

HARTOLAN KUNTA

Hartolassa on hyvä elää!

TILINPÄÄTÖS 2022

Tilinpäätös

Kunnanhallitus 27.3.2023 §

Valtuusto

Sisällysluettelo

KUNNANJOHTAJAN KATSAUS	5
1. TOIMINTAKERTOMUS	8
1.1 OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA	8
1.1.1 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	8
1.1.2 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	12
1.1.3 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa	14
1.1.4 Kunnan henkilöstö	19
1.1.5 Ympäristötekijät	23
1.1.6 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	23
1.1.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä	25
1.2 SELONTEKO KUNNAN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ	29
1.3 TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS	30
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	30
1.3.2 Toiminnan rahoitus	32
1.4 RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET	34
1.5 KOKONAISTULOT JA MENOT	37
1.6 KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS	38
1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	38
1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus	39
1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	39
1.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	41
1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	41
1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	45
1.7 TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALouden TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEET	49

1.7.1 Tilikauden tuloksen käsittely	49
1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet	49
2. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN.....	51
2.1 SEURANTAA KOSKEVA SÄÄNTELY.....	51
2.2 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	52
2.3 KÄYTTÖTALouden TOTEUTUMINEN	53
2.3.1 Vaalit.....	53
2.3.2 Hallinnon ja talouden tarkastus.....	53
2.3.3 Kunnanhallitus ja valtuusto	54
2.3.4 Jaostot.....	57
2.3.5 Keskushallinto	57
2.3.6 Perusturvatoimi	58
2.3.7 Elinkeinotoimi	62
2.3.8 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	67
2.3.9 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	74
2.3.10 Tekninen lautakunta.....	97
2.3.11 Ympäristölautakunta	104
2.4 TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN.....	109
2.5 INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN.....	111
3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	114
3.1 TULOSLASKELMA.....	114
3.2 RAHOITUSLASKELMA.....	115
3.3 TASE	116
3.4 KONSERNILASKELMAT.....	118
4. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	122
4.1 TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA JA ESITTÄMISTAPAA KOSKEVAT LIITETIEDOT	122

4.1.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	122
4.1.2 Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot	122
4.1.3 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	123
4.2 TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT	123
4.3 TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT	127
4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot	127
4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot	130
4.4 VAKUUKSIA, VASTUUSITOUMUKSIA JA TASEEN ULKOPUOLISIA JÄRJESTELYJÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT	132
4.5 HENKILÖSTÖÄ, TILINTARKASTAJAN PALKKIOITA JA INTRESSITAHOTAPAHTUMIA KOSKEVAT LIITETIEDOT	134
5. ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET	135
5.1 VESI- JA VIEMÄRILAITOKSEN TULOSLASKELMA	135
5.2 VESI- JA VIEMÄRILAITOKSEN TASE	136
6. ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT	137
7. LUETTELOT JA SELVITYKSET	138

KUNNANJOHTAJAN KATSAUS

Vuosi 2022 alkoi koronarajoitusten varjossa, mutta talven ja kevään aikana palattiin kohti uutta normaalia. Koronavirus on edelleen keskuudessamme ja tulee myös jäämään, mutta rokotekattavuuden myötä sairaalahoidon kantokyky parani ja kaikista rajoitteista oli mahdollista luopua. Korona-aika on kuitenkin jättänyt pysyvän jäljen, tuoden uudenlaista toimintakulttuuria mm. etätöihin. Monipaikkaisuuden mahdollisuudet on tiedostettu myös Hartolassa.

Maailma muuttui 24.2.2022, kun Venäjä aloitti sodan Ukrainassa. Sodalla on ollut merkittäviä vaikutuksia maailmantalouteen, korkotasoon ja inflaatioon. Hinnat nousivat merkittävästi kautta linjan. Erityisesti energian ja elintarvikkeiden hintojen korotuksella oli vaikutusta myös kunnan talouteen. Ukrainan sodan ennakoidaan jatkuvan vielä pitkään ja vaikka markkinat sopeutuvatkin tilanteeseen, aiheuttaa sota merkittävää epävarmuutta koko maailmantalouteen.

Taloudellisesti vuosi 2022 oli poikkeuksellinen. BKT kasvoi 2,1 % vuonna 2022. Hintojen nousun myötä yksityinen kulutus kasvoi selvästi edelliseen vuoteen verrattuna. Kuluttajahintaindeksin mukaan vuoden 2022 inflaatio oli korkeinta 40 vuoteen. Yksityinen kulutus kasvoi kahdeksan prosenttia samalla kun palkat ja palkkiot nousivat kuusi prosenttia. Energian hinnannousu kasvatti rahamääräistä tavaratuontia ja heikensi kauppatasetta. Vaihtotaseen alijäämä kasvoi uuteen ennätykseen.

Hartolassa vuosi oli pitkälti odotusten mukainen, niin toiminnallisesti kuin taloudellisestikin. Eniten ylitystä tapahtui sotemenoissa, mutta myös kunnallisveron tuotot olivat selvästi arvioitua suuremmat.

Kuntastrategiaa päivitettiin koko vuoden 2022 ajan ja valtuusto hyväksyi uuden strategian joulukuussa 2022. Kunnan strategian mukainen visio lähivuosille on "Yhessä tehen!" Strategiatyöskentelyssä nousi vahvasti esille hartolalainen yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen. Tämä on paikallinen vahvuus, jonka ympärille on hyvä rakentaa uutta toimintakulttuuria.

Toimialajohtajista hallintojohtaja Annika Blom siirtyi toisen työnantajan palvelukseen tammikuun lopulla. Uutena hallintojohtajana aloitti maaliskuussa Katja Koskula. Tekninen johtaja Janne Myntti jäi opintovapaalle ajalle 6.7.2022-5.9.2023. Vs. teknisen johtajana on toiminut Niina Varjo. Talouden tasapainottamissuunnitelman mukaisesti kaikki vakinaisesti täytettävät virat ja toimet ovat edellyttäneet kunnanhallituksen rekrytointilupaa.

Vuoden 2022 verotulojen kertymä oli merkittävästi odotuksia parempi. Kunnan tuloverokertymä kasvoi yli 440.000 euroa edellisen vuoden tasosta ja toteuma oli lähes 550.000 euroa yli budjetoidun. Kiinteistöveron tuotot kasvoivat edellisen vuoden tasosta, mutta ihan talousarviossa arvioituun lisäykseen ei ylletty. Yhteisöveron tuotot pienenevät edellisen vuoden tasosta, mutta kertymä ylitti budjetoidun 500.000 eurolla. Kokonaisverokertymä oli 11.203.452 euroa.

Valtionosuudet toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti. Yhteensä valtionosuus oli 9,868 M€, mikä on noin 400.000 euroa enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Kasvu tuli kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta.

Ulkoisten toimintatuottojen yhteismäärä oli 1,760 M€, mikä oli hieman talousarviota parempi, mutta toimintatuottojen kokonaismäärä on laskenut merkittävästi viime vuosien aikana. Osaselitys on ostopalveluissa,

joissa esimerkiksi rakennusvalvonnan ulkoistamisen myötä myös toimintatuotot siirtyivät Heinolan kaupungin tuloksi. Tällä ei kuitenkaan ole suoraa taloudellista vaikutusta, sillä huomioi maksutuotot laskutuksessa.

Esimerkiksi tuet ja avustukset toteutuvat usein yli budjetoidun, sillä kaikista hankerahoituksista ei ole vielä varmaa tietoa talousarvion laadinnan yhteydessä ja epävarmoja tuloja ei ole budjetoitu.

Ulkoiset toimintakulut kasvoivat noin 1,4 M€ edellisen vuoden takaisesta. Henkilöstökulut pysyivät lähestulkoon edellisen vuoden tasolla, vaikka palkkoihin tuli merkittäviä korotuksia vuonna 2022. Kasvu aiheutui asiakaspalveluiden ostoista, pääosin sote-kustannusten noususta. Kustannusten nousu taas johtui merkittävästä kasvusta erityisesti suoritemäärissä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset kasvoivat yhteensä noin -1,39 M€, mikä oli enemmän kuin budjetissa oli arvioitu. Kiinteän kuukausilaskun lisäksi tuli vuodenvaihteessa noin -635.000 euron lisälasku. Vuosi 2022 oli Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän viimeinen toimintavuosi.

Sotepalveluiden järjestämisvastuu siirtyi Päijät-Hämeen hyvinvointialueelle 1.1.2023 lukien. Tämä tarkoittaa sitä, että kunnat eivät enää vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluista, vaan vastuu on siirtynyt uusille hyvinvointialueille. Aluevaalit järjestettiin tammikuussa 2022 ja vaaleilla valittiin edustajat maakunnasta aluevaltuustoon. Yksikään hartolalainen ehdokas ei tullut valituksi.

Hartolan asukasluku oli 31.12.2022 yhteensä 2575 asukasta. Vähennystä vuoden takaiseen kertyi -46 asukasta, eli -1,8 %. Kuntien välinen muuttoliike oli +/- 0, mutta nettomaahanmuutto toi kokonaisuuttoliikkeen plussan puolelle. Kuolleita oli merkittävästi enemmän kuin syntyneitä, mikä aiheuttaa väkimäärän vähenemisen.

Tytäryhtiöiden tilanne on hankala. Molemmissa kiinteistöosakeyhtiöissä, Vasallissa ja Kuninkaanpitäjässä on omat haasteensa, joihin on löydettävä ratkaisuja. KOy Vasallin tilannetta saatiin parannettua vuoden aikana lainoja järjestelemällä ja päivittämällä erään vuokralaisen vuokrasopimusta. Koko vuoden osalta tilinpäätös näyttää kuitenkin alijäämää -121.047,70 euroa. KOy Kuninkaanpitäjä jatkaa talouden tasapainottamiseen tähtääviä toimia suunnittelemalla kohteiden purkuja vuodelle 2023. Vuoden 2022 tilinpäätös oli romutuspoistojen takia -640.437,87 euroa alijäämäinen.

Hartolan kunnan vuosikate oli 1.036.769,09 euroa, mikä on noin 515.000 euroa edellisvuotta heikompi. Poistojen kokonaisuus oli -1.258.832,57 euroa, mikä on suurempi kuin vuosikate. Satunnaisia eriä kertyi noin -97.000 euroa.

Vuoden 2022 tilinpäätös osoittaa alijäämää -318.814,95 euroa. Kunta sai kuitenkin vuoden 2022 aikana ensihoidon laskutuksen oikaisuja vuosilta 2017-2019 yhteensä 440.740 euroa, jotka kirjattiin edellisten tilikausien yli-/alijäämätileille, jonka saldo ei täten pienene vuoden 2021 tilinpäätöksen tiedoista.

Investointimenot olivat yhteensä -612.302 euroa ja investointeihin saatiin rahoitusosuuksia yhteensä 119.002 euroa. Tätä kautta investointien nettomenot olivat -493.300 euroa. Investoinnit pitivät sisällään useita energiansäästöhankeita, kuten IV-järjestelmien uusimista kunnantalolla ja palotalolla sekä aurinkopaneelien asennus yhtenäiskoululla sekä jätevedenpuhdistamolla. Energiansäästöhankeisiin saatiin avustuksia valtiolta.

Hartolan kunnan lainamäärä 31.12.2022 oli yhteensä 10,854 M€, kun se vuotta aikaisemmin oli 13,657 M€. Kunnan lainamäärää saatiin pienennettyä noin 2.800.000 euroa. Konsernitasolla lainakanta oli yhteensä 22,931 M€, mikä on noin 4,6 M€ edellisvuotta vähemmän. Konsernitasolla lainaa on 8.905 euroa asukasta kohden.

Konsernitilinpäätöksen tulos on alijäämäinen -1.120.183,68 euroa, johtuen sekä kunnan että KOy Kuninkaanpitäjän puolella tehdyistä ylimääräisistä poistoista.

Kokonaisuudessaan kunnan talouden näkymät ovat haastavat, mutta kuitenkin vakaat. Sotekustannuksen ja siihen liittyvän rahoituksen siirtyminen hyvinvointialueiden vastuulle pienentää kuntien verotulokertymää merkittävästi, mutta hillitsee myös suurimpia heilahduksia vuosituloksessa. Henkilöstökustannukset ovat jatkossa kunnan merkittävin menoerä, mutta suurimmat riskit liittyvät kunnan kiinteistökantaan ja niihin liittyviin kustannuksiin.

Haluan osoittaa lämpimät kiitokset koko kunnan henkilöstölle vuodesta 2022. Henkilöstö sitoutuneisuus työhön on vahvaa ja asioita tehdään yhdessä. Uudet johtavat viranhaltijat ovat tarttuneet toimeen ja osoittaneet vahvaa kehittämistä ja ammattitaitoa.

Kiitos myös luottamushenkilöille hyvästä yhteistyöstä, aktiivisesta osallistumisesta strategian valmisteluun. Viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden välinen yhteistyö on toiminut Hartolassa hyvin. Kiitos myös kuntalaisille ja paikallisille yhdistyksille ja yhteisöille paremman Hartolan rakentamisesta, yhdessä tehen!

Hartolassa 17.3.2023

Jarkko Seppälä, kunnanjohtaja

1. TOIMINTAKERTOMUS

1.1OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

1.1.1 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Kunnanvaltuusto

Kunnanvaltuuston puheenjohtajisto: puheenjohtaja **Jeremias Sankari** (kesk.), I varapuheenjohtaja **Mikko Ruoppi** (kok.) ja II varapuheenjohtajana **Pekka Pajunen** (sd.).

Kunnanvaltuusto:

Sankari Jeremias (pj.)	Suomen Keskusta
Ruoppi Mikko (I vpj.)	Kokoomus
Pajunen Pekka (II vpj.)	SDP
Edelman Tiina	Vihreät
Eskola Olli	SDP
Fågel Jarkko	Kokoomus
Joutsijärvi Anne	Suomen Keskusta
Lehtosaari Veli-Pekka	Perussuomalaiset
Mäyrä Tero	Suomen Keskusta
Neoff Wille	Perussuomalaiset
Nieminen Tapio	Suomen Keskusta
Palm Ismo	Suomen Keskusta
Pentikäinen-Laine Maija	Suomen Keskusta
Pyykkö Pekka	Kristillisdemokraatit
Raitala Pekka	Kokoomus
Tanskanen Matti	SDP
Tervala Sanna-Kaisa	Kokoomus

Vuonna 2022 valtuusto kokoontui viisi kertaa ja käsitteli 51 asiaa.

Valtuuston poliittiset voimasuhteet 31.12.2022

Suomen Keskusta	6	valtuutettua
Kansallinen Kokoomus	4	valtuutettua
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	3	valtuutettua
Perussuomalaiset	2	valtuutettua
Suomen Kristillisdemokraatit	1	valtuutettua
Vihreä liitto	1	valtuutettu

Kunnanhallitus

Kunnanhallitus vastaa Hartolan kunnan hallinnon ja toiminnan johtamisesta kunnanvaltuuston hyväksymien tavoitteiden mukaisesti. Kunnanhallitukseen kuuluu seitsemän jäsentä. Kunnanhallituksen puheenjohtajistossa toimi puheenjohtaja Pekka Raitala (kok.) ja varapuheenjohtajana Tero Mäyrä (kesk.).

Kunnanhallitus:

Raitala Pekka (pj)	Kokoomus
Mäyrä Tero (vpj)	Suomen Keskusta
Joutsijärvi Anne	Suomen Keskusta
Neoff Wille	Perussuomalaiset
Pentikäinen-Laine Maija	Suomen Keskusta
Tanskanen Matti	SDP
Tervala Sanna-Kaisa	Kokoomus

Henkilökohtainen varajäsen

Fågel Jarkko	Kokoomus
Nieminen Tapio	Suomen Keskusta
Glad Taija	Suomen Keskusta
Päiveröinen Erkki	Perussuomalaiset
Liukkonen Taru	Suomen Keskusta
Karnaattu Markku	SDP
Olkonen Merja	Kokoomus

Kunnanhallituksen esittelijänä on toiminut kunnanjohtaja Jarkko Seppälä. Vuonna 2022 kunnanhallitus kokoontui 17 kertaa ja käsitteli 251 asiaa.

Lautakunnat

Hartolan kunnassa toimi kertomusvuonna tarkastuslautakunta, keskusvaalilautakunta, tekninen lautakunta, sivistys- ja hyvinvointilautakunta sekä ympäristölaikunta.

Toimielinten jäsenet:

Tarkastuslautakunta

Lehtosaari Veli-Pekka (pj)	Perussuomalaiset
Pyykkö Pekka (vpj)	Kristillisdemokraatit
Järvinen Vesa	Kokoomus
Kajasrinne Tuija	Sitoutumaton
Kemppi Hannu	Suomen Keskusta
Mäkinen Helena	Sitoutumaton
Rautiainen Sirpa	Vihreät (19.4.2022 saakka)
Veelo Taru	Vihreät (19.4.2022 lukien)

Keskusvaalilautakunta

Varis Eva (pj)	Vihreät
Tervo Taisto (vpj)	Perussuomalaiset
Kajasrinne Tuija	SDP
Takala Hanna	Kokoomus
Vesala Veli	Suomen Keskusta

Tekninen lautakunta

Pentikäinen-Laine Maija (pj)	Suomen Keskusta
Olkkonen Merja (vpj)	Kokoomus
Hakala Matti	Kristillisdemokraatit
Henno Heigo	SDP
Miller Toni	Kokoomus
Päiveröinen Erkki	Perussuomalaiset
Niemi Iida (19.4.2022 saakka)	Suomen Keskusta
Valjakka Sanna (19.4.2022 lukien)	Suomen Keskusta

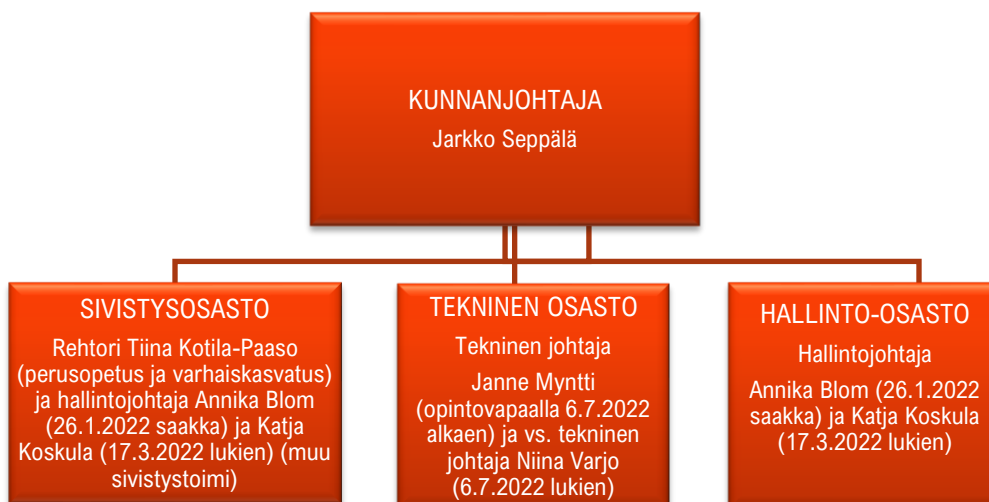
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Fågel Jarkko (pj)	Kokoomus
Kyytsönen Dorotea (vpj)	SDP
Glad Taija	Suomen Keskusta
Järvinen Hannu	Suomen Keskusta
Liukkonen Taru	Suomen Keskusta
Sarvilahti Janina	Perussuomalaiset
Tarhonen Jyrki	Kokoomus

Ympäristölautakunta

Karnaattu Markku (pj)	SDP
Palm Ismo (vpj)	Suomen Keskusta
Huilla Inga	Kokoomus
Juutila Elina	Kokoomus
Järvinen Hilda	Kokoomus
Pöyry Toni	Suomen Keskusta
Vuokila Sanna	Perussuomalaiset

Organisaatiokaavio

Tilivelvolliset viran- ja toimenhaltijat

Kuntalain 125 §:n 1 momentin mukaan tilivelvollisia ovat toimielinten jäsenet ja asianomaisten toimielinten tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Tilivelvollisiksi viran- ja toimenhaltijoiksi on määritelty ne viranhaltijat, joille on hallintosäännössä delegoitu esittely- ja päätösvaltaa.

kunnanjohtaja	hallintojohtaja	tekninen johtaja
rehtori	apulaisjohtaja	toimistorakennusmestari
kirjastonjohtaja	vapaa-aikapäällikkö	

Lisäksi yhteistyösopimusten nojalla Heinolan kaupungin viranhaltijoille on delegoitu esittely- ja päätösvaltaa seuraavissa tehtävissä:

rakennustarkastaja	ympäristönsuojelutarkastaja
--------------------	-----------------------------

1.1.2 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Maailmantalouden yleiset näkymät

Maailmantalouden näkymät ovat synkät Venäjän hyökkäyssodan ja Euroopan energiakriisin jatkuessa. Myös inflaatio jatkuu nopeana, joskin hieman hidastuneena Yhdysvalloissa ja Euroopassa. Kuluttajien luottamus on erittäin heikkoa huolimatta hyvästä työllisyystilanteesta monessa maassa. Maailmantalous kasvoi vuonna 2022 yhteensä 2,9 prosenttia, mutta kasvu laskee 1,9 prosenttiin vuonna 2023 ja elpyy taas 3 prosentin kasvuun vuonna 2024.

Yhdysvaltojen talous elpyi vuoden 2022 kolmannella neljänneksellä alkuvuoden supistumisen jälkeen. Inflaatio on hidastunut kesän huippulukemista nopeasti tiukentuneen rahapolitiikan ansiosta. Työmarkkinat ovat erittäin tiukat, ja palkat ovatkin nousseet nopeasti. Vahvistunut dollari haittaa viennin näkymiä. Talouskasvu hidastuu 0,8 prosenttiin vuonna 2023. Kasvu elpyy 2,2 prosenttiin vuonna 2024. Kiinan talousnäkymiä varjostaa heikko kotimainen kysyntä sekä kiinteistösektorin ongelmat. Tiukasta koronapolitiikasta on luovuttu. Ennakoivat indikaattorit viittaavat vaimeaan kasvuun. Talous kasvaa 3,5 prosenttia vuonna 2023 ja kasvu kiihtyy 4,5 prosenttiin vuonna 2024.

Euroalueen näkymät ovat vaikeat energiakriisin ja kuluttajien ennätysellisen heikon luottamuksen takia. Useimmat ennakoivat indikaattorit viittaavat kasvun hidastumiseen. Vuoden 2022 viimeisellä neljänneksellä ja vuoden 2023 ensimmäisellä neljänneksellä talous on teknisessä taantumassa. Kasvu kuitenkin elpyy ja on 0,2 prosenttia vuonna 2023. Kasvu elpyy 1,5 prosenttiin vuonna 2024.

Suomen talouden yleiset näkymät

Suomen bruttokansantuote (BKT) kääntyi lievään laskuun syksyllä ja heikon talouskehityksen odotetaan jatkuvan talven ajan. Vuonna 2023 BKT supistuu 0,2 prosenttia, kun hintojen nousu heikentää kotitalouksien ostovoimaa ja vähentää kulutusta.

Inflaation hidastuminen kääntää kuitenkin reaalitytulot kasvuun jo vuoden 2023 aikana. Suomen talous kasvaakin jälleen vuosina 2024 ja 2025 1,2 ja 1,4 prosenttia. Venäjän hyökkäyssota vaikuttaa taloudessa pidempään, eikä talous palaudu aiemmin ennakoidulle kasvu-uralleen.

Ennusteeseen liittyy huomattavan paljon epävarmuutta. On hyvin mahdollista, että sodan uusilla käännteillä on merkittäviä ja nopeasti leviäviä vaikutuksia talouteen. Myös kotitalouksien kulutuskäyttäytymiseen liittyy riskejä hintojen noustessa ennätyskellisen nopeasti.

Työllisyyden toipuminen koronakriisistä oli erittäin nopeaa, työllisyyden kasvu on jatkunut ja työllisyys on reilusti vuoden 2019 tason yläpuolelle. Vuoden 2022 lopulla työllisyys- ja osallistumisaste ovatkin ennätyskorkealla. Myös avoimia työpaikkoja on varsin paljon.

Vuoden 2023 aikana työllisten määrä laskee noin 12 000 hengellä ja työttömyysaste nousee 7,0 prosenttiin tämän vuoden 6,8 prosentista. Vuonna 2024 työttömyysaste kääntyy uudelleen laskuun ja laskee 6,7 prosenttiin vuonna 2025. Samoin työllisyysaste laskee hieman vuonna 2023, mutta nousee vuoteen 2025 mennessä 74,4 prosenttiin.

Nimellisesti kotitalouksien tulot kasvavat vauhdikkaasti. Palkat nousevat sekä viime vuosina totuttua suurempien sopimuskorotusten että palkkaliukuminen ansiosta. Myös hyvä työllisyyskehitys on lisännyt palkkatuloja. Vuonna 2023 myös sosiaalietuudet, erityisesti eläkkeet, nousevat selvästi normaalia enemmän.

Totuttua suuremmat palkankorotukset eivät lyhyellä aikavälillä uhkaa Suomen hintakilpailukykyä. Hintojen ja palkkojen nousu on ollut Suomessa kilpailijamaita hitaampaa. Varsinkin Yhdysvalloissa palkat ovat nousseet selvästi nopeammin. Pidemmällä aikavälillä on riski hinta- ja palkkakierteestä, joka heikentäisi myös hintakilpailukykyä.

Nimellisten tulojen kasvu on ollut heikompaa kuin kuluttajahintojen nousu, mikä on syönyt kotitalouksien ostovoimaa vuonna 2022. Heikoin tilanne kotitalouksien kannalta on talvella 2022-2023. Vuonna 2023 ostovoima kasvaa 0,5 prosenttia, kun hintojen nousuvauhti hidastuu ja tulot kasvavat.

Kuntatalouden kehitys

Paikallishallinnon alijäämän arvioidaan heikkenevän vuonna 2022 0,4 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Verorahoitusta on kertynyt vuonna 2022 kunnille hyvin siitäkin huolimatta, että yhteisöveron jako-osuuden korotus ja covid-19-tukiin liittyvät valtionosuuslisäykset päättyivät. Paikallishallinnon menot ovat kuitenkin kasvaneet tuloja nopeammin. Kulutusmenojen kasvua ovat ylläpitäneet vuonna 2022 palvelutarpeen kasvun lisäksi hoito- ja palveluvelan purkaminen sekä hallitusohjelman mukaiset kuntien tehtävien laajennukset, joissa kustannukset nousevat vuosittain. Lisämenoja on aiheutunut myös Venäjän hyökkäyssotaa pakenevien ukrainalaisten maahanmuutosta, josta syntyviä kuluja mm. opetuksessa ja kotouttamisessa hallitus on sitoutunut korvaamaan kunnille.

Vuonna 2023 sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät siirretään hyvinvointialueille ja niitä vastaava rahoitus valtiolle. Kuntien tulot sekä menot lähes puolittuvat uudistuksen seurauksena. Kuntahallintoon (paikallishallinto pl. hyvinvointialueet) luettavat tehtävät painottuvat uudistuksen jälkeen entistä vahvemmin varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, joiden yhteenlaskettu palvelutarve on laskeva koko 2010-luvun jatkuneen syntyvyyden alenemisen vuoksi. Kehitysarviossa palvelutarpeen laskua on totuttuun tapaan hieman pehmenetty, sillä pienissä kunnissa mahdollisuudet kouluverkon sopeuttamiseen ovat rajalliset ja lisäksi varhaiskasvatuksen osallistumisaste on ollut viime vuosina kasvussa. Julkisen talouden niukat resurssit kuitenkin haastavat kuntia pohtimaan myös alueellisia ratkaisuja. Kaikkien palveluiden ei tarvitse olla oman kunnan alueella, mutta niiden tulee olla laadukkaita ja saavutettavissa.

Vuonna 2023 hallituskausi päättyy ja monet hallituksen määräaikaiset toimet lakkaavat. Kuntataloudesta poistuu esimerkiksi covid-19-avustuksia ja opetuksen laatu- ja tasa-arvohankkeita. Kuntahallinnon kulutusmenojen hinta jatkaa kuitenkin kasvuaan. Kulutuksen hintaan vaikuttaa etenkin kunta-alan palkankorotukset, jotka on sidottu vähintään yleiseen linjaan vuosille 2023 ja 2024. Lisäksi kunta-alan palkkoja nostaa viisivuotinen palkkaohjelma

vuosille 2023-2027, jolla palkat nousevat yhteensä noin 5,1 prosenttia. Palkkaratkaisuilla on suuri merkitys kuntahallinnon kustannuskehitykselle, sillä henkilöstökulut muodostavat jatkossakin sen suurimman kuluerän.

Lähde: Taloudellinen katsaus, Talvi 2022, Talousnäkömät, Valtiovarainministeriön julkaisuja 2022:80

1.1.3 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

VALTIONOSUUDET

Peruspalvelujen valtionosuus

Peruspalvelujen valtionosuuden laskennalliset kustannukset perustuvat keskeisesti ikäryhmittäisiin kustannuksiin ja sairastavuuteen. Ikäryhmitys pohjautuu nykyisiin ikäluokituksiin. Sairastavuuden painoa korotetaan ja ikäryhmien painoa vähennetään. Sairastavuuskertoimen osatekijöitä ovat terveyden-, vanhusten- ja sosiaalihuolto.

Muina laskennallisten kustannusten määräytymisperusteina on työttömyyskerroin, vieraskielisyyskerroin, kaksikielisyys, saaristoisuus, asukastiheyskerroin ja koulutustaustakerroin. Kriteerien toinen osa muodostuu lisäosista.

Lisäksi kunnille myönnettävässä kunnan peruspalvelujen valtionosuudessa otetaan huomioon seuraavat tekijät:

- syrjäisyys, työpaikkaomavaraisuus ja saamelaisten kotiseutualueen kunta
- valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset
- järjestelmämuutoksen tasaus
- verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus.

Vuonna 2022 Hartolan kunnan peruspalveluiden valtionosuudeksi kirjattiin 6.471.033 euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoitus

Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoitus on Hartolan talousarviossa negatiivinen, koska Hartolan kunnan itsensä järjestämiin opetus- ja sivistystoimen palveluihin kohdistuva peruspalvelujen valtionosuus on pienempi kuin kunnan osuus perusopetuksen jälkeisen koulutuksen rahoittamiseen. Vuonna 2022 Hartolan kunnan valtion osuus oli negatiivinen -671.936 euroa.

Kotikuntakorvaukset

Kotikuntakorvausjärjestelmä sisältyy kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Opetuksen järjestäjä on oikeutettu kotikuntakorvaukseen oppilaan suorittaessa oppivelvollisuuttaan muussa kuin oman kotikuntansa esi- tai perusopetuksessa.

Vuoden 2022 kotikuntakorvaukset perustuivat esi- ja perusopetuksen järjestäjien antamiin oppilasmäärätietoihin 31.12.2020 tilanteesta. Kotikuntakorvausmenoja ja -tuloja ei ole kuitenkaan kirjattu valtionosuuksiin, vaan ne kirjataan käyttötalouteen perusopetuksen asiakaspalvelujen ostoihin ja myyntituloihin. Vuoden 2022 kotikuntakorvaukset olivat yhteensä 43.224 euroa ja kotikuntakorvausmenot -208.248 euroa.

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus

Kuntien tulopohjassa olevia eroja tasataan verotuloihin perustuvalla valtionosuuden tasauksella. Lainsäädännöllisesti tasaus on osa kunnan peruspalvelujen valtionosuutta. Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen tasausta laskettaessa ei käytetä kunnan omaa veroprosenttia, vaan koko maan keskimääräistä veroprosenttia. Yksittäisen kunnan tekemillä veroprosenttimuutoksilla ei ole vaikutusta kunnan saaman tasaussisän tai kunnan maksaman tasausvähennyksen määrään.

Vuoden 2022 valtionosuuksien osalta tasauksen pohjana on ollut verovuoden 2020 verotustiedot. Kunta on oikeutettu valtionosuuden tasaussisään, jos sen laskennallinen verotulo asukasta kohden on tasausrajaa pienempi. Valtionosuuden tasausta on saatu 1.964.832 euroa vuonna 2022.

Verotulomenetysten korvaus

Verotulomenetysten korvaus on erotettu peruspalvelujen valtionosuudesta (mom. 28.90.30) ja maksettiin omalta valtiovarainministeriön momentiltaan 28.30.35. Hartolan kunta sai verotulomenetysten kompensatiota 2.115.062 euroa.

Verotulomenetysten maksatuksen lykkäysmenettelyn mukainen kompensatio

Hallitus päätti verotulojen maksun lykkäysmenettelyn kompensoinnista kunnille siten, että se otettiin huomioon toukokuun 2020 valtionosuusmaksatuksesta alkaen. Vuonna 2020 maksettiin kompensatiota 50.397 euroa, jota vastaava euromäärä lisättyä viivästyskorolla vähennettiin kuntien valtionosuusmaksatuksen yhteydessä vuonna 2021. Vuonna 2021 Hartolan kunnalta peritty osuus oli -35.640 euroa ja vuonna 2022 osuus oli -10.824 euroa.

VALTIONOSUUDET 2018 - 2022

Toimiala (1000 eur.)	2018	2019	2020	2021	2022
Verotulon tasaus	2 403	2 322	2 512	2 228	1 965
Peruspalvelujen valtionosuus	6 829	6 875	6 327	5 977	6 471
Valtionosuusjärjestelmän muutos	0	0	0	0	0
Muut opetus- ja kulttuurit. valt.osuudet.	-344	-565	-539	-628	-672
Veromenetysten korvaus	0	0	1 813	1 926	2 115
Verotulojen maksun lykkäysmenettelyn kompensatio	0	0	50	-36	-11
Yhteensä	8 888	8 632	10 163	9 467	9 868
Harkinnanvarainen vos:n korotus	0	0	370	0	0
Yhteensä	8 888	8 632	10 533	9 467	9 868

VEROTULOT**Yhteisö- ja kiinteistöveroennuste****Verotulojen toteutuminen**Tuloverokertymä 7.825.568 euroaYhteisöveron tuotto 1.965.576 euroa

Yhteisövero jaetaan kunnille yritystoimintaeränä ja metsäeränä. Veroa tilitetään kuntien jako-osuuteen siinä suhteessa, kun kunnan yritykset ovat maksaneet yhteisöveroa eri kunnissa sijaitsevilta yrityksiltä paikkakunnan toimipisteen henkilöstön määrän mukaan. Metsäerä lasketaan metsäkeskusten bruttokantorahatulojen perusteella alueelle kuuluville kunnille talousmetsähehtaarin mukaan. Suojeltujen metsien verokompensaatio määritellään erikseen ja se sisältyy metsäerään. Metsähallituksen maksama yhteisövero-osuus jaetaan metsäerän osana.

Kiinteistövero 1.412.308 euroa

Kiinteistöveron osalta ennakkotiedot perustuivat kiinteistötietoihin, joiden pohjalta Verohallinto määrää kiinteistöverot vuodelle 2022. Hartolan kunnan kiinteistöveroprosentit pysyivät ennallaan:

Yleinen kiinteistöveroprosentti	1,00
Vakituisten asuinrakennusten veroprosentti	0,50
Muiden asuinrakennusten veroprosentti	1,10
Yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistöveroprosentti	0,20
Uutena voimalaitosten veroprosentti	3,00

Yhteenveto						
TILIVUOSI	2020	2021	2022	2023**	2024	2025**
Verolaji (1000 €)						
Kunnallisvero	7 580	7 385	7 826	3 649	3 384	3 488
<i>Muutos %</i>	12,6 %	-3,4 %	6,0 %	-53,4 %	-7,3 %	3,1 %
Yhteisövero	1 467	2 188	1 966	1 247	1 135	1 178
<i>Muutos %</i>	13,5 %	-12,6 %	-10,2 %	-36,6 %	-9,0 %	3,8 %
Kiinteistövero	1 216	1 350	1 412	1 365	1 365	1 365
<i>Muutos %</i>	-8,4 %	8,6 %	4,6 %	-3,3 %	0,0 %	0,0 %
VEROTULOKSI KIRJATTAVA	10 263	10 853	11 203	6 261	5 884	6 031
<i>Muutos %</i>	-4,5 %	9,7 %	-4,5 %	-44,1 %	-6,0 %	2,5 %

**) Vuosien 2023–2025 arvio Hartolan kunnan talous- ja toimintasuunnitelmasta vuosille 2023–2025.

Väestön kehitys

Hartolan kunnan virallinen asukasmäärä 31.12.2022 oli 2575, kun vuotta aiemmin väestöä oli 2621 henkeä. Väestö väheni vuoden aikana 46 hengellä eli 1,76 %. Väkiluku vähenee myös tulevina vuosina, koska syntyvyys jää selvästi alle kuolleisuuden. Muuttoliikkeellä ei enää viime vuosina ole ollut negatiivista vaikutusta väkilukuun. Päinvastoin maahanmuutto on kääntänyt kokonaismuuttoliikkeen positiiviseksi.

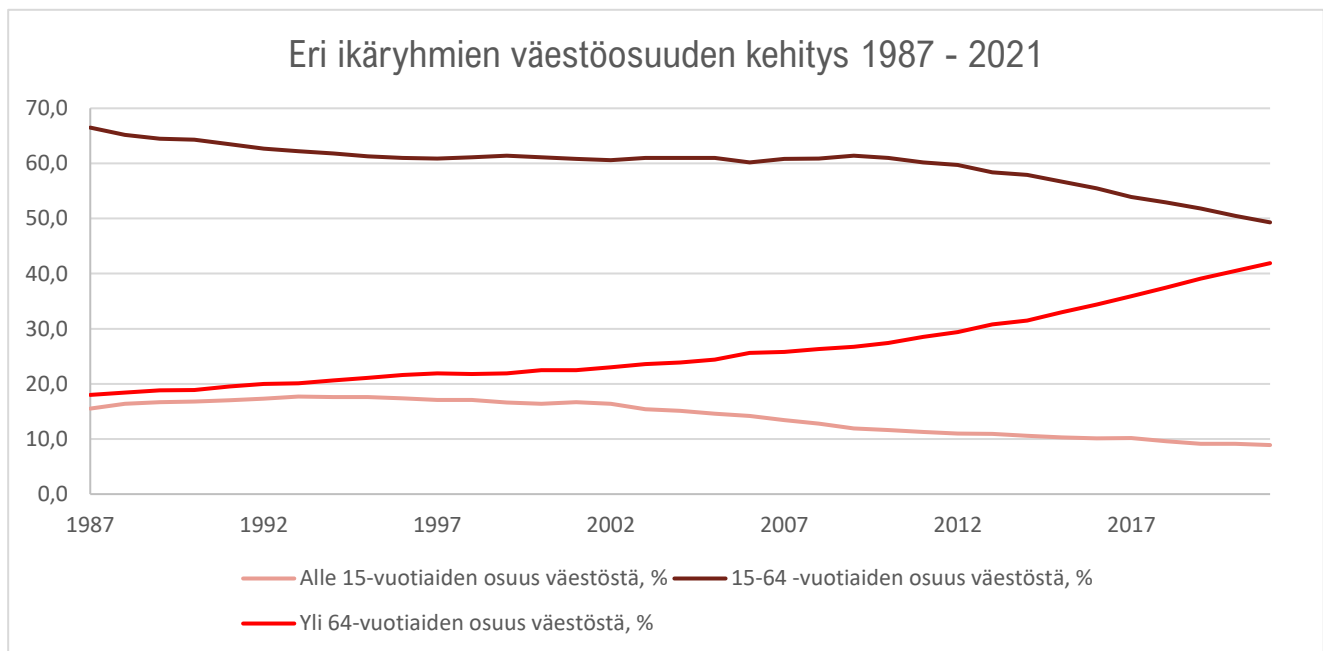
Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan vuoden 2022 luonnollinen väestövähennys oli -53 henkeä. Syntyneitä oli 11 ja kuolleita 64 henkeä. Lisäksi kuntaan muutti vuoden 2022 aikana 168 henkeä ja kunnasta pois muutti 164 henkeä, jolloin kuntien välinen nettomuutto oli 0 henkeä. Nettomaahanmuutto kasvatti Hartolan väkilukua 7 hengellä.

Eri ikäryhmien osuus väestöstä jakautuu seuraavasti:

0–14-vuotiaiden osuus väestöstä on 8,5 % (vuonna 2021 oli 9 %)

15–64-vuotiaiden osuus väestöstä on 49 % vuonna 2021 oli 49 %)

yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä on 42,5 % (vuonna 2021 oli 42 %)

Työllisyys

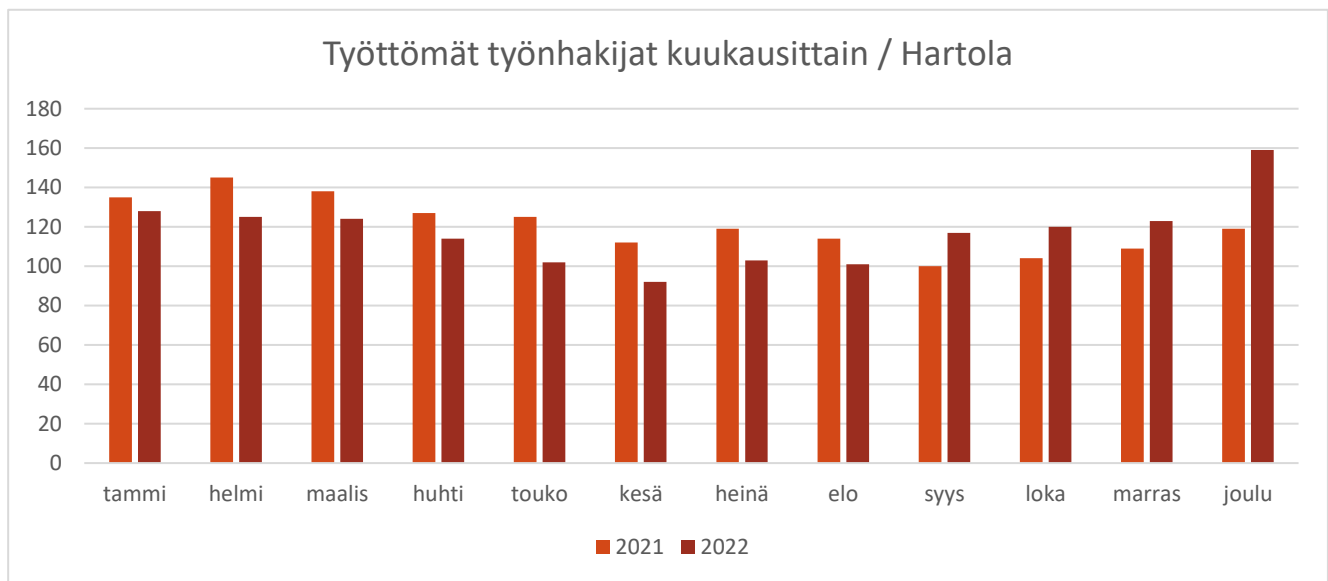
Päijät-Hämeen maakunnassa oli vuoden 2022 joulukuun lopussa 11 520 työtöntä työnhakijaa, mikä on 809 vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Vastaavasti Hartolan työttömyystilanne heikkeni merkittävästi vuonna 2022. Hartolassa työttömiä työnhakijoita vuoden lopussa oli 159 henkilöä (2021, 119 henkilöä), joista miehiä 96 ja naisia 63. Päijät-Hämeessä työttömien kokonaismäärä väheni vuodentakaisesta kaikissa muissa kunnissa paitsi Hartolassa; voimakkaimmin Asikkalassa (-17 %) ja Hollolassa (-15 %), vähiten Sysmässä ja Heinolassa (-1 %).

Hartolassa työttömien kokonaismäärä kasvoi 34 % vuoden takaisesta. Lomautettujen määrä kasvoi vuodessa yli kolmenkertaiseksi. Lomautettujen määrä vuoden 2022 lopussa oli 51, kun vuotta aikaisemmin lomautettuja oli 16. Lomautettujen määrä kasvoi kaikissa Itä-Hämeen kunnissa.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli korkein Hartolassa (16,0 %) ja Heinolassa (14,4 %). Hartolassa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta vuoden 2021 lopussa oli 11,4, eli kasvu tapahtui vuodessa 4,6 %-yksikköä. Heinolan seudulla (Hartola, Heinola, Sysmä) työttömien osuus työvoimasta oli 14,1 % ja koko Päijät-Hämeessä yhteensä 12,4 %.

Työvoiman määrä Hartolassa 31.12.2022 oli 996 henkilöä.

Päijät-Hämeen nuorisotyöttömyysluvut ovat parantuneet vuoden 2022 aikana. Maakunnan alueella oli vuoden 2022 lopussa 1 176 alle 25-vuotiasta työtöntä työnhakijaa, kun vuotta aikaisemmin määrä oli 1 329. Vähennystä -11,5 %. Vuoden 2022 joulukuun lopussa alle 25-vuotiaita työttömiä Hartolassa oli 5 henkilöä, kun vuotta aikaisemmin oli 7. Määrä on vähentynyt -28,5 %. Alle 25-vuotiaiden osuus kaikista Hartolan työttömistä on 3,1 %.

Pitkäaikaistyöttömiä eli yli vuoden työttömänä vuoden 2021 lopussa olleita oli Päijät-Hämeessä 4 849, mikä on 1 010 vähemmän kuin vuosi sitten. Hartolassa pitkäaikaistyöttömien määrä vuoden 2022 lopussa oli 44 henkilöä, kun heitä vuotta aikaisemmin oli 50 henkilöä. Hartolassa pitkäaikaistyöttömien määrä on laskenut vuoden 2022 aikana -12 %, kun Heinolassa pitkäaikaistyöttömien määrä on laskenut vuoden aikana -14 % ja Sysmässä -9 %.

Pitkäaikaissairaita, työmarkkinoiden ulkopuolella olevia oli vuoden 2022 lopussa Hartolassa 31 henkilöä.

Joulukuun 2022 lopussa avoimena olleiden työpaikkojen määrä oli Päijät-Hämeessä 1 595, mikä on 1 802 vähemmän, kuin vuoden 2021 lopussa. Hartolassa avoimia työpaikkoja vuoden lopussa oli 17.

Elinkeinorakenne

Viimeisin tilastokeskuksen vahvistama tieto kunnan elinkeinorakenteesta on saatavissa vuodelta 2020. Sen mukaan alkutuotannon osuus elinkeinoista oli 17,0 %, jalostuselinkeinojen osuus oli 23,9 % ja palveluelinkeinojen osuus oli 57,0 %. Hartolassa asuvan työllisen työvoiman määrä vuonna 2021 oli 896 henkilöä ja omassa asuinkunnassa työssäkäyvien osuus on 66,6 %. Työllisyysaste on 70,5 %. Työpaikkaomavaraisuus on 99,6 %.

Vuonna 2021 vähintään toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä oli 61,6 % ja korkeasteen tutkinnon suorittaneiden osuus 18,6 %.

Ensihoidon maksuosuuksien oikaisut vuosilta 2017-2019

Vuoden 2022 aikana maksettiin takautuvasti ensihoidon maksuosuuksien oikaisusta palautusta Hartolan kunnalle. Vuoden 2018 osalta palautusta kertyi 138.246,83 euroa ja vuosilta 2017 ja 2019 yhteensä 302.493,00 euroa. Yhteensä nämä tekivät 440.739,83 euroa. Oikaisut on kirjattu suoraan taseen vastattavaa-puolelle edellisten tilikausien ylijäämän lisäykseksi.

OLENNAISET MUUTOKSET TILIKAUDEN PÄÄTTÄMISEN JÄLKEEN

Päijät-Hämeen hyvinvointialue aloitti toimintansa 1.1.2023. Samassa yhteydessä Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä ja Vaalijalan kuntayhtymä lakkasivat olemasta. Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston ohjeen mukaisesti näihin kuntayhtymiin liittyvät omaisuus- ja pääomaerät kirjataan alkusaldojen muutoksina tilinavaukseen päiväykselle 1.1.2023. Erät kirjataan kunnan peruspääomaa vastaan.

Vuoden 2022 tilinpäätökseen on kirjattu Vaalijalan kuntayhtymän viimeisen yhtymäkokouksen päätöksen mukaisesti aikaisempien tilikausien aikana kertyneen ylijäämän palautusta yhteensä 102.536,28 euroa. Tilinpäätöksen valmistelun yhteydessä on selvinnyt, että kyseisestä yhtymäkokouksen päätöksestä on tehty kaksi valitusta Itä-Suomen hallinto-oikeudelle. Yhtymäkokouksen päätöksen mukaan kuntayhtymän ylijäämästä palautetaan 50 %, josta osa on yleiskatteellista ja osa korvamerkitty opetustoimelle. Etelä-Savon hyvinvointialue vaatii, että hallinto-oikeus kumoaa yhtymäkokouksen päätökset 14.12.2022 § 38 ja § 39 laittomina. Toisen valituksen on tehnyt Varkauden kaupunki, joka ei vastusta yhtymäkokouksen päätöstä ja sen toimeenpanoa siltä osin, kun se on päättänyt palauttaa puolet Vaalijalan kirjanpidollisista ylijäämistä jäsenkunnille, mutta vaatii hallinto-oikeutta kumoamaan yhtymäkokouksen päätöksen § 38 ja palauttamaan sen toimivaltaisen toimielimen uudelleen ratkaistavaksi koskien palauttamatta jääneen ylijäämän käsittelyä. Tuloksi kirjatut ylijäämän palautuksen maksatus on siis edelleen epävarmaa, koska päätös ei ole saanut lainvoimaa.

1.1.4 Kunnan henkilöstö

Hartolan kunnassa oli vakinaista henkilöstöä vuoden 2022 lopussa 58,20 henkilötyövuotta ja määräaikaista 18,36 henkilötyövuotta. Kunnan henkilöstömäärä on henkilötyövuosina tarkasteltuna laskenut jonkin verran edelliseen vuoteen verrattuna. Määräaikaista henkilöstöä kunnalla on palkattuna sijaisuuksissa, hankkeissa ja työllistettyinä sekä kesätyöntekijöinä. Määräaikaisen henkilöstön määrä on pysynyt vuosittain lähes samana ja määräaikaisen henkilöstön määrää ei ole tarkoitus lisätä.

Henkilöstön määrä 31.12.:

TOIMIALA	2021			2022		
	Naiset	Miehet	Yhteensä	Naiset	Miehet	Yhteensä
Kunnanhallitus	7	2	9	8	2	10
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	47	4	51	43	6	49
Tekninen lautakunta	6	12	18	7	10	17
Ympäristölautakunta	2	0	2	3	1	4
YHTEENSÄ	62	18	80	61	19	80

Henkilöstön jakautuminen tulosalueille (henkilötyövuodet):

Toimiala	Vuosi 2021			Vuosi 2022		
	Vakinaiset	Määräaik.	Yhteensä	Vakinaiset	Määräaik.	Yhteensä
Kunnanhallitus	5,43	4,24	9,67	7,26	1,49	8,75
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	37,13	11,81	48,94	38,49	10,69	49,18
Ympäristölautakunta	0,40	2,18	2,58	0,6	1,9	2,5
Tekninen lautakunta	13,83	4,99	18,82	11,85	4,28	16,13
Yhteensä	56,79	23,22	80,01	58,20	18,36	76,56

Koko kunnassa henkilöstä on eniten sivistystoimessa (49 henkilötyövuotta) ja toiseksi eniten teknisessä toimessa (16 henkilötyövuotta).

Henkilöstön rakenne sukupuolen mukaan

Kunta-alan henkilöstön sukupuolirakenne on naisvaltainen ja valtakunnallisesti naisia on keskimäärin 80 % henkilöstöstä. Hartolassa naisten osuus koko henkilöstömäärästä on reilut 77 %.

Henkilöstörakenne sukupuolen mukaan toimialoittain 2022	naisia yht.	pros.	miehiä yht.	pros.
Kunnanhallitus	7,10	9,27 %	1,66	2,16 %
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	44,01	57,48 %	5,16	6,74 %
Ympäristölautakunta	1,81	2,36 %	0,70	0,91 %
Tekninen lautakunta	6,45	8,42 %	9,69	12,66 %
Koko henkilöstö	59,36	77,53 %	17,21	22,47 %
Kunta-ala keskimäärin		80,00 %		20,00 %

Ikärakenne per 31.12.2022

Keski-ikä		Keski-ikä	
Hartolan kunta		kunta-ala (2021)	
naiset	52	naiset	45,5
miehet	49	miehet	45,5
kaikki	51	kaikki	45,5

Henkilöstön keski-ikä on kunta-alalla korkeampi kuin monilla muilla työmarkkinasektoreilla. Kunta-alalla työskentelevän henkilöstön keski-ikä oli 45,5 vuotta vuonna 2021. Hartolan kunnan koko henkilöstön keski-ikä vuonna 2022 oli 51 vuotta ja se on noussut hieman edelliseen vuoteen (49,4 vuotta) verrattuna.

Kunnan henkilöstöpolitiikan haasteena on uusien työntekijöiden rekrytointi eläköityvien tilalle, työntekijöiden työkyvyn ylläpitäminen ja työssä viihtymisen edistäminen, jotta mahdollisimman moni jatkaisi työssä varsinaiseen eläkeikään saakka.

Henkilöstön määrä sopimusaloittain

Hartolan kunnan henkilöstöön sovellettavat virka- ja työehtosopimukset ovat kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus, kunnallisen opetusalan henkilöstön virka- ja työehtosopimus sekä kunnallisen teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimus. Kunnallisen tuntipalkkaisen henkilöstön työehtosopimuksen piiriin ei kuulu ketään.

Koko henkilöstötyövuodet jakautuivat sopimusaloittain v. 2022 seuraavasti

Työehtosopimus 31.12.2022	Koko kunta
Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus KVTES	47
Kunnallinen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimus OVTES	18
Kunnallinen teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimus TS	12
Vakinaiset ja määräaikaiset yhteensä	77

Poissaolot

Poissaolojen syyt ja määrä vaihtelevat pienessä henkilöstössä runsaastikin vuosittain. Työnantajan näkökulmasta poissaolojen syyt, kuten äitiyslomat ja perhevapaat sekä vuorotteluvapaa ja kuntoutus ovat normaaleja elämäntilanteesta johtuvia ja yhteiskunnan tukemia työssä poissaolon syitä. Työnantajan myöntämä oikeus koulutukseen voidaan nähdä myös investointina työntekijän osaamiseen. Sairauspoissaolojen määrän muutoksen perusteella on arvioitu henkilöstön hyvinvoinnin tilaa ja siinä tapahtuneita muutoksia.

Henkilöstön poissaolot syineen vuosina 2019–2022 ovat seuraavat (kalenteripäiviä):

Keskeytykset perusteiden mukaan ryhmiteltynä:

Keskeytyksen syy	2022	2021	2020	2019
Vuorotteluvapaa	294	180	0	147
Kuntoutus	0	0	6	10
Sairausloma	1206	651	1049	1030
Palkaton virkavapaa	163	127	394	473
Opintovapaa	269	13	131	365
Koulutus	280	234	128	283
Perhepoliittiset vapaat	51	37	229	227

Palkattomaan virkavapauteen sisältyy myös palkattomat talkoovapaapäivät, joita on vuonna 2022 pidetty 51 päivää. Sairauslomapäivien merkittävään kasvuun vaikutti niin lisääntynyt koronasairastuvuus kuin muutaman työntekijän pitkittynyt sairauspoissaolo.

Työkyky ja terveys

Lakisääteiset työterveyspalvelut on hankittu sopimusperusteisesti Työterveys Oy Wellamolta. Työterveyshuollon käytössä on työkyvyn kolmikanta-palaverit, joissa on mukana työterveyslääkäri, työntekijän ja työnantajan edustajat. Niiden tarkoituksena on sopia yhteistoiminnassa asioista, jotka edistävät työntekijän työssä jaksamista ja kuntoutumista. Hartolan kunnassa on käytössä myös päihdeongelmista kärsiville hoitoonohjausmalli.

Eläkkeet ja eläkkeelle siirtyminen

Vuonna 2022 jäi eläkkeelle neljä vakituista työntekijää. Edellisenä vuonna vakituisesta henkilöstöstä ei eläköitynyt yhtään työntekijää. Kunta on edistänyt osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen käyttöönottoa, mikäli se on arvioitu hyväksi ratkaisuksi sekä työntekijän että työnantajan näkökulmasta.

Palkka- ja henkilöstökustannukset

Maksettujen palkkojen ja palkkioiden kokonaissumma vuonna 2022 oli 2.883.978 euroa, joka on 31.113 euroa enemmän kuin vuoden 2021 palkkasumma. Henkilöstösivukulut olivat 983.114 euroa ja kokonaispalkkamenot olivat vuonna 2021 yhteensä 3.867.093 euroa kun ne vuonna 2021 olivat 3.834.930 euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna henkilöstömenot kasvoivat 32.163 euroa, johtuen palkankorotuksista.

Henkilöstömenot yhteensä	Vuosi 2019	Vuosi 2020	Vuosi 2021	Vuosi 2022
Keskusvaalilautakunta	4.859 €	0 €	6.855 €	4.716 €
Tarkastuslautakunta	3.424 €	3.237 €	3.940 €	7.598 €
Yleishallinto	583.430 €	516.902 €	561.619 €	536.885 €
Perusturva	230.157 €	246.644 €	244.388 €	236.344 €
Sivistyslautakunta	2.350.281 €	2.205.288 €	2.116.325 €	2.206.132 €
Tekninen lautakunta	973.566 €	864.861 €	799.143 €	762.716 €
Ympäristölautakunta	185.575 €	147.287 €	102.659 €	112.701 €
Yhteensä	4.331.292 €	3.984.219 €	3.834.930 €	3.867.093 €

Työhyvinvointi

Työsuojelupäällikkönä Hartolan kunnassa toimii tekninen johtaja. Yhteistyötoimikunta kokoontui vuonna 2022 kaksi kertaa.

Kehityskeskusteluja esimiehen ja työntekijän välillä on käyty säännöllisesti vuosittain kaikilla osastoilla. Työhyvinvointiin on viime vuosina varattu talousarvioon noin 10.000 euron kokonaismääräraha, jota on käytetty yhteistyötoimikunnan linjausten mukaisesti.

Vuonna 2022 henkilöstö sai virikeseteleitä, sai käyttää maksutta liikuntamajan kuntosalia ja fatbike-pyörien vuokrausta. Lisäksi Hartola Golf -kentälle on vuosittain ollut käytössä kaksi pelioikeutta ja Hiihtokeskus Purnuun yksi yrityskausikortti. Yhteisiä työhyvinvointitapahtumia, kuten ulkoilun merkeissä toteutettu ruskaretki

Leivonmäelle ja henkilöstön pikkujoulut, voitiin järjestää koronarajoitusten päätyttyä. Vuosittain toteutettava työhyvinvointikysely toteutettiin myös vuonna 2022.

Hartolan kunnan henkilöstöliikuntasuunnitelma valmistui ja hyväksyttiin kunnanhallituksessa keväällä 2022. Osa toimenpiteistä on ehtinyt loppuvuoden aikana toteutua, merkittävimpänä mm. osastojen välisen tyhy-toiminnan elvyttäminen ja fyysisen kunnon perusteella palkitseminen. Tyhy-toiminnasta on tullut paljon positiivista palautetta ja osallistujia on ollut kiitettävästi. Kuntotestaustapahtumaan syyskuussa osallistui 30 kunnan työntekijää, heistä 20 oli oikeutettu puolikkaaseen tai kokonaiseen palkalliseen vapaapäivään (noin neljäsosa kunnan henkilöstöstä). Toteutumatta jäi mm. liikkumisen asioiden kirjaaminen työterveyshuollon toimintasuunnitelmaan, työsuhdepyöräedun ottaminen käyttöön sekä istumisen tauottaminen kokouksissa ja kävelykokousten kokeileminen. Myös seurannan ja mittarien kehittämisessä on vielä tehtävää.

1.1.5 Ympäristötekijät

Jätevedenpuhdistamo toimii prosessiteknikaltaan ja automaatioltaan uusittuna. Puhdistamon toimintaa on saatu parannettua ja vesistöön kulkeutuvat ravinnepäästöt ovat laskeneet. Ympäristöriskeihin vastaaminen paranee edelleen, kun puhdistamolle saadaan jatkuvatoiminen lähtevän veden fosforipitoisuuden mittaus. Puhdistamo purkaa vetensä ojan kautta Tainionvirtaan. Puhdistamolietteen käsittelyn hoiti Lahdessa Labio Oy. Lietteenkuljetuksen osalta sovittiin yhteiskuljetuksesta Sysmän kunnan vesilaitoksen kanssa.

Puhtaan veden käyttövarmuutta ja kriisivalmiutta on varmistettu automaattioratkaisuilla ja varavoimahankinnoilla sekä poikkeusolojen suunnitelmilla. Hartolan kunnan vedenottamo hyödyntää taajamassa sijaitsevaa pohjavesialuetta. Vedenottamoita on ainoastaan yksi ja sen saastuminen tai ehtyminen johtaisi suuriin ongelmiin. Uuden varavedenottamon lupa-asia on vireillä ja vedenottamon maanhankintaa on valmisteltu vuonna 2020. Pohjaveden suojelusuunnitelman (WSP, Water Safety Plan) mukaisia toimenpiteitä jatkettiin pohjaveden suojelun edistämiseksi.

Tainionvirrassa on esiintynyt joinain vuosina hyydepatoja ja niiden aiheuttamaa tulvintaa. Vastaavien tulvien muodostuminen on mahdollista jatkossa ja myös vakavampiin seurauksiin tulee varautua.

VT4 voidaan katsoa riskitekijäksi, sillä siinä kulkevan liikenteen määrä on suuri ja tiellä liikkuu vaaralliseksi luokiteltuja aineita. Runsaassa tieliikenteessä VT4:llä on aina olemassa liikenneonnettomuuden vaara.

1.1.6 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kunta tilasi vuonna 2020 päivitetyn painelaskelman kunnan talouden tilanteesta FCG:ltä ja arvion siitä, kuinka kunta selviytyy taloudellisesti, jos hyvinvointialueet toteutuvat vuoden 2023 alusta lukien. Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI on laskenut alueellisen väestönkehityksen 10 keskeiselle kaupunkiseudulle ympäri Suomea. Ennuste ulottuu vuoteen 2040. Syntyvyyden väheneminen aiheuttaa muutoksia kaupunkien ja niiden lähiseutujen väestönkehitykseen. Maaseutukunnat ovat olleet jo pitkään menettäjiä väestönkehityksessä ja nyt myös Päijät-Hämeen kokonaisväestönkehitys on ennusteen mukaan laskeva.

Hartolan väkiluku on laskenut tilastokeskuksenkin arviota nopeammin. Perlaconin vuonna 2019 tekemän tarkastelun mukaan muuttotappio on ollut vuosina 2009–2018 nettona -358 henkeä, josta kolmasosa, 116 henkeä, muutti pois vuosina 2016–2018. 10 vuodessa pois muuttaneita on yhteensä 1925 henkeä ja paikkakunnalle muuttaneita 1567 henkeä. Hartolasta on muutettu ylivoimaisesti eniten Lahteen ja toiseksi eniten Heinolaan, ja sitten Jyväskylään, Joutsaan ja Helsinkiin. Hartolaan muutetaan eniten Lahdesta, Helsingistä, Heinolasta, Sysmästä ja Jyväskylästä.

Kunnan väkiluvun jyrkkä väheneminen on pysähtynyt muuttoliikkeen tasaantuessa. Vuosien 2021-2022 aikana väestönmuutos johtui käytännössä yksinomaan siitä, että kuolleiden määrä oli suurempi kuin syntyneiden lasten määrä.

Ikärakenteen painopiste on jatkossakin ikääntyneissä ja ikääntyvässä aikuisväestössä. Kunnan työikäisen väestön määrän ennakoitaan laskevan edelleen, mikä heikentää myös huoltosuhdetta ja verotettavan tulon kokonaiskertymää. Luonnollinen väestönkehitys on negatiivinen, koska kuolleisuus on moninkertainen syntyvyyteen nähden. Syntyvyys on laskenut hieman yli 10 lapseen vuodessa.

Väestönkehitys näyttää siis huolestuttavalle ennusteet osoittavat, että kunnan asukasmäärä laskee alle 2000 asukkaan vuoteen 2040 mennessä. Kunnan tuleekin nyt kaikessa toiminnassaan tehdä palveluihinsa ja toimintaansa suunnitelmat huomioiden muutokset väestössä ja heidän palvelutarpeessaan samalla, huomioiden että kunnan taloudelliset voimavarat vähenevät ja henkilöstö rakenne tulee supistumaan.

Valtuusto teki talouden tasapainottamisohjelman vuosille 2020–2029 syksyllä 2019. Kotisalo kokonaisuuden myyminen vuonna 2019 ja tehostetun palveluasumisen siirtäminen Attendo Oy:n toiminnaksi kevensi huomattavasti kunnan velkataakkaa sekä korkomenoja. Palveluseteliin siirtyminen vaikutti hoivapalvelujen kustannuksiin ja lisäksi myynti näkyi ylläpitokulujen ja poistojen vähenemisenä.

Vuonna 2020 valtion koronatuki kohensi kuntien taloutta yli ennako-odotusten. Vuoden 2021 ylijäämä on tärkeä kunnan taloudellisen tilanteen kannalta. Vuosi 2022 jää alijäämäiseksi, johtuen kertaluonteisesti eristä, koskien mm. koulun vanhan osan ja koulun asuntojen romutuspoistoa, jotka heikensivät tulosta noin 450.000 euroa. PHHYKY:n maksama ensihoidon kustannusten oikaisu vuosilta 2017 ja 2019 kompensoi vuoden 2022 alijäämää siten, että edellisten tilikausien ylijäämä pysyy lähes ennallaan. Vuosi 2023 on suunniteltu noin 500.000 euroa alijäämäiseksi.

Talouden tasapainottamisohjelman mukaan kunnan henkilöstön väheneminen suhteessa väkiluvun laskuun tulee olla noin 20 henkilötyövuotta, mieluiten vuoteen 2025 mennessä. Tasapainotus pohjautuu siihen, että henkilöstöä voidaan systemaattisesti vähentää kaikilla toiminnan osa-alueilla ja vähenemisessä hyödynnetään ennen kaikkea luontaista poistumaa. Vuoteen 2025 mennessä eläkkeelle siirtyy 25 työntekijää ja vuoteen 2030 mennessä eläkkeelle siirtyneiden määrä on jo kaksinkertainen.

Sosiaali- ja terveystalouden siirtyessä 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueelle, poistuu Hartolasta sotepalvelujen myötä nettomenoja runsas 13,3 milj. euroa, jolloin kuntaan jää noin 8,1 miljoonaa euroa nykyisistä toimintakuluista. Kunnalle tilittävä verokertymä on enää n. 7 milj. euroa ja toimintatuotot noin 1,5 milj. euroa. Kun otetaan huomioon poistot noin 700.000 euroa, saavutettu tasapaino on hyvin herkkä kiinteistöriskeille, valtionosuusuudistukselle tai verotuksen muutoksille.

Hartolan kunnan sekä konsernin nettolainakanta ylittää selvästi maan samankokoisten kuntien keskitason. Se, että vuosina 2022–2024 talous on tasapainossa ja tilinpäätösten vuosikatteen kattavat lainalyhennykset ja investointien omahankintamenot, on ensiarvoisen tärkeää. Tyhjänä olevat asunnot muodostavat kuitenkin suuren menoerän, joka rasittaa mm. kiinteistöyhtiö Kuninkaanpitäjän taloutta. Suurimmat riskit näyttävät tässä vaiheessa olevan kiinteistöyhtiöiden puolella.

1.1.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Voimassa olevan kuntalain tavoitteena on vahvistaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asemaa kunnassa ja kuntakonsernissa sekä yhdenmukaistaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä. Kunnat veloitetaan arvioimaan asianmukaisesti omaa toimintaansa ja siihen mahdollisesti liittyviä riskejä. Lainmuutoksen mukaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan operatiivinen vastuu on kunnanhallituksella ja kunnanjohtajalla.

Kuntalain 90 § mukaan kunnan ohjausvälineenä on hallintosääntö, jossa annetaan tarpeelliset määräykset hallinnon ja talouden tarkastuksesta sekä sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on lisäksi voimassa, mitä kuntalain 14 § sekä kunnan hallintosäännössä ja muissa ohjeissa ja määräyksissä on sanottu. Kunnan toimintakertomukseen tulee sisällyttää selvitys sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä keskeisistä johtopäätöksistä (Kuntalaki 115.1 §).

Riskit konsernin sisällä

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tulokellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus.

Lainakanta ja korkomenot

Käyttötalouden ulkoiset ja sisäiset menot toteutuivat 105,3 % ja tulot 118 %. Toimintakate toteutui 103,4 %. Investointimenot toteutuivat 85,7 % ja investointitulot toteutuivat 91,9 %.

Korkomenot lainoista olivat -73.951 euroa vuonna 2021 ja ne kasvoivat edellisestä vuodesta 9.711 euroa.

Talousarvion toteutumisen näkökulmasta voidaan arvioida, että varojen käytön valvonta on ollut riittävällä tasolla.

Riskien hallinta tytäryhteisöissä

Pääomavaltaisena toimintana haasteet yhtiöiden taloudessa ovat suuret. Kiinteistö Oy Vasalli on pyrkinyt minimoimaan talousriskiä pitkäaikaisilla vuokrasopimuksilla, joissa tavoitteena on, että lainanhoitokulut ja vuokrat saadaan tasapainoon. Ylläpitokulut ja tuotannollinen toiminta ovat pääsääntöisesti vuokralaisen vastuulla.

Riskien hallintakeinot:

- Luodaan yleisen taloustilanteen vaihteluja tasaava talousmalli, jonka pohjana ovat pitkäaikaiset, tilanteessa elävät vuokrasopimukset, jotka vastaavat rahoituskulujen muutoksiin.
- Yritysten tilanteiden tuntemuksen kautta ennakoidaan tulevaa ja reagoidaan nopeasti näköpiirissä oleviin tilanteisiin.
- Ollaan aktiivisesti yhteydessä rahoittajiin ja ennakoidaan näköpiirissä olevat muutokset sekä erilaisilla rahoittajien tarjoamilla korkojohdannais- ja korkosuojaussopimuksilla tasata vaihteluja.
- Vahinkotilanteiden riskiä minimoidaan kattavilla vahinkovakuutuksilla, joka käytännössä tarkoittaa kiinteistöjen täysarvovakuutuksia.

Takaukset tytäryhtiöille

Rahoitusriskeistä huomattavimmat ovat kunnan takaukset Kiinteistö Oy Vasallille. Yhtiön tarjoamilla toimitiloilla on kuitenkin ollut positiivinen vaikutus kunnan elinkeinotoimintaan. Suurin riski Vasallille ja kunnalle onkin yritystoiminnan supistuminen ja tilojen jääminen vaille vuokrausta.

Vasallin suurimpien kiinteistöjen vuokrasopimukset ovat pohjautuneet pääomavuokriin. Riskien hallitsemiseksi KOy Vasalli on uudistanut kaikki vuokra- ja lainasopimukset muotoon, jossa vuokrataso ei vaihtele muuttuvissa suhdannetilanteissa, mikä paransi talouden ennakoitavuutta.

Hartolan kunta myönsi KOy Vasallille väliaikaista rahoitusta vuoden 2022 kesäkuussa 100.000 euroa, jonka yhtiö maksoi takaisin vuoden loppuun mennessä. Vasallilla on lainoja rahoituslaitoksilta 31.12.2022 yhteensä 9.138.271,82 euroa, joihin on kunnan omavelkainen takaus. Uutta pitkäaikaista lainaa otettiin vuoden aikana 3.600.000 euroa, jolla maksettiin erääntynyt bullet-laina. Valtuusto teki päätöksen lainan omavelkaisesta takauksesta 13.9.2022.

Vasallin negatiivisen pääoman oikaisemiseksi Hartolan kunta teki 300.000 euron sijoituksen yhtiön vapaaseen omaan pääomaan vuonna 2021. Yhtiön oma pääoma oli kuitenkin negatiivinen jo vuoden 2021 tilinpäätöksessä.

Vuokra-asuntojen kysynnän väheneminen on johtanut KOy Kuninkaanpitäjän talouden heikkenemiseen vuodesta 2015 lähtien. Kesäkuussa 2016 valtuusto hyväksyi kunnan asumisen kehittämissuunnitelman, joka tukee yhtiön tervehdyttämistä. Yhtiö on purkanut vuonna 2016 Toritiellä sijainneet 2 huonokuntoista kerrostaloa (49 asuntoa) ja vuonna 2020 Visantiellä sijaitsevien kerrostaloasunnot (19 asuntoa). Vuonna 2021 yhtiön asunnoista purettiin Kaikulantiellä (5 asuntoa) sekä Petäjistöntie 1:ssä (10 asuntoa) ja Petäjistöntie 5:ssä (7 asuntoa) sijainneet kohteet. Lisäksi vuonna 2023 on suunnitelmassa purkaa Petäjistöntie 4 (8 asuntoa), Petäjistöntie 10 (9 asuntoa) ja Petäjistöntie 3 C-talo (3 asuntoa), eli yhteensä 20 asuntoa.

Kunta on aikoinaan tehnyt 100.000 euron sijoituksen KOy Kuninkaanpitäjän sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon. 31.12.2022 Kuninkaanpitäjällä oli kunnalta saatua lainaa yhteensä 676.000 euroa. Lisäksi lainaa rahoituslaitoksilta on 315.384,15 euroa, joihin on kunnan omavelkainen takaus.

KOy Kuninkaanpitäjän ongelmana on yhtiön likvideettitilanne, eikä sillä ole ollut mahdollisuutta lyhentää velkojaan kunnalle. Tästä syystä vuonna 2022 kunnanvaltuusto päätti erääntyvien 150.000 euron ja 80.000 euron lainojen maksuaikojen pidentämisestä. Kunta suunnittelee yhtiön sulauttamista kuntaan vuoden 2023 tilinpäätöksen yhteydessä.

Itä-Hämeen kansansivistystyön säätiö

Itä-Hämeen kansansivistystyön säätiö on saanut kunnan omavelkaisen takauksen 250.000 euron lainalle vuonna 2010, minkä se käytti korjausvelkaan ja maalämpöinvestointiin. Laina maksettiin loppuun vuonna 2021, eikä kunnalla ole enää takausvastuita säätiölle.

Hartolan kunta myi Linnahotellin säätiölle vuonna 2002. Säätiö on lyhentänyt kunnalle kiinteistön oston kohdistuvaa velkaa 150.165,65 euroa ja maksamatta on 299.834,35 euroa. Kunta ja säätiö sopivat vuoden 2022 aikana maksuaikataulun muutoksesta, jolla maksuaikaa saatiin merkittävästi lyhennettyä. Koko summa on maksettu vuonna 2031 mennessä.

Maksamattoman kauppahinnan vakuudeksi ostaja on luovuttanut myyjälle maapohjan kiinteistökiinnitykset pantiksi maksamattoman kauppahinnan pääoman, koron, viivästyskoron ja perimiskulujen maksamiseksi.

Muut rahoitusriskit

Maksuvaikeuksissa olevien asiakkaiden osalta saatavia perittiin yhteistyössä Intrumin kanssa. Jälkipörinän ansiosta kunta valvoo saamisensa vielä saatavan luottotappioksi kirjaamisenkin jälkeen. Erityisiä luottotappioita ei tullut vuonna 2022.

Lainakanta ja korkomenot

Kunnalla oli 31.12.2022 pitkäaikaista lainaa 9.546.839 euroa ja lyhytaikaista lainaa 1.306.982 euroa, josta kuntatodistuksia 0 euroa.

Kunnan lainakanta oli yhteensä 10.853.821 euroa 31.12.2022, kun se vuotta aikaisemmin oli 13.656.548 euroa. Vuoden aikana kokonaislainamäärä saatiin vähennettyä 2.802.727 euroa. Asukasta kohti lainaa oli vuoden 2022 päättyessä 4.215,08 euroa, kun vuotta aiemmin summa oli 5.210,43 euroa.

Korkotaso on noussut merkittävästi vuoden 2022 aikana ja tämä aiheuttaa riskin kunnan lainanhoitokulujen kasvun osalta. Aikaisempaa korkeampiin korkokuluihin on varauduttu talousarviossa.

Henkilöstöriskit

Pieni henkilöstömäärä ja tähän liittyvät avainhenkilöriskit ovat tulleet Hartolassa tutuiksi. Riskit ilmenevät yleensä sairaspoissaolojen yhteydessä.

Henkilöstön vaihtuvuutta on ollut vuosittain. On tyypillistä, että toiminnallisia ongelmia aiheutuu, kun avainhenkilöiden rekrytointiprosessit ovat pitkiä ja vaihtuva työntekijä on ainoa hoitamiensa asioiden osaaja kunnassa.

Eläkkeelle jäännin yhteydessä syntyy tiedon siirtymiseen liittyviä riskejä, koska pitkäaikaisille työntekijöille on kertynyt laaja tietopääoma. Sitä ei aina pystytä siirtämään seuraajalle, koska tehtävien täyttöprosessi voi kestää useita kuukausia.

Varahenkilöjärjestelmän luominen on haasteellista niukoilla henkilöresursseilla ja osittain jopa mahdotonta. Varahenkilöjärjestelmää on kuitenkin jossain määrin luotu ja siinä voidaan hyödyntää osastojen välistä joustavaa yhteistyötä sekä mahdollisuuksien mukaan naapurikuntien viranhaltijoita.

Kiinteistöriskit

Kiinteistöriskit ovat nykymuotoisien kunnan merkittävin taloudellinen riski. Hartolan kunnan kiinteistökanta on iäkästä ja jokaisessa kiinteistössä on jonkin asteista korjausvelkaa. Kiinteistöissä ei ole havaittu merkittäviä ongelmia, mutta esimerkiksi riskiä aiheuttavat mm. mahdolliset rakenteelliset ongelmat, kosteusvauriot ja sisäilmaongelmat. Kunnalla ei ole taloudellista intressiä lähteä remontoimaan kiinteistöjä suurella rahalla, vaan päinvastoin, kiinteistömässä on tarkoitus pienentää. Kiinteistöriskiä kasvattaa Hartolan heikko kiinteistömarkkinatilanne.

Epidemiat

Globaali Covid-19 pandemia vaikutti vielä vuoden 2022 alussa, mutta vaikutukset pienenevät vuoden loppua kohden. Kevään jälkeen pandemia ei enää aiheuttanut merkittävää ylimääräistä kuormitusta perusterveydenhuollon järjestämiselle.

Ulkoistamisen riskit

Tietopääoman menettäminen on riski myös julkisten palveluiden ulkoistamisessa. Kun kunnan vastuulle kuuluvan tehtävän hoitaa ulkopuolinen sopimuskumppani, on vaara, että tilaamisessa ja valvonnassa tarvittava osaaminen kunnassa heikkenee. Lisäksi työssä kumuloituva tieto ei automaattisesti välity kunnan käyttöön. Riskiä voidaan

pienentää huomioimalla sopimusten laadinnassa se, että kunta saa omistusoikeuden syntyvään tietoon ja palvelu on jatkossakin tasapuolisesti kilpailutettavissa.

Jos ulkoistamisen kohteena olevalle toiminnalle ei ole paikallisesti toimivia markkinoita, ovat vaarana hintatasoon tai palveluiden laatuun liittyvät riskit. Riskiä tulee arvioida ennen ulkoistamiseen liittyviä päätöksiä.

Sopimusriskit

Kunta tekee vuosittain paljon sopimuksia ja osa niistä on pitkäaikaisia. Sopimusosaamisen ylläpitäminen on tärkeää. Jotta kunta voisi valvoa omia etujaan ja varautua velvoitteisiinsa, myös sopimusten hallinta tulee olla riittäväällä ja ajanmukaisella tasolla.

Sopimusehtojen noudattamista ja vanhentumisaikojen seuranta on lisätty hallintokunnan ja taloushallinnon välisellä yhteistyöllä. Sopimukset voidaan siirtää sähköiseen asianhallintajärjestelmään vuodesta 2022 lähtien.

Mainittavia sopimusriskejä ei realisoitunut vuonna 2022.

Tietohallinnon riskit

Tietohallinnon riskien hallinta on julkisyhteisöissä keskeistä. Kunnassa on nimetty tietohallinto- ja tietoturvavastaava. Lisäksi ICT-tuki on hankittu ostopalveluna. BDO Auditor vastaa tietohallinnon tarkastuksesta osana kunnan tilintarkastusta.

BDO:n tarkastuksen (marraskuu 2014) jälkeen tehdyn kunnan selvityksen pohjalta on havaittu monialaisen ja –toimipaikkaisen toiminnan tuomina riskeinä tietoverkkojen riittävyys, dokumentoinnin vähäisyys, suuri eri toimittajien sovellusmäärä ja tietoturvaohjeistuksen puute. Verkkojen riittävyys on korjattu ja on hyvällä tasolla. Dokumentointi on korjattu. Toimittajia on lukuisia ja ohjelmia on kymmeniä, joiden hallinta on hajautettu osastoittain. Hallinnan hajauttamisella riskejä on osaltaan pienennetty. Keskitettynä riski olisi suurempi. Tietoturvaohjeet on hyväksytty vuonna 2017 ja niiden päivitys on työn alla.

Vuoden 2016 aikana dokumentoitiin verkkoympäristö ja vuoden 2018 aikana on dokumentoitu myös kunnan IT-laitteet ja ohjelmistot, joita pidetään ajan tasalla. Tietoturvakäyttämisohteita on parannettava jatkuvasti uudenlaisten uhkien varalle. Vuonna 2017 päivitettiin kunnan tietohallintostrategia ja tietoturvaan liittyvät ohjeistukset. Vuonna 2020 sähköpostin osalta siirryttiin Microsoft 365-ohjelmaan ja toimisto-ohjelmiin, mikä parantaa tietoturvan tasoa verrattuna vanhaan. Aiemmin ohjelmat olivat kunnan omalla palvelimella. Nykyaikaisempi käyttöympäristö mahdollisti myös koronapandemian aikaan pakolliseksi käyneen etätyöskentelyn. Toimintaympäristön tietoturva- tai käyttöongelmia ei ole ilmennyt.

Häme21 valmiusharjoituksessa harjoiteltiin ja testattiin kuntien valmiutta tietoturvaan vastaamiseen. Harjoitus sujui hyvin, ja siitä saatuja havaintoja on voitu hyödyntää.

Vuonna 2022 tiukennettiin kunnan tietoturvaa siirtymällä Microsoft Officeen kaksivaiheiseen tunnistautumiseen.

Vuodesta 2017 lähtien suurin osa palvelinratkaisuiden osalta on ollut pilvipalveluissa virtuaalipalvelimina. Vuonna 2018 kunnan ainoa oma palvelin uusittiin, joka on edelleen käytössä, ja joka on kahdennettu. Toimenpiteillä saadaan aiempaa järjestelmällisemmin hallittua tietoverkkoihin ja palvelimiin liittyviä riskejä.

Vakuutukset

Hartolan kunnan vakuutusten hoito ja kilpailutus on hoidettu vakuutusmeklarin asiantuntemuksen kautta.

1.2 SELONTEKO KUNNAN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuuston tulee päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta, liikelaitokselle asetettavista toiminnan ja talouden tavoitteista ja sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan johtamisen vastuu on kunnanhallituksella ja kunnanjohtajalla. Sisäisen valvonnan tulee perustua järjestelmälliseen ja dokumentoituun toimintatapaan. Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä kunnan johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset ja muut esimiehet pyrkivät varmistamaan, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa, ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Kunta-laissa on annettu tilintarkastajan tehtäväksi tarkastaa, onko sisäinen valvonta järjestetty asianmukaisesti.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Hartolan kunnan toiminnassa on noudatettu voimassa olevia säännöksiä, määräyksiä ja päätöksiä. Toimielinten ja viranhaltijoiden päätöksistä käsiteltiin muutamia oikaisuvaatimuksia. Joitakin valituksia on vireillä myös hallinto-oikeudessa.

Riskienhallinnan järjestäminen

Hartolan kunnan riskienhallintaohjelma on hyväksytty 2015. Uusi hallintosääntö tuli voimaan kesäkuussa 2017 ja sitä on tarkistettu vuosittain. Hallintosäännön mukaisesti kunnanhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat sekä valvoo, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta toimeenpannaan ohjeistuksen mukaisesti ja tuloksellisesti. Hallitus antaa toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Hallintosäännössä on annettu tarpeelliset määräykset hallinnon ja talouden tarkastuksesta sekä sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Hartolan kunnan konserniohje on päivitetty vuoden 2018 lopussa.

Hartolan kunnan asiakirjahallinnon ja arkistotoimen toimintaohje hyväksyttiin maaliskuussa 2016. Vuonna 2020 on laadittu sähköisen arkistoinnin määräykset täyttävä tiedonohjaussuunnitelma.

Hartolan kunnan pienhankintaohje hyväksyttiin kunnanhallituksessa joulukuussa 2018.

Riskien kartoitus

Riskien kartoitus on tehty vuonna 2019 osastoittain. Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelytapoja, joiden avulla:

- tunnistetaan ja kuvataan kunnan ja kuntakonsernin toimintaan liittyviä riskejä
- arvioidaan riskien merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä
- määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja raportoimiseksi.

Riskienhallinnalla ennakoidaan, varaudutaan ja valmistaudutaan riittävin toimenpitein kaikkiin kuntaa uhkaaviin riskitekijöihin. Tämä edellyttää tarkkaa riskien kartoittamista, vastuunjakamista ja järjestelmällistä työtä riskien arviointiin, seurantaan ja hallitsemiseen. Kuntakonsernin riskit jaotellaan neljään pääryhmään, jotka ovat

strategiset, taloudelliset ja toiminnalliset riskit sekä vahinkoriskit. Kaikkiin näihin ryhmiin voi kuulua sisäisiä tai ulkoisia riskejä.

Vuoden 2017 lopulla päätettiin toteuttaa teknisen toimen kehittämisselvitys, joka liittyy osaamisriskien kartoitukseen. Samalla varaudutaan toimialalla tuleviin eläköitymisiin. Selvitys valmistui tammikuun lopulla 2018.

Hartolan kunnan valmiussuunnitelman yleinen osa päivitettiin lokakuussa 2017. Valmiussuunnitelman mukaisia riskien kartoitusta on jatkettu vuoden 2018 aikana ja sitä on täydennetty vuonna 2019 käymällä läpi osastoittain kansallisen riskiarvion perusteella määritellyt riskit.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Hartolan kunnan sisäisen valvonnan ohjetta on laadittu vuonna 2014 ja sitä on tarkennettu konserniohjeessa 2018. Hartolan kunnassa ei ole järjestetty ulkopuolista sisäistä tarkastusta vuonna 2021. Sisäinen tarkastus on ollut osa normaalia toimintaa kunnan talous- ja henkilöstöhallinnon toimesta, joka kohdistuu kunnan kaikkiin hallintokuntiin ja toimintoihin.

1.3 TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelman tunnuslukujen laskentaperusteet:

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista = $100 \cdot \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$

Vuosikate prosenttia poistoista = $100 \times \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Vuosikate euroa/asukas = $\text{Vuosikate} / \text{Asukasmäärä}$

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT		
	2022	2021
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	1 760	1 677
Valmistus omaan käyttöön	0	0
Toimintakulut	-21 888	-20 465
Toimintakate	-20 128	-18 788
Verotulot	11 203	10 852
Valtionosuudet	9 868	9 467
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	7	7
Muut rahoitustuotot	161	85
Korkokulut	-74	-64
Muut rahoituskulut	0	-7
Vuosikate	1 037	1 552
Poistot ja arvonalentumiset	-1 259	-994
Satunnaiset tuotot	0	0
Satunnaiset kulut	-97	-103
Tilikauden tulos	-319	455
Tilinpäätössiirrot		
Tilikauden yli- /alijäämä	-319	455
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	8,3 %	8,2 %
Vuosikate/Poistot, %	82,4 %	156,1 %
Vuosikate, €/asukas	403	592
Asukasmäärä	2 575	2 621

Huomioitavaa tuloksen muodostumisessa

Kirjanpitolautakunta on vuonna 2021 antanut yleisohjeen kunnan ja kuntayhtymän tuloslaskelman laatimisesta. Ohjeen mukaan kunnassa satunnaisiksi tuotoiksi ja kuluiksi katsotaan sellaiset tulot ja menot, jotka perustuvat kunnan tavanomaisesta toiminnasta poikkeaviin, kertaluonteisiin ja olennaisiin tapahtumiin. Ne on perusteltua esittää omana ryhmänä vuosikatteen jälkeen, mikäli niiden määrä vuosikatteeseen suhteutettuna on olennainen. Näin vuosikatteen vertailtavuus eri vuosien välillä paremmin toteutuu.

Tuloslaskelma ei sisällä kunnan sisäisiä tuottoja ja kuluja. Toimintatuottojen osuus toimintakuluista oli 8,04 % (8,19 % vuonna 2021). Toimintakulut kasvoivat noin 82.700 euroa vuoteen 2021 verrattuna. Toimintakate, joka osoittaa verorahoituksen tarpeen kunnan toiminnan kattamiseen heikkeni noin 1,34 milj. euroa.

Verotulot olivat 11,203 milj. euroa ja ne lisääntyivät edelliseen vuoteen verrattuna noin 350.000 euroa eli n. 3,2 %. Valtionosuuksia saatiin 9,868 milj. euroa, kasvua edellisvuoteen 4,2 %. Rahoitustuotot olivat noin 93.700 euroa suuremmat kuin rahoituskulut. Suunnitelman mukaisia poistoja kirjattiin noin 1,26 milj. euroa, sisältäen ylimääräinen poisto purettavaan koulun osaan ja koulun asuntoihin, joiden vaikutus oli noin 450.000 euroa.

1.3.2 Toiminnan rahoitus

*Investointien tulorahoitus, % = 100 * Vuosikate / Investointien omahankintameno*

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulorahoituksella. Jos luku on alle 100 %, niin investointeja täytyy rahoittaa pääomarahoituksella eli omaisuuden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenoilla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Laskennallinen lainanhoitokate = (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Laskennallinen lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on suurempi kuin 1. Jos tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1-2 ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kassan riittävyys pv = 365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavarioihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut kootaan seuraavista tilikauden tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:

Tuloslaskelmasta:

Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön

Korkokulut

Muut rahoituskulut

Rahoituslaskelmasta:

Investointimenot

Antolainojen lisäys

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT		
	2022	2021
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 037	1 552
Satunnaiset erät, netto	-97	-103
Tulorahoituksen korjauserät	-164	14
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-612	-3 423
Rahoitusosuudet investointeihin	102	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	52	48
Toiminnan ja investointien kassavirta	318	-1 912
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	53	11
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 000	2 031
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 303	-1 143
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-3 500	1 500
Oman pääoman muutokset	441	
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-15	-13
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0
Saamisten muutos	5	80
Korottomien velkojen muutos	813	-136
Rahoituksen rahavirta	-1 506	2 330
Rahavarojen muutos	-1 188	418
Rahavarat 31.12.	1 586	2 774
Rahavarat 1.1.	2 774	2 356
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	2 555	2 887
Investointien tulorahoitus, %	203	45
Laskennallinen lainanhoitokate	0,8	0,9
Kassan riittävyys, pv	24	40
Asukasmäärä	2 575	2 621

1.4 RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset, pääoman lisäykset ja palautukset käyvät ilmi rahoituslaskelmasta.

Toimintakertomuksessa tasetiedot tulee esittää siten eriteltynä, että niistä voidaan laskea taseen tunnusluvut. Toimintakertomuksen tasetarkastelu voidaan tehdä miljoonan tai tuhannen euron tarkkuudella. Kuntajaoston taseen laatimisesta antaman yleisohjeen mukaisesti tarkemmin eritelty, sentin tarkkuudella laadittu tase esitetään tasekirjan tilinpäätöslaskelmat osassa.

Taseen tunnuslukujen laskentaperusteet:

*Omavaraisuusaste, % = 100 * (Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)*

Kaavassa koko pääoma tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selvitä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta, 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

*Suhteellinen velkaantuneisuus, % = 100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot*

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon.

Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulo-rahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) = Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), euroa/asukas = [Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)] / Asukasmäärä

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Lainakanta 31.12. = Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto-, ja muilla veloilla.

Lainat €/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainat ja vuokravastuut 31.12. = Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainasaamiset 31.12. = Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

Pysyviin vastaaviin merkityt antolainat kunnan omistamien tai muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT					
VASTAAVAA	2022	2021	VASTATTAVAA	2022	2021
	1 000 €	1 000 €		1 000 €	1 000 €
A PYSYVÄT VASTAAVAT	17 932	18 749	A OMA PÄÄOMA	7 369	7 247
I Aineettomat hyödykkeet	36	99	I Peruspääoma	5530	5530
Aineettomat oikeudet	0	0	II Arvonkorotusrahas		
Tietokoneohjelmistot	36	99	III Muut omat rahastot		
II Aineelliset hyödykkeet	13 870	14 572	IV Edell. tilikauden yli-/alijäämä	2158	1262
Maa- ja vesialueet	4211	4227	V Tilikauden yli-/alijäämä	-319	455
Rakennukset	7836	8424	B POISTOERO JA VAPAA- EHTOISET VARAUKSET		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1626	1748	C PAKOLLISET VARAUKSET	0	128
Koneet ja kalusto	28	35	D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	52	71
Muut aineelliset hyödykkeet	64	63	Valtion toimeksiannot	0	0
Ennakkomaksut ja keskener.hank.	105	75	Lahjoitusrahastojen pääomat	52	71
III Sijoitukset	4 026	4 078	E VIERAS PÄÄOMA	13 631	15 620
Osakkeet ja osuudet	3727	3727	I Pitkäaikainen	10 249	9 647
Muut lainasaamiset	19	19	Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	9297	8554
Muut saamiset	280	332	Lainat julkisyhteisöiltä	150	300
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	19	22	Liittymismaksut ja muut velat	773	773
Valtion toimeksiannot	0	0	Siirtovelat	29	20
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	19	22	II Lyhytaikainen	3 382	5 973
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	3 101	4 295	Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	1257	4653
I Vaihto-omaisuus			Lainat julkisyhteisöiltä	150	150
Aineet ja tarvikkeet	0	0	Saadut ennakot	267	190
II Saamiset	1 515	1 520	Ostovelat	697	447
Pitkäaikaiset saamiset	610	615	Liittymismaksut ja muut velat	78	74
Myyntisaamiset	35	8	Siirtovelat	933	459
Lainasaamiset	414	446	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	21 052	23 066
Muut saamiset	161	161	TASEEN TUNNUSLUVUT		
Lyhytaikaiset saamiset	905	905	Omavaraisuusaste, %	35,45	31,68
Myyntisaamiset	329	344	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	58,53	70,15
Lainasaamiset	270	262	Kertynyt ylijäämä, 1 000 €	1 839	1 717
Muut saamiset	55	196	Kertynyt ylijäämä, €/asukas	714,17	655,09
Siirtosaamiset	251	103	Lainakanta 31.12., 1000 €	10 854	13 657
III Rahoitusomaisuusarvopaperit	0	0	Lainakanta 31.12. €/asukas	4 215	5 211
IV Rahat ja pankkisaamiset	1586	2775	Lainat ja vastuut, 31.12.	10 876	13 673
VASTAAVAA YHTEENSÄ	21 052	23 066	Lainat ja vastuut, €/asukas	4223,7	5216,7
			Lainasaamiset, 1000 €	19	19
			Asukasäärä	2575	2621

1.5 KOKONAISTULOT JA MENOT

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma on koottu sekä tuloslaskelmasta että rahoituslaskelmasta. Laskelma ei sisällä kunnan sisäisiä menoja eikä tuloja.

KUNNAN KOKONAISTULOT JA -MENOT				
		1 000 €	1 000 €	
TULOT			MENOT	
Toiminta			Toiminta	
Toimintatuotot	1 760		Toimintakulut	21 888
Verotulot	11 203		./.. Valmistus omaan käyttöön	
Valtionosuudet	9 868		Korkokulut	74
Korkotuotot	7		Muut rahoituskulut	0
Muut rahoitustuotot	161		Satunnaiset kulut	97
Satunnaiset tuotot	0		Tulorahoituksen korjaukset	
Tulorahoituksen korjaukset			Pakollisten varausten muutos	
./.. Pysyvien vastaavien			./.. Pakollisten varausten lis./väh.	128
hyödykkeiden luovutusvoitot	-36		./.. Pysyvien vastaavien hyödyk-	
Investoinnit			keiden luovutustappiot	0
Rahoitusosuudet investointimenoihin	102		Investoinnit	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	52		Investointimenot	612
Rahoitustoiminta			Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	53		Antolainasaamisten lisäykset	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 000		Pitkäaikaisten lainojen vähennys	1 303
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0		Lyhytaikaisten lainojen vähennys	3 500
Oman pääoman lisäykset	441		Oman pääoman vähennys	0
Kokonaistuotot yhteensä	25 611		Kokonaismenot yhteensä	27 602

Täsmäytys:

Kokonaistulot - Kokonaismenot = 25 611 - 27 602 = -1991

Rahavarojen muutos - Muut maksuvalmiuden muutokset = (-1 188) - 803 = -1991

1.6 KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Hartolan kunta ja sen määräysvallassa olevat tytäryhteisöt (yli 50 %) muodostavat kuntakonsernin, jossa on kolme osakeyhtiötä ja yksi säätiö. Kaikki tytäryhteisöt on yhdistelty konsernitilinpäätökseen. Konsernitilinpäätöksessä käsitellään lisäksi viisi kuntayhtymää.

Tytäryhteisöt (omistus yli 50 %)	Kunnan omistusosuus	Yhdistely
Kiinteistö Oy Kuninkaanpitäjä	100 %	100 %
Kiinteistö Oy Vasalli	100 %	100 %
As Oy Vuorilaakso	72,50 %	100 %
Jorma Virtasen säätiö	100 %	100 %

Kuntayhtymät

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä	1,93 %	1,93 %
Vaalijalan kuntayhtymä	1,23 %	1,23 %
Päijät-Hämeen liitto	1,31 %	1,31 %
Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä	0,97 %	0,97 %

Osakkuusyhteisöt (omistus 20–50 %)

As Oy Yrittäjäkerho	34,00 %
As Oy Sahakankaanmäki	41,00 %
As Oy Yölintu	24,50 %

YHDISTELMÄ KONSERNITILINPÄÄTÖKSEEN SISÄLTYVISTÄ YHTEISÖISTÄ

	Yhdistelty konsernitilinpäätökseen	
	<i>Yhdistetty (kpl)</i>	<i>Ei yhdistetty (kpl)</i>
Tytäryhteisöt		
Yhtiöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	3	
Säätiöt	1	
Kuntayhtymät	4	
Osakkuusyhteisöt		3
Yhteensä	8	3

Valtuusto linjaa uuden kuntalain 46 §:n mukaan kuntastrategiassa kunnan omistajapolitiikan. Siinä määritellään, millaista omaisuutta kunta hankkii ja missä tehtävissä ja hankkeissa kunta on mukana omistajana ja sijoittajana. Omistajaohjaus tarkoittaa uuden kuntalain 46 § mukaan toimenpiteitä, joilla kunta omistajan tai jäsenenä myötävaikuttaa yhtiön ja muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Omistajaohjauksella huolehditaan siitä, että kunnan omistaman yhteisön hallinnossa ja toiminnassa otetaan huomioon kunnan toiminnalle asetetut tavoitteet. Kunta on hyväksynyt omistajapolitiikan suuntaviivat kuntastrategiassa, joka on voimassa valtuustokauden loppuun.

Kunnan tytäryhteisön toimintaa ja konserniohjauksesta on määräykset kuntalain 47 §:ssä. Omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Kunnan tytäryhteisön toiminnassa on otettava huomioon myös yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Hartolan kunnan konserniohje on tullut voimaan 14.11.2018 ja se on päivitetty uuden kuntalain mukaiseksi.

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Hallintosäännön 19 §:n mukaisesti kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja.

Kunnanhallituksen tehtävänä on mm. vastata omistajapolitiikan, omistajaohjauksen periaatteiden ja konserniohjeen kehittämisestä ja valmistelusta valtuustolle sekä seurata ja arvioida yhtiöiden tavoitteiden toteutumista ja taloudellisen aseman kehitystä ja tehdä niiden perusteella tarvittaessa esityksiä yhtiöille.

Kunnanjohtajan tehtävänä on toimia konsernin johtajana ja aktiivisella omistajaohjauksella myötävaikuttaa ohjattavakseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan.

Tytäryhtiöille asetettuja tavoitteita on esitelty tarkemmin kohdassa Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä.

1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Kiinteistö Oy Kuninkaanpitäjä

Kiinteistö Oy Kuninkaanpitäjä on Hartolan kunnan 100 % omistama osakeyhtiö.

Vuokra-asuntoja yhtiöllä oli 71 kappaletta. Käyttöaste oli vuoden lopussa 66 %. Asunnot ovat kaksioita, kolmioita ja neliöitä, asuntojen keskikoko on 57 m². Yhtiön asuntojen keskivuokra 8,65 e/m²/kk.

Yhtiön omistamat kiinteistöt on pääosin rakennettu 1980-luvulla. Niihin ei ole tehty aikaisemmin laajempia korjauksia, joten korjausvelkaa on paljon ja tekniset järjestelmät tulisi uusia. Korjaustarpeita on lisääntyvässä määrin odotettavissa. Kiinteistöistä tehdään kuntotutkimukset yhtiön resurssien puitteissa.

Yhtiö teetti Metsolantie 20 kiinteistön parvekkeiden kuntotutkimuksen ja parvekkeiden betoniosien ja puuosien korjaus ja maalaus on tarkoitus tehdä kesällä 2023.

Tervehdyttämisohjelman puitteissa yhtiö purkaa vuoden 2023 aikana Petäjistäntie 4 A, B ja C talot, Petäjistäntie 10 A, B ja C-talot sekä Petäjistäntie 3 C-talon. Kohteissa on yhteensä 20 asuntoa, joissa 8 asunnossa vakituiset asukkaat. Asukkaille tarjotaan vastaavaa asuntoa kunnan tai yhtiön muista kohteista. Purkamisen jälkeen yhtiöllä on 51 asuntoa.

Olennaiset tapahtumat tilikaudella 2022

Asuntovuokrauksen prosessi uudistettiin yhdessä Hartolan kunnan kanssa. Prosessin uudistamisen yhteydessä todettiin tarve hankkia yhteinen vuokraohjelmisto Kodia, jolla hallinnoidaan yhtiön ja kunnan omistamat vuokra-asunnot vuokra-asuntohakemuksista vuokrasopimuksiin, vuokralaskutus sekä suojataan vuokra-asukkaiden henkilötiedot asianmukaisesti ja tietoturvaselästi.

Olennaiset tapahtumat tilikauden päättymisen jälkeen ja arvio tulevasta kehityksestä

Yhtiön tulevaisuus on haastava. Yhtiön taloudellinen tilanne vuoden 2022 lopussa vaatii selvittämään yhtiön toiminnan jatkamisen mahdollisuuksia.

Kiinteistö Oy Vasalli

Koy Vasalli on Hartolan kunnan elinkeinopoliittisten tavoitteiden toteuttaja, jonka strateginen tavoite on madaltaa yritysten kynnystä luoda tai kehittää toimintaansa Hartolassa. Käytännössä tämä tarkoittaa toimitilojen järjestämistä yrityksille. Haasteena on toimitilainvestointien rahoituksen jakaminen yhtiön ja vuokralaisen kesken sekä vastuiden sitominen vuokrasopimukseen.

Muuttuvassa kuntatalouden tilanteessa yhtiö on omistajaohjauksen mukaisesti käynnistänyt kiinteistöjensä realisointitoimet, tavoitteena on ensisijaisesti myydä nykyiset kiinteistöt niissä toimiville yrityksille.

- Vuokrattavia tiloja 26.356 m² (ed. v. 44.312 m²)
- Vuokralaisia 6 (ed. v. 6)
- Käyttöaste 93,3 % (ed. v. 94,7 %)

Olennaiset tapahtumat tilikaudella 2022

Yhtiön negatiivisen pääoman oikaisemiseksi omistaja Hartolan kunta teki 300.000 euron sijoituksen yhtiön vapaaseen pääomaan. Pääomasijoituksella oli positiivinen vaikutus yhtiön kassaan, mutta Kustaantie 7:n tappioiden vuoksi oma pääoma painui negatiiviseksi jo vuoden 2021 lopussa. Kustaantie 7 kiinteistöstä (ent. leipomo) on ollut vajaakäytöllä myös vuonna 2022 ja yhtiölle on tilojen tyhjillään olosta sekä vuokrauskuntoon valmisteluista aiheutunut kuluja.

Yhtiön muista kiinteistöistä perimät vuokrat ovat kattaneet niiden kulut eikä tappioita ole syntynyt.

Omistajaohjauksen mukaisesti yhtiö on käynnistänyt kiinteistöjensä realisointitoimet, tavoitteena on ensisijaisesti myydä kiinteistöt niissä toimiville yrityksille. Yhtiö myi Palkkitehtaan alkuvuodesta 2022. vuokrasopimuksen mukaisilla ehdoilla.

Talotehdas-kiinteistöissä tehtiin siinä toimivan yrityksen kanssa vuokrasopimuksen muutossopimus, joka mahdollisti uuden 10 vuoden rahoitusjärjestelyn 3,6 milj. euron lainasta rahoituslaitosten kanssa. Vuokralaiselle vuokrattiin viereisen kiinteistön tontilta aikaisemman varastokentän lisäksi uutta varastokenttäaluetta kesällä 2022. Varastokentän perustamisen on tarkoitus alkaa keväällä 2023. Vuokralaisen toiminta on ollut vaikeuksissa haastavan maailmantilanteen vuoksi ja yhtiön on seurattava tarkasti toiminnan kehityssuuntaa.

Yhtiön taseessa on Muissa saamisissa tase-erä Lämpöliitt pal.kelp Kuningaslämpö, yhteensä 96.751,47 euroa. Hartolan kunta maksoi yhtiölle lämpöliittymän arvoa vastaavan erän, jolla arvo alaskirjattiin yhtiön taseesta. Erä kirjattiin kunnan kirjanpidossa satunnaisiin eriin.

Yhtiön ostaa kirjanpito- ja taloushallintopalvelut Päijänteen Tilikeskus Oy:ltä

Olenaiset tapahtumat tilikauden päättymisen jälkeen ja arvio tulevasta kehityksestä

Kustaantie 7 -kiinteistö tuottaa yhtiölle tappiota korkeiden pääoma- ja käyttökustannusten ja heikon käyttöasteen takia. Kahden uuden vuokralaisen toiminnan uskotaan kehittyvän ja kasvavan niin, että heille voidaan vuokrata tulevaisuudessa lisätilaa kiinteistöstä.

Muissa yhtiön omistamissa kiinteistöissä käyttöaste on hyvä ja kohdekohtainen kannattavuus on kunnossa. Omistajaohjauksen mukaisesti yhtiö pyrkii edelleen aktiivisesti realisoimaan kiinteistöjään, mutta näkymät eivät tällä hetkellä ole suotuisat. Yhtiön kaikkiin kiinteistöihin liittyy riskejä, jotka realisoituessaan voivat vaikeuttaa myös omistajan taloudellista asemaa.

Yhtiö on vuonna 2020 tehnyt ilmoituksen oman pääoman negatiivisuudesta kaupparekisteriin ja tämä ilmoitus on edelleen voimassa. Yhtiö neuvottelee omistajan kanssa yhtiön pääomittamisesta sekä rahoitusjärjestelyistä. Yhtiö on yhä luottokelvoton.

1.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Tytäryhteisöistä olennaisimmat ovat KOy Kuninkaanpitäjä ja KOy Vasalli. Molempien yhtiöiden taloudellinen tilanne on haastava.

KOy Kuninkaanpitäjän suurimmat haasteet liittyvät yhtiön kassavaroihin ja kykyyn hoitaa omistamaansa kiinteistökantaan liittyvät vastuut, mm. korjaustarpeessa olevien asuntojen laajat peruskorjaukset. Yhtiön tulevaisuus on haastava. Yhtiön taloudellinen tilanne vuoden 2022 lopussa vaatii selvittämään yhtiön toiminnan jatkamisen mahdollisuuksia.

KOy Vasallin puolella ongelmana on yhtiön negatiivinen oma pääoma ja laajat lainavastuut. Vuonna 2021 kunnanvaltuuston tekemä päätös Vasallin lainojen muuttamisesta kunnan omavelkaisiksi takauksiksi mahdollistaa yhtiön toimenpiteet, joilla pienennetään taloudellisia riskejä ja myös yhtiön lainavastuita on mahdollista merkittävästi pienentää. Haasteena tulee olemaan jatkossakin Kustaantie 7:n toiminta. On tärkeää saada mahdollisimman suuri osa kiinteistön tiloista vuokrattua.

Molempien yhtiöiden osalta on tärkeää, että omistajaohjaus on aktiivista ja että konsernijohtolla on toimiva keskusteluyhteys molempien yhtiöiden hallintoon.

1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernivalvonnassa on erotettava kuntakonsernin yhteisöjen operatiivinen, jatkuva valvonta, jonka vastuu kunnassa on viranhaltijoilla. Konsernivalvonnasta vastaa kunnanjohtaja ja kunnanhallitus. Konsernivalvonnassa ei ole havaittu merkittäviä puutteita vuoden 2022 aikana. Valvonta on ollut jälkikäteistä, ei niinkään ennakoivaa ja suunnitelmallista.

Kunnanhallitus valitsee toimikaudekseen, joka on kaksi (2) vuotta, edustajat eri osakeyhtiöiden yhtiökokouksiin. Yhtiökokous valitsee yhtiöiden hallitukset, ellei yhtiöjärjestyksessä ole muuta määrättyä.

Kuntayhtymän ylintä päätösvaltaa käyttää yhtymävaltuusto tai yhtymäkokous. Yhtymävaltuuston jäsenet valitsevat kukin jäsenkunta perussopimuksessa sovitulla tavalla (Kuntal. 58.2§). Kuntalain 69.1 § mukaan kunnanhallitus valitsee yhtymäkokousedustajat. Yhtymäkokousedustajan kuhunkin kokoukseen valitsee jäsenkunnan kunnanhallitus.

Toimivallan ja –vastuunjako konserniohjauksessa

Kunnalla on kaksi merkittävää tytäryhteisöä eli Kiinteistö Oy Kuninkaanpitäjä ja Kiinteistö Oy Vasalli. Ohjeiden anto tytäryhteisölle on ollut riittävää kertomusvuoden aikana.

Konsernitavoitteiden asettaminen

Kiinteistö Oy Kuninkaanpitäjä toteuttaa kunnan asuntopolitiikkaa ja huolehtii kunnan vuokra-asuntojen vuokraustoiminnasta. Yhtiön toiminta on luonteeltaan sosiaalista vuokraustoimintaa ja yhtiön tavoitteena on tehdä positiivinen tulos.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet:			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Hallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Tarjota viihtyisiä asumiskokemuksia	Käyttöasteen nostaminen	Käyttöaste >80 %	Hinta/laatusuhteen parantaminen
Strategiset tavoitteet vuosille 2022–2024			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Hallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Kiinteistöyhtiön taloudellinen tervehdyttäminen	Asuntojen määrän ja laadun sopeuttaminen kysyntätilanteeseen	Käyttöaste > 85 %	Käyttöasteessa ei ole päästy tavoitteeseen. Yhtiöllä ei mahdollisuutta remontoida asuntoja.
Asuntojen vuokrauksen tehostaminen	Kassavirran tasapainottaminen	Tulos >> lyhennykset	Käyttöön otettu Kodia-järjestelmä yhdessä kunnan kanssa. Vuoden aikana tarvittu rahoitusta kunnalta. Asuntoihin tehty vain pintaremontteja.
	Asuntojen kunto ja laatu vastaa kysyntää		

Kiinteistö Oy Vasalli toteuttaa kunnan elinkeinopolitiikkaa ja se huolehtii osaltaan toimitilojen tarjonnasta yrityksille. Yhtiön tavoitteena on liiketoiminnallisesti kannattava toimitilojen vuokraus.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet:			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Hallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Tarjota räätälöityjä toimitiloja yrityksille Toimitilojen myyminen niissä toimivien yritysten omistukseen pitkällä aikavälillä	Olla näkyvästi varteenotettava vaihtoehto yrityksille sijoittua Hallitus tukee yhtiön toimenpiteitä omistajaohjauksella	Käyttöaste >95 % Yhtiön lainarasite pienenee vuosittain	Tiloihin on tehty mukautuksia uuden toiminnan tarpeiden mukaan. Vuokrasopimuksia on päivitetty. Vuoden 2021 aika on tehty päätöksiä, joilla yhtiön lainarasitetta pyritään pienentämään.
Strategiset tavoitteet vuosille 2022–2024			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Hallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Käyttöasteen säilyttäminen	Vastataan yrityksiin haasteisiin	Käyttöaste >95 %	Operoitu aktiivisesti yritysten kanssa

Kiinteistö Oy Vuorilaakso

Yhtiö omistaa Hartolan Vuorenkylässä tilan Hokkala ja sillä olevasta neljästä rivitaloasunnosta kolme, joista yksi huoneisto on kerhotilana. Yhtiö on taloudellisesti hyvässä kunnossa ja vuonna 2020 kunta teetti omistamiinsa osakkeisiin kuntoarvion myyntitarkoitusta varten. Kuntoarvion perusteella kiinteistö ja huoneistot ovat ikäänsä nähden normaalissa kunnossa. Yhtiö on kunnan 75 %:sti omistama osakeyhtiö, jonka hallituksessa on 2 kunnan edustajaa. Yhtiön isännöitsijänä toimii Joutsan Isännöintipalvelu Oy/Jorma Lehtosaari.

Jorma Virtasen Säätiö

Jorma Virtanen (aikaisemmin Jalmari Virtanen) syntyi vuonna 26.6.1910 Hartolassa nykyisen Pertunmaan kunnan alueella. Hän kävi kansakoulun Hartolan Riihiniemen koulussa. Jorma Virtanen teki pääosan työurastaan opettajana Lahdessa. Hän kuoli Lahdessa 7.10.2001 ja haudattiin Hartolaan. Hän testamenttasi 12.3.1999 tehdyssä testamentissaan osan omaisuudestaan Hartolan kunnalle ”joka muodostakoon tästä omaisuudesta nimeäni kantavan rahaston käytettäväksi Hartolan kunnan Riihiniemen koulun, jota koulua olen aikoinani itsekin käynyt, oppilaiden myöhempiä opintoja tukemaan. Hartolan kunnan on säilytettävä jälkeeni jättämäni omaisuutta huolellisesti ja suojattava se mahdollisimman hyvin rahan arvon huononemista vastaan. Vuosittain voidaan tämän omaisuuden tuotosta jakaa enintään vuotuista tuottoa vastaava määrä joko yhtenä tai useampana stipendinä Riihiniemen kylän nykyisessä koulussa tai sen sijalle mahdollisesti tulevassa koulussa koulunkäyntinsä aloittaneiden tai muiden sitä koulua käyneiden oppilaiden kotimaassa tapahtuvien opintojen rahoittamista varten.” Hartolan kunnanvaltuusto on päättänyt Jorma Virtasen Säätiön perustamisesta vuonna 2002. Säätiö on rekisteröity vuonna 2004.

Jorma Virtasen Säätiön hallituksen jäseninä toimivat asemansa perusteella Hartolan kunnan kunnanhallituksen puheenjohtaja, kunnanjohtaja sekä Hartolan kunnan Riihiniemen koulun tai sen sijalle tulleen koulun johtaja. Jorma Virtasen perintökaaren mukaiset oikeudenomistajat nimeävät hallitukseen kaksi jäsentä.

Säätiö on jakanut stipendejä vuosittain vuodesta 2005 lähtien Riihiniemen koulua käyneille oppiskelijoille. Vuodesta 2019 lähtien säätiön hallitus on jakanut stipendejä myös Riihiniemen koulun sijalle tulleen Hartolan yhtenäiskoulun opiskelijoille. Stipendejä on jaettu peruskoulun päättämisen jälkeisiin opintoihin (lukio, ammatilliset opinnot) sekä korkeampiin opintoihin. Stipendien suuruus on ollut 200–1.000 euroa. Säätiön hallitus päättää vuosittain stipendien jakamisesta. Etusijalla ovat säätiön sääntöjen mukaan hyväkäyttöiset ja opinnoissaan menestyneet hakijat. Vuonna 2022 stipendejä jaettiin 6 opiskelijalle yhteensä 2.600 euroa.

Säätiön taseen loppusumma oli vuoden 2022 lopussa 506.940,90 euroa ja säädepääoman määrä 411 987,54 euroa. Aikaisemmilta vuosilta kertynyttä ylijäämää on taseessa 122.211,12 euroa, tilikauden alijäämä oli -28.731,87 euroa. Tilikauden alijäämä johtui sijoitustoimintaan liittyvistä arvonalennuskirjauksista, mitkä johtuivat siitä, että sijoituksen markkina-arvo on alle hankinta-arvon.

Riskien hallinta tytäryhteisöissä

Vuonna 2007 on laadittu riskianalyysi Hartolan kunnan takauksista Kiinteistö Oy Kurpan ja Kiinteistö Oy Vasallin osalta. Vuonna 2008 Kiinteistö Oy Kurppa on fuusioitunut Kiinteistö Oy Vasalliin. Tytäryhteisöt ovat pyrkineet vähentämään rahoitusriskejä mm. lainojen korkosuojausilla.

Riskien hallintakeinot:

- Luodaan yleisen taloustilanteen vaihteluja tasaava talousmalli, jonka pohjana ovat pitkäaikaiset, tilanteessa elävät vuokrasopimukset, jotka vastaavat rahoituskulujen muutoksiin.
- Yritysten tilanteiden tuntemuksen kautta ennakoidaan tulevaa ja reagoidaan nopeasti näköpiirissä oleviin tilanteisiin.
- Olla aktiivisesti yhteydessä rahoittajiin ja ennakoidaan näköpiirissä olevat muutokset sekä erilaisilla rahoittajien tarjoamilla korkojohdannais- ja korkosuojaussopimuksilla tasata vaihteluja.
- Vahinkotilanteiden riskiä minimoidaan riittävän kattavilla vahinkovakuutuksilla, joka käytännössä tarkoittaa kiinteistöjen täysarvovakuutuksia.

1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

HARTOLAN KUNTAKONSERNI	TULOSLASKELMA	
	2022	2021
Toimintatuotot	21 180 338,23	20 676 628,35
Toimintakulut	-40 763 966,62	-38 558 959,69
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	-9 551,10	6 621,93
Toimintakate	-19 593 179,49	-17 875 709,41
Verotulot	11 203 452,16	10 852 593,72
Valtionosuudet	9 868 167,00	9 467 227,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	19 295,76	209 293,78
Muut rahoitustuotot	242 669,45	167 717,55
Korkokulut	-209 919,57	-176 218,72
Muut rahoituskulut	-61 615,83	-14 050,45
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-9 570,19	186 742,16
Vuosikate	1 468 869,48	2 630 853,47
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 666 034,55	-2 513 843,35
Tilikauden yli-/alipariarvot	0,00	0,00
Arvonalentumiset	0,00	0,00
Satunnaiset erät	111 537,68	-40 476,46
Tilikauden tulos	-1 085 627,39	76 533,66
Tilinpäätössiirrot	3 023,07	405 103,24
Vähemmistöosuudet	-37 579,36	-38 228,62
Tuloksen oikaisuerät		
Tilikauden ylijäämä	-1 120 183,68	443 408,28
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	51,96	53,62
Vuosikate/Poistot, %	55,10	104,65
Vuosikate, €/asukas	570,43	1 003,76
Asukasmäärä 31.12	2575	2621

HARTOLAN KUNTAKONSERNI	RAHOITUSLASKELMA	
	2022	2021
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 468 869,48	2 630 853,47
Satunnaiset erät	111 537,68	-40 476,46
Tulorahoituksen korjauserät	269 836,44	1 040 555,09
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-1 725 365,96	-4 337 256,32
Rah.osuudet iv. menoihin	105 815,98	2 313,13
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 880 178,93	199 236,99
Toiminnan ja investointien rahavirta	2 110 872,55	-504 774,10
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	98 988,28
Antolainasaamisten vähennykset	59 001,10	12 827,38
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 808 786,01	3 312 212,32
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 572 347,80	-6 635 519,32
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-6 631 711,50	4 734 192,77
Oman pääoman muutokset	450 946,70	269 318,23
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	-9 077,49	-15 436,01
Vaihto-omaisuuden muutos	28 783,38	9 510,13
Saamisten muutos	-659 503,95	-402 057,55
Korottomien velkojen muutos	905 613,37	16 170,72
Rahoituksen rahavirta	-3 619 510,18	1 400 206,95
Rahavarojen muutos	-1 508 637,63	895 432,85
Rahavarat 31.12.	3 931 113,32	5 449 012,66
Rahavarat 1.1.	5 439 750,95	4 553 579,81
	-1 508 637,63	895 432,85
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Investointien tulorahoitus, %	90,70	63,61
Lainanhoitokate	0,94	0,41
Kassan riittävyys, pv	32,37	39,92

HARTOLAN KUNTAKONSERNI		TASE	
VASTAAVAA	2022	2021	
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet			
Aineettomat oikeudet	58 288,74	107 159,85	
Muut pitkävaikutteiset menot	5 161,05	4 243,75	
Ennakkomaksut	11 166,27	572,89	
	74 616,06	111 976,49	
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet	5 082 425,20	5 183 516,52	
Rakennukset	20 674 593,27	22 287 938,89	
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 654 617,70	1 772 994,22	
Koneet ja kalusto	688 099,16	381 020,62	
Muut aineelliset hyödykkeet	221 111,85	214 047,74	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset	238 704,43	1 567 622,46	
	28 559 551,61	31 407 140,45	
Sijoitukset			
Osakkuusyhteisöosuudet	503 461,16	504 826,57	
Muut osakkeet ja osuudet	870 394,26	871 133,46	
Muut lainasaamiset	-638 335,37	-434 090,23	
Muut saamiset	286 958,91	339 714,87	
	1 022 478,96	1 281 584,67	
Pysyvät vastaavat yhteensä	29 656 646,63	32 800 701,61	
TOIMEKSIANOJEN VARAT	65 116,79	56 069,82	
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Vaihto-omaisuus	168 497,16	197 280,54	
Saamiset			
Pitkäaikaiset saamiset	736 732,90	907 763,84	
Lyhytaikaiset saamiset	2 883 848,85	2 053 313,94	
	3 620 581,75	2 961 077,78	
Rahoitusarvopaperit	719 207,80	2 118 528,39	
Rahat ja pankkisaamiset	3 211 905,52	3 330 484,27	
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHT	7 720 192,23	8 607 370,98	
VASTAAVAA YHTEENSÄ	37 441 955,65	41 464 142,41	

HARTOLAN KUNTAKONSERNI	TASE	TASE
	2022	2021
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	5 530 210,15	5 530 210,15
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat	411 987,54	411 987,54
Arvonkorotusrahasto	0,00	0,00
Muut rahastot	575 596,11	487 088,79
Ed.tilikausien yli/-alijäämä	2 296 146,90	1 457 053,98
Tilikauden yli/-alijäämä	-1 120 183,82	443 408,28
Oma pääoma yhteensä	7 693 756,88	8 329 748,74
VÄHEMMISTÖOSUUDET	50 382,83	50 959,22
VARAUKSET		
Kertynyt poistoero	74 688,16	77 300,06
Vapaaehtoiset varaukset	0,00	0,00
Pakolliset varaukset	652 874,69	347 644,99
	727 562,85	424 945,05
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	154 618,84	154 649,36
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Pitkäaikainen korollinen vieras p-oma	20 322 032,78	18 213 891,22
Pitkäaikainen koroton vieras p-oma	805 245,84	794 476,83
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen korollinen vieras p-oma	2 609 357,23	9 312 813,79
Lyhytaikainen koroton vieras p-oma	5 078 998,40	4 182 658,20
Vieras pääoma yhteensä	28 815 634,25	32 503 840,04
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	37 441 955,65	41 464 142,41
		0,00
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma:		
Jorma Virtasen Säätiö 411.987,54 euroa		
Konsernitaseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	22,63	21,24
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	67,64	78,71
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	1176	1900
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas	456,68	725,09
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	22 931	27 527
Konsernin lainat,€/asukas	8 905	10 502
Lainat ja vuokravastuut, 31.12.	26 540 691	30 231 137
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	10 307	11 534
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	-638	-434
Kunnan asukasmäärä	2575	2621

1.7 TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALouden TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEET

1.7.1 Tilikauden tuloksen käsittely

Kunnanhallituksen on kuntalain 110 §:n 3 momentin mukaan tehtävä toimintakertomuksessa tai sen antamisen yhteydessä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä ja talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä.

Kunnanhallitus esittää valtuustolle tilikauden tuloksen käsittelystä seuraavaa:

- Vuoden 2022 alijäämä on -318.814,95 euroa, joka kirjataan omaan pääomaan yli/alijäämättilille. Kirjauksen jälkeen kunnalla on taseessa 31.12.2022 ylijäämää 1.839.096,71 euroa

Kuntalain 115 § mukaan toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainottamisen toteuttamisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Edellisellä tilikaudella taseessa ei ollut kattamatonta alijäämää. Vuoden 2023 talousarvio laadittiin -502.080 euroa alijäämäiseksi. Suunnitelmakausista vuosi 2024 on taloussuunnitelmassa ylijäämäinen, mutta vuosi 2025 alijäämäinen. Suunnitelmavuosien rahoituskehys tarkentuu vuoden 2022 tilinpäätösten valmistuttua, kun nähdään hyvinvointialueiden vaikutukset kuntien valtionosuuksiin.

1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kunnanhallitus on noudattanut valtuuston 12.9.2019 hyväksymää ohjelma talouden tasapainottamiseksi seuraavasti:

1. Kunnanhallitus on laatinut vuoden 2022 talousarvion yhteyteen henkilöstösuunnitelman, jonka tavoitteena on sopeuttaa toimintaa vähentämällä 20 henkilötyövuotta vuosien 2020–2029 aikana. Vuoteen 2025 mennessä henkilöstön vähentämisellä tulee olemaan kumulatiivisena noin -1.620.000 euron vaikutus talouteen. Jos muutos onnistutaan tekemään etupainotteisesti, on hyötykin suurin. Vuonna 2022 on henkilöstösuunnitelman osalta edetty tavoitteessa ja tavoite näyttää edelleen realistiselle.

2. Kiinteistökartoituksen tietojen siirto kartoitusaineistosta viranomaisrekistereihin on pitänyt olla valmiina 2020 loppuun mennessä, mikä ei ole toteutunut. Kunnanhallitus on antanut joka vuosi valtuustolle raportin siitä, miten kartoitus on edennyt ja mistä syystä se ei ole edennyt aikataulussa. Kunnan valitsema kartoitustapa on ollut niin työläs, ettei sitä ole voitu saada tehtyä vuoden 2021 loppuun mennessä. Jos olisi valittu jokin kevyempi kartoitustapa, olisi työ mahdollisesti jo valmis.

Kuva-aineisto, jolla kartoitus voitiin tehdä taajama-alueelta, saatiin toimittajalta vasta vuoden 2020 lopulla ja kartoitusta tehtiin vuonna 2021. Kartoituksen perusteella kiinteistövero on jäänyt saamatta huomattava määrä, joten kartoitustyö ei ole ollut turhaa. Kiinteistöveron tilitykset ovat kasvaneet kahtena peräkkäisenä vuotena.

3. Kunta vähentää kiinteistöomistustaan seuraavissa kohteissa. Kiinteistöjen myynnin euromääräistä vaikutusta on vaikea arvioida, koska kiinteistöjen markkinahinta voi vaihdella. Mainittuja kohteita ei ole myyty vuonna 2022.

- kunnan suoraan omistamat asunnot asunto-osakeyhtiöissä myydään mahdollisuuksien mukaan markkinahinnalla
- terveysasemakiinteistö voidaan myydä terveyspalvelujen tuottajalle
- teknisen toimen varikosta voidaan luopua ja se voidaan myydä
- yksittäisten vähäisten maa-alueiden myyminen on suositeltavaa

4. Investointiohjelmaa toteutettiin valtuuston päätöksen mukaisesti.

- investointiohjelmaa tiukennetaan vuosille 2020–2025 siten, että vain välttämättömät investointikohteet toteutetaan
- Investointimäärärahat ovat tiukoilla, johtuen yhtenäiskoulun uudisrakennuksen rakentamisesta vuosina 2020–2021

5. Lautakuntien rekrytointiluvat on alistettu kunnanhallitukselle liittyen vakinaisen henkilöstön palkkaamiseen, oppisopimuskoulutukseen ottamiseen ja tilapäisen/toistaiseksi jatkuvaan henkilöstön vuokraamiseen tai tilapäiseen/toistaiseksi jatkuvaan ostopalveluhankintaan. Yli 6 kk kestävä määräaikaisen työntekijän/viranhaltijan palkkaaminen lautakunnan alaisella viranhaltijapäätöksellä on annettava kunnanhallitukselle tiedoksi.

6. Veroprosenttien korotukset on ollut viimesijainen keino talouden tasapainottamiseen.

7. Kriisikuntamenettelyssä 2006–2012 suunniteltua Suur-Savon Sähkö Oy:n osakkeiden myyntiä ei missään vaiheessa ole toteutettu. Kunnan on kuitenkin syytä seurata valppaana, miten kunnan omistamien 511 osakkeen arvo kehittyy muuttuvilla sähkömarkkinoilla. Hallituksella on ollut mahdollisuus valmistella Suur-Savon Sähkön osakkeiden myyntiä markkinahinnalla ja sijoittaa näistä saatu myyntivoitto uudelleen tuottavasti, mutta asia ei ole ollut ajankohtainen. Useampi kunta on viime vuosina yrittänyt myydä sähköyhtiön osakkeitaan.

2. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

2.1 SEURANTAA KOSKEVA SÄÄNTELY

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (KuntaL 110 §). Toteutumisvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen. Toteutumisvertailusta on käytävä ilmi ovatko menot, tulojen lisäksi, muutoin rahoitettu talousarviossa määritellyllä tavalla (113 §). Muulla rahoituksella tarkoitetaan tällöin rahavarojen käyttöä ja muita maksuvalmiuden muutoseriä rahoituslaskelmassa.

Tilinpäätöksessä on tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma, taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman liitteenä olevat tiedot, talousarvion toteutumisvertailu, toimintakertomus ja konsernitilinpäätös. Toteutumisvertailussa annetaan tietoja kunnan varainkäytöstä kunnan päättäjille, asukkaille ja sidosryhmille. Toteutumisvertailu laaditaan sillä tarkkuustasolla, jolla valtuusto on määrärahat ja tuloarviot hyväksynyt. Toimintakertomuksen laatimisesta vastaa kunnanhallitus (kL 115 §). Toteutumisvertailuun otetaan alkuperäinen talousarvio, talousarviomuutokset, muutettu talousarvio ja toteuma sekä poikkeama muutetun talousarvion ja toteuman välillä. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen esitetään tulosaluetasolla.

Hartolan kunnanvaltuusto on vahvistanut määrärahat ja tuloarviot seuraaville tulosalueille:

Keskusvaalilautakunta	Vaalit
Tarkastuslautakunta	Hallinnon ja talouden tarkastus
Kunnanhallitus ja valtuusto	Valtuusto Kunnanhallitus Jaostot Keskushallinto Henkilöstöhallinto Elinkeinotoimi
Perusturvatoimi	Peruspalvelukeskus Erikoissairaanhoido Ympäristöterveydenhuolto
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	Sivistystoimen hallinto Varhaiskasvatus Esiopetus Perusopetus Vapaa sivistystyö
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
Tekninen lautakunta	Teknisen toimen hallinto Alueiden hoito Pelastustoimi ICT-palvelut

	Tilapalvelut Rakennukset Jaostot
Laitokset /taseyksiköt	Vesilaitos Viemärlaitos Satama Jätehuolto Maa- ja metsätilat Kurpan kaukolämpöjohto Haja-asutusalue vesihuolto
Ympäristölautakunta	Rakennusvalvonta ja ympäristötoimi Kaavoitus
Kunnanvaltuusto on vahvistanut määrärahat ja tuloarviot investointiosassa seuraaville hankkeille:	Kiinteä omaisuus Talonrakennus Julkinen käyttöomaisuus Vesilaitos Viemärlaitos

2.2 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Talousarvion toteutuminen

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (Kuntal. 110§ 5. mom). Toteutumisvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden ja määrärahojen sekä tuloarvioiden toteutuminen. Toteutumisvertailussa on lisäksi käytävä ilmi, onko menot, tulojen lisäksi rahoitettu talousarviossa määrättyllä tavalla.

Toteutumisvertailun laadinnasta ovat vastanneet kunnanhallitus, tilivelvolliset toimielimet, sekä viranhaltijat. Selvitys tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa on annettu toimintakertomuksen toteutumisvertailuosassa. Toteutumisvertailussa on mukana alkuperäinen talousarvio, talousarviomuutokset, muutettu talousarvio ja toteuma sekä poikkeama muutetun talousarvion ja toteutuman välillä.

Valtuuston hyväksymien tavoitteiden toteutuminen kunnan eri toimialueiden osalta on selvitetty toimintakertomuksessa. Kunnanvaltuusto hyväksyy sitovuustasojen ylitykset vuodelta 2022 vahvistaessaan tilinpäätöksen.

2.3 KÄYTTÖTALOUDEN TOTEUTUMINEN

2.3.1 Vaalit

Toiminnan kuvaus

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on kunnan keskusvaalilautakunnalle ja äänestysalueiden vaalilautakunnalle sekä vaalitoimikunnille kuuluvien lakisääteisten tehtävien hoitaminen sisältäen kunnallisvaalit, europarlamenttivaalit ja valtiolliset vaalit. Vuonna 2022 järjestettiin aluevaalit.

<i>Vaalit</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	3 290	0	0	6 269	-6 269
* Sisäiset tulot					
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-13 895	-7 568	-7 568	-5 461	-2 107
* Sisäiset menot	-460			-36	36
Toimintakate	-11 065	-7 568	-7 568	772	-8 340
* Poistot					
* Vyörytykset					
* Laskennalliset erät	-1 632			-112	112
Kokonaiskustannukset	-12 697	-7 568	-7 568	660	-8 228

2.3.2 Hallinnon ja talouden tarkastus

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan toiminta perustuu kuntalain 14 luvun mukaisiin tehtäviin. Lautakunnan keskeisenä tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Tarkastuslautakunta suorittaa pääosin ulkoista valvontaa ja antaa tarvittaessa ohjeita sisäisen valvonnan toteuttamisesta kunnassa. Tarkastuslautakunta valmistelelee kunnanvaltuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Tilintarkastusyhteisönä on toiminut BDO Audiator Oy, vastaavana tilintarkastajana JHTT Janne Majoinen, mutta vuoden 2022 tarkastuksesta eteenpäin vastuunalaisena tilintarkastajana aloittaa JHT, KHT Ulla-Maija Tuomela. Vuonna 2022 tarkastuslautakunta kokoontui 10 kertaa.

<i>Tarkastuslautakunta</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot					
* Sisäiset tulot					
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-19 608	-13 790	-13 790	-13 823	33
* Sisäiset menot	-5	-50	-50	-3	-47
Toimintakate	-19 613	-13 840	-13 840	-13 826	-14
* Poistot					0
* Vyörytykset					0
* Laskennalliset erät	-3 023			-1 349	1 349
Kokonaiskustannukset	-22 636	-13 840	-13 840	-15 175	1 335

2.3.3 Kunnanhallitus ja valtuusto

Kunnanvaltuusto

Kunnanvaltuuston tehtävänä on linjata kunnan toimintaa ja määritellä kunnan keskeiset tavoitteet. Valtuusto päättää hallinnon järjestämisestä, talouden, rahoituksen ja sijoitustoiminnan perusteista. Kunnanvaltuusto jakaa tavoitteiden saavuttamiseksi riittävät voimavarat ja resurssit hyväksymällä vuosittaisen talousarvion. Lisäksi valtuusto hyväksyy tilinpäätöksen ja päättää tilivelvollisten vastuuvapaudesta. Valtuuston toiminta perustuu kuntalain 14 § säännöksiin ja se vastaa kunnan strategisesta päätöksenteosta ja koko kuntakonsernin tavoitteiden asettamisesta, toiminnan ja talouden tasapainosta, sekä toiminnan arvioinnin ja seurannan järjestämisestä.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Valtuusto kokoontui viisi kertaa vuonna 2022 ja varsinaisten kokousten lisäksi pidettiin neljä valtuustoseminaaria, jossa käsiteltiin kunnan kehittämistä ja ajankohtaisia valmisteilla olevia asioita. Lisäksi kahdessa seminaarissa käsiteltiin strategian päivitystä. Valtuusto hyväksyi uuden kuntastrategian joulukuussa 2022.

<i>Valtuusto</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot					
* Sisäiset tulot					
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-30 376	-21 305	-21 305	-23 555	2 250
* Sisäiset menot	-547	-600	-600	-636	36
Toimintakate	-30 923	-21 905	-21 905	-24 191	2 286
* Poistot					0
* Vyörytykset	-40 266	-27 092	-27 092	-31 993	4 901
* Laskennalliset erät	-2 691			-947	947
Kokonaiskustannukset	-73 880	-48 997	-48 997	-57 132	8 135

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen tehtäviin kuuluvat kuntakonsernin hallinnon, talouden ja henkilöstöhallinnon johtaminen ja kunnanvaltuuston asioiden valmistelu. Kunnanhallitus vastaa valtuuston päätösten valmistelusta ja täytäntöönpanosta. Kunnanhallituksen tärkeimpänä tavoitteena on vuotuisen talousarvion tulojen ja menojen pitäminen tasapainossa ja edellisten tilikausien alijäämän kattaminen. Kunnanhallitus kokoontui vuoden aikana 17 kertaa, minkä lisäksi järjestettiin ns. iltakouluja.

Vanhus- ja vammaisneuvosto

Vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontui vuonna 2022 neljä kertaa. Vanhus- ja vammaisneuvosto on mm. ollut mahdollistamassa asiointiavustajapalvelun ja Juttutuvan toteutusta, järjestänyt monipuolisesti toimintaa ikäihmisille, antanut lausuntoja ja muistanut vanhus- ja vammaispalvelujen työntekijöitä joulun alla. Vanhus- ja vammaisneuvostolla on myös merkittävä rooli tiedottamisessa erityisesti ikäihmisten suuntaan.

Strategiset tavoitteet vuosille 2021–2023		
Tavoitteiden toteutuminen vuonna 2021		
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo toteutunut/ei toteutunut	Toimenpiteet/tulokset
Kuntayhtymät	Taloudellinen tulos +	Omistajaohjauksen tavoitteiden määrittelyä on viety eteenpäin.
Tytäryhtiöt toteuttavat kunnan asettamia tavoitteet		
Päätöksenteon avoimuus ja vuorovaikutuksen vahvistaminen kuntalaisten kanssa	Palautekyselyt eri tilaisuuksien yhteydessä	Osallistuvaa budjetointia jatkettu. Koronatiedotus kuntalaisille. Tiedotuslehti 2 krt/vuosi
Kuntalaisten osallisuuden kehittäminen	Valtuustobarometri	Johtoryhmä jalkautui torille kesällä. Kunnan edustaja toimi vapaa-ajanasukasyhdistyksessä.
Vapaa-ajan asukkaiden osallistaminen	Kuntalaiskyselyt	
Asumisen markkinointi ja uusien asukkaiden hankinta	Vapaa-ajanasukaskysely valmis keväällä	Muuttoliike ei vähentänyt kunnan asukasmäärää.
Rahoituskulujen hallinta	Muuttovoitto/-tappio	Henkilöstösuunnitelma toteutunut. Lainoissa tarvittavat korkosuojaukset. Talouden seurannan työkaluja on edelleen kehitettävä ja talouden seuranta osaksi toimielinten vuosikelloa.
Tase on ylijäämäinen valtuustokaudella 2020–2022	Korkokustannukset	
	Talouden tasapainottamisohjelma	
	Kumulatiivinen yli/alijäämä	Edellisten tilikausien ylijäämä ei ole pienentynyt.

Kuntayhteistyömahdollisuuksien selvittäminen pidemmällä tähtäimellä toimialasta riippumatta		
Kustannustehokas palvelurakenne suhteessa väestönkehitykseen		Kunnan henkilöstömitoitus suhteessa kunnan taloudellisiin resursseihin on toistaiseksi tasapainossa.
Oikea, ajantasainen palvelujen ja toiminnan mitoitus		Henkilöstökulujen väheneminen 20 henkilötyövuodella vuoteen 2025 mennessä on edelleen realistinen tavoite
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vaikuttavuuden seuranta	Työttömyysprosentti	Ks. Hyvinvointikertomus
Työllisyyden hoidossa tehdään tiivistä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa	Aktivointiaste	Työttömyyskehitys oli pitkin vuotta suotuisaa, mutta työttömyys kasvoi loppuvuodesta.
		Tukirinkihanke, Työllisty hyvässä seurassa -hanke, työllisyyskoordinaattori.

<i>Kunnanhallitus</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	1 070			1 133	-1 133
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-124 160	-167 392	-167 392	-213 013	45 621
* Sisäiset menot	-1 746	-1 160	-1 160	-1 571	411
Toimintakate	-124 836	-168 552	-168 552	-213 451	44 899
* Poistot					0
* Vyörytykset	-13 329	-9 014	-9 014	-10 622	1 608
* Laskennalliset erät	-3 440			-4 980	4 980
Kokonaiskustannukset	-141 605	-177 566	-177 566	-229 053	51 487

2.3.4 Jaostot

Henkilöstöjaosto

Ratkaisee ja päättää asiat, jotka koskevat virkaehtosopimusten määräysten soveltamista, paikallisen virka- ja työehtosopimuksen tekemistä, harkinnanvaraisia palkkoja, henkilökohtaisen harkinnanvaraisen lisän myöntämistä, henkilöstön nimikemuutoksia, harkinnanvaraisia palkallisia virka- ja työvapaata ja sivutoimilupia. Henkilöstöjaoston esittelijänä toimii hallintojohtaja.

Henkilöstöjaosto kokoontui kaksi kertaa.

<i>Henkilöstöjaosto</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot					0
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-470	-700	-700	-735	35
* Sisäiset menot					
Toimintakate	-470	-700	-700	-735	35
* Poistot					0
* Vyörytykset					0
* Laskennalliset erät					0
Kokonaiskustannukset	-470	-700	-700	-735	35

2.3.5 Keskushallinto

Toiminta-ajatus

Keskushallinnon tulosalue sisältää koko kuntakonsernin, joka rakentuu kunnanvaltuuston, kunnanhallituksen, kunnanjohtajan sekä konsernihallinnon johdon muodostamasta kokonaisuudesta. Keskushallinto sisältää yleisen luottamushenkilöhallinnon, hallinto- ja toimistopalvelut, yhteis palvelupisteen, kahvion ja muut palvelut. Keskushallintoon sisältyy myös vanhus- ja vammaisneuvoston toimintaan varattu määräraha.

Vanhus- ja vammaisneuvosto

Vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontui vuonna 2022 neljä kertaa. Vanhus- ja vammaisneuvosto osallistui valtuustoseminaariin sekä keskustelutilaisuuksiin. Vanhus- ja vammaisneuvosto on ollut ratkaisevassa roolissa asiointiavustaja -palvelun ja Juttutuvan toteutuksessa. Asiointiavustajan työ on jatkunut. Korona vaikeutti vanhus- ja vammaisneuvoston aktiivista toimintaa ikäihmisten parissa.

Yhteis palvelupiste

Neuvonnassa on yhteis palvelupiste, josta vastaa palvelusihteri. Vuonna 2022 oli 25 % palvelusihterin palkkauksesta kohdistettu yhteis palvelupisteeseen. Kunnalle maksetaan korvausta yhteis palvelupisteen hoidosta vuodessa n. 4000 euroa.

Muut palvelut

Muut palvelut sisältävät mm. jäsenmaksut Kuntaliitolle ja Päijät-Hämeen liitolle sekä kunnan osuuden verotuskustannuksiin.

<i>Keskushallinto</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	97 924	59 705	59 705	54 975	4 730
* Sisäiset tulot	10 500	5 480	5 480	14 191	-8 711
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-669 965	-630 206	-630 206	-637 914	7 708
* Sisäiset menot	-2 138	-1 600	-1 600	-3 162	1 562
Toimintakate	-563 679	-566 621	-566 621	-571 910	5 289
* Poistot	-6 879	-5 578	-5 578	-18 469	12 891
* Vyörytykset	247 570	237 131	237 131	333 249	-96 118
* Laskennalliset erät	-35 654			-33 895	33 895
Kokonaiskustannukset	-358 642	-335 068	-335 068	-291 025	-44 043

2.3.6 Perusturvatoimi

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä

Päijät-Hämeen kunnat, lukuun ottamatta Heinolaa ja Sysmää, ovat perustaneet Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän, joka aloitti toimintansa 1.1.2017. Yhtymä muutti nimensä Päijät-Soteksi loppuvuodesta 2020. Yhtymä järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut maakunnassa niin, että palvelujen siirtäminen hallitusti kohti 1.1.2023 aloittavia hyvinvointialueita on mahdollista toteuttaa.

Hartolan kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut perusterveydenhuollosta ja sosiaalipalveluihin ja erikoissairaanhoidon järjestää Päijät-Sote. Kunta on luovuttanut järjestämisvastuun kuntayhtymälle valtuuston päätöksellä, joka merkitsee sitä, että kunta ei voi itse alkaa tuottaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja.

Vuosi 2022 oli hyvinvointikuntayhtymälle haastava. Viimeistä toimintakautta leimasivat valmistautuminen hyvinvointialueiden toiminnan aloitukseen, henkilöstön saatavuuden haasteet sekä odotettua suuremmat palkankorotukset. Yhtymän jäsenkuntien palvelukäytön kokonaiskustannukset olivat vuonna 2022 yhteensä 723,4 miljoonaa euroa, kun vuotta aikaisemmin palvelunkäytön kustannukset olivat 666,4 miljoonaa euroa. Kustannukset olivat siis 56,9 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisvuonna. Ennakkolaskutukseen verrattuna kuntien lopulliset kustannukset ylittyivät 16,8 miljoonalla eurolla.

Maksuosuuksista valtaosa, 57,6 % käytettiin kuntalaisten peruspalveluihin. Erikoissairaanhoidon osuus oli 35,6 %, päivystyksen 4,9 % ja ensihoidon 1,7 %. Ympäristöterveydenhuoltoon käytettiin 0,3 % maksuosuuksista.

Palvelujen toteutuminen

Päijät-Hämeen väestö ikääntyy voimakkaasti. Yli 75 -vuotiaiden määrä on kasvaa vuosittain kaikissa kunnissa. Tämä on lisännyt kotiin annettavien palvelujen tarvetta ja kysyntää. Syntyvyys ja lasten ja nuorten määrä on edelleen laskenut, samoin työkäisten määrä.

Kotona asuvien yli 75-vuotiaiden osuus väestöstä on Päijät-Hämeessä 94,20 % ja Hartolassa 93,96 % (93,33 % vuonna 2021). Kotihoidon asiakkaita oli 79 vuonna 2021, kasvua oli 11. Vuonna 2022 Hartolassa syntyi 11 lasta, kun vuotta aiemmin syntyi 13 lasta.

Avosairaanhoidon suoritteet pienenevät Hartolan osalta -10,4 % edellisvuodesta. Käyntien kokonaismäärä oli 7.784. Suoritemäärä per asukas oli Hartolassa 2,97. Käyntien määrään ei ole laskettu koronarokotekäyntejä, joita oli 2.183 kappaletta.

Suun terveydenhuollon suoritteet vähenivät -5,5 %:lla. Suoritemäärä oli yhteensä 2.707 kappaletta, eli 1,03 per asukas.

Erikoissairaanhoidon ja päivystyksen suoritemäärät vähenivät -40,3 %. Hoitopäivien määrä oli 290, kun se edellisvuonna oli 486.

Kotihoidon käynnit vuonna 2022 olivat Hartolassa yhteensä 63.842, kun vuonna 2021 oli 61.986, kasvua 3,0 % samalla, kun kotihoidon asiakkaiden määrä kasvoi 16,2 % ollen 79 asiakasta.

Tehostetun palveluasumisen hoitopäivien määrä pieneni edellisvuodesta 1,9 %:lla, ollen yhteensä 13.512. Tehostetun palveluasumisen paikan saaneilla odotusvuorokausien määrä oli Hartolassa 0, kun sen koko Päijät-Soten alueella oli 11 vrk. Tehostetun palveluasumisen kattavuus yli 75-vuotiaista oli Hartolassa 6,04 %, kun maakunnan keskiarvo oli 5,80 %.

Lapsiperhepalveluissa kodin ulkopuolisten sijoitusten asumispäivien määrä pieneni edellisvuodesta -9,8 %. Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten suhteellinen osuus (lukumäärä 1.000 asukasta kohden) on selvästi Päijät-Soten alueen suurin.

Lastensuojeluilmoitusten ja -hakemusten määrä pieneni edellisen vuoden tasosta. Suhteellisesti tarkasteltuna määrä on Päijät-Soten kunnista Padasjoen jälkeen toiseksi pienin. Sosiaalihuoltolain palveluiden piirissä olevien, alle 18-vuotiaiden lasten määrä laski hieman edellisen vuoden tasosta. Lapsiperheiden kotipalvelun perheasiakkaiden määrä taas laski niin ikään.

Työkäisten palveluiden osalta Hartolassa ehkäisevää toimeentulotukea saavien määrä pieneni hieman. Vuonna 2022 toimeentulotukea sai 75 kotitaloutta, kun täydentävää toimeentulotukea saavien määrä laski seitsemään. Myös suhteellisesti tarkasteltuna toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä laski merkittävästi. Kuntouttavan työtoiminnan päivien määrä puolittui ja kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden määrä väheni merkittävästi. Vuonna 2022 oli 20 asiakasta, kun vuotta aikaisemmin asiakkaita oli 35.

Kustannusten toteutuminen

Kuntien maksuosuudet olivat yhteensä 723 milj. euroa, mikä on 8,5 % enemmän kuin vuonna 2021.

Viisi kuntaa sai jäsenkuntalaskutuksesta palautusta, ja seitsemän sai lisälaskun. Hartolan lisälasku oli jopa 635.013 euroa.

Kustannukset jaetaan kunnille aiheuttamisperiaatteen mukaan. Erikoissairaanhoidon, päivystyksen ja ympäristöterveydenhuollon oman toiminnan kustannusjako perustuu hinnaston mukaiseen palvelujen käyttöön. Asiakaspalvelujen ostot läpilaskutetaan jäsenkunnilta. Erytismaksuosuudet kohdistetaan asukasmäärän mukaan jäsenkunnille. Peruspalveluiden nettokustannukset kohdistetaan kunnille pääsääntöisesti suoritteiden suhteessa tai läpilaskutuksena.

Hartolan maksuosuudet vuonna 2022

Yhtymän kokonaiskustannuksista Hartolan osuus on 2,0 %, kun vuonna 2021 osuus oli 1,9 %. Hartolan laskennalliset sotemenot asukasta kohden olivat vuonna 2022 noin 5.430 euroa/asukas, kun vuotta aikaisemmin kustannukset olivat 4.837 euroa/asukas. Hartolan kustannukset asukasta kohden ovat alueen suurimmat.

Hartolan sotepalvelujen kokonaiskustannusten toteutuma oli 14.231.806 euroa, joka lisääntyi edellisestä vuodesta 1.390.434 euroa, eli 10,8 %. Kustannukset ovat kasvaneet kautta linjan, pois lukien ympäristöterveydenhuolto. Suurimmat kasvut edellisen vuoden kustannuksiin verrattuna on peruspalveluiden hoiva- ja hoitopalveluissa sekä erikoissairaanhoidon palveluissa.

Hartolan kunnan maksuosuus palvelujen käytön nettokustannuksista vuonna 2022 olivat seuraavat:

- Erikoissairaanhoidon 3.606.108 euroa (3.263.499 euroa vuonna 2021, kasvua 10,5 %)
- Päivystyskeskus 466.437 euroa (381.856 euroa vuonna 2021, kasvua 22,1 %)
- Ensihoitokeskus 189.971 euroa (170.668 euroa vuonna 2021, kasvua 11,3 %)
- Peruspalvelut 9.903.008 euroa (8.926.226 euroa vuonna 2021, kasvua 10,9 %)
- Ympäristöterveyskeskus 66.281 euroa (99.124 euroa vuonna 2021, laskua -33,1 %)

Tilinpäätöstaulukot sisältävät kunnalle kuuluvia eläkemenoperusteisia maksuja. Tästä syystä taulukoissa olevat summat eivät suoraan vastaa kunnan maksuosuutta Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymälle.

<i>Erikoissairaanhoidon</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot					0
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-3 833 673	-4 148 961	-4 148 961	-4 279 584	130 623
* Sisäiset menot					0
Toimintakate	-3 833 673	-4 148 961	-4 148 961	-4 279 584	130 623
* Poistot					0
* Vyörytykset					0
* Laskennalliset erät					0
Kokonaiskustannukset	-3 833 673	-4 148 961	-4 148 961	-4 279 584	130 623

<i>Sos. ja terveystoimi</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot					0
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-9 155 873	-9 316 181	-9 316 181	-10 123 461	807 280
* Sisäiset menot					0
Toimintakate	-9 155 873	-9 316 181	-9 316 181	-10 123 461	807 280
* Poistot					0
* Vyörytykset					0
* Laskennalliset erät					0
Kokonaiskustannukset	-9 155 873	-9 316 181	-9 316 181	-10 123 461	807 280

Ympäristöterveydenhuolto

Hartola on Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysyhtymän ympäristöterveyskeskuksen kuntajäsenen eläinlääkintähuollon ja ympäristöterveydenhuollon palveluissa. Toimialueen tavoitteena on tuottaa kaikille kunnille yhdenvertaiset ja tasalaatuiset terveydensuojelun palvelut toimialueellaan. Hartola kuuluu Sysmän, Padasjoen ja Asikkalan kuntien muodostamaan osaamiskeskukseen. Vuoden 2022 aikana aloitti uusi ympäristöterveydenhuollon yksikkö, jonka isäntäkuntana on Hollolan kunta. Yhteisen palvelun järjestämisen piirissä ovat mukana kaikki maakunnan kunnat ja kaupungit paitsi Lahti. Järjestämisvastuu siirtyy Hollolan kunnalle 1.1.2023.

<i>Ymp. terv. huolto / eläinlääk. huolto</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot					0
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-99 123	-140 144	-140 144	-77 151	-62 993
* Sisäiset menot					0
Toimintakate	-99 123	-140 144	-140 144	-77 151	-62 993
* Poistot					0
* Vyörytykset					0
* Laskennalliset erät					0
Kokonaiskustannukset	-99 123	-140 144	-140 144	-77 151	-62 993

<i>Perusturvatoimi</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot					0
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-13 088 668	-13 605 276	-13 605 286	-14 480 196	874 910
* Sisäiset menot					0
Toimintakate	-13 088 668	-13 605 276	-13 605 286	-14 480 196	874 910
* Poistot					0
* Vyörytykset					0
* Laskennalliset erät					0
Kokonaiskustannukset	-13 088 668	-13 605 276	-13 605 286	-14 480 196	874 910

2.3.7 Elinkeinotoimi

Elinkeinotoimen vastualueet

- Yritysyhteistyö ja elinkeinoneuvonta
- Kuntamarkkinointi ja matkailu
- Työllisyyden edistäminen
- Muuttokannustimet
- Maaseutuelinkeinot

Yritysyhteistyö ja elinkeinoneuvonta

Elinkeinotoimen tavoitteena on vahvistaa yritysten yleisiä toimintaedellytyksiä kunnassa ja toimia yhteistyökumppanina paikallisten yrittäjäjärjestön ja Päijät-Hämeen yrittäjät ry:n suuntaan. Yritysyhteistyöhön on haettu maakunnallista näkökulmaa siten, että kunta on mukana myös Lahti Region Oy:n ja Ladec Oy:n toiminnassa.

Kunnassa perustettiin 12 yritystä vuonna 2022, yhtä paljon kuin edellisenä vuotena. Toimintansa lopetti seitsemän yritystä.

Lahden seudun Kehitys – LADEC Oy – yritysyhteistyötä ja -neuvontaa

Elinkeinoneuvonnan palvelut hankittiin LADEC Oy:n kautta, johon Hartola päätti liittyä vuoden 2019 alusta lukien osakkaaksi. Rahoittajasopimuksessa ovat mukana Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Iitti, Lahti, Padasjoki ja Sysmä. Sopimus on voimassa toistaiseksi.

Elinkeinoneuvontaan kuuluu laajasti erilaisia maksuttomia ja osittain maksullisia neuvontapalveluja yrityksille. Rahoittajasopimuksen mukaan Hartola ja Padasjoki maksavat vuosittain 7 euroa/asukas. Palveluiden vuosikustannus on ollut 18 600 euroa. Hartolan tavoitteena LADEC Oy:n osakkaana on kehittää ja uudistaa elinkeinoelämää, hankkia yritysten neuvontapalveluja, edistää yritysten toimintaedellytyksiä, saada palveluja yritysten omistajanvaihdoksissa ja avata mahdollisuuksia yritysten kansainvälistymiseen. Henkilö- ja

yrittäjäasiakkaiden määrä oli yhteensä 20 kpl (33 kpl vuonna 2021). Yrityskäyntejä ja kontaktointeja oli yhteensä 32 kpl (40 kpl vuonna 2021).

LADEC sopii vuosittain teemat ja tavoitteet kuntakohtaisesti, joihin yhteistyöllä pyritään. Vuoden 2022 teemat Hartolassa olivat nykyisten yritysten toimintaedellytysten turvaaminen ja kehittäminen, yrittäjyyden edistäminen sekä uusien yritysten sijoittuminen kuntaan. Yhteistyön kohteena oli mm. yhteistyö kiinteistöyhtiö Vasallin kanssa uusien toimijoiden löytämiseksi.

Matkailu – Lahti Region Oy

Lahti Region Oy tuottaa jäsenkunnille ja yrityksille matkailun markkinointi- ja kehittämispalvelut Päijät-Hämeen matkailustrategiaan tukeutuen. Kunta vastaa Lahti Region jäsenyyden tuomien mahdollisuuksien, sekä hankkeiden hyödyn välittämisestä ja jalkauttamisesta kuntaan ja yrittäjille.

Vuosittainen maksuosuus Lahden Seutu – Lahti Region Oy:lle on 4,50 euroa asukasta kohti. Palveluiden vuosikustannus on ollut 11 817 euroa.

Juotavan hyvä Etelä-Päijänne ry. ja Itä-Hämeen matkailuyhdistys ry.

Hartola on jäsen Juotavan Hyvä Etelä-Päijänne-kuntien verkostossa, joka on osaltaan edistänyt retkeilypohjaista matkailua hanketoiminnalla Päijänteen lähikunnissa. Hartola on myös Itä-Hämeen matkailuyhdistyksen jäsen. Itä-Hämeen matkailuyhdistys ry on mm. julkaissut matkailulehteä ja tukenut tapahtumia.

Hartolan markkinoiden kehittämishanke

Hankkeen tavoitteena on säilyttää jatkossakin Hartolan markkinat tapahtuman suuri vetovoima ja saada markkinoille uusia kävijöitä eri ikäryhmistä. Tämä toteutetaan yhteistyössä paikallisten yritysten ja yhdistysten kanssa, keskittyen lähiruoka- ja juomateemaan. Markkinoiden visuaalista ilmettä on päivitetty ja hankkeessa panostetaan mm. viestintään ja mainonnan lisäämiseen. Markkinoiden palvelu- ja tuotekonsepteja parantamalla pyritään kasvattamaan paikallisten yritysten liiketoimintaa, avaamaan uusia mahdollisuuksia lähiruokatoimijoille, matkailuyrittäjyydelle ja houkuttelemaan lisää matkailijoita Hartolaan. Rahoitus on saatu Päijänne Leaderin kautta. Kehittämishanke päättyi 31.12.2022. Hankkeen kokonaisrahoitus oli 40.000 euroa.

Muuttokannustimet

Valtuusto on hyväksynyt vuoden 2025 loppuun saakka voimassa olevat muuttokannustimet, joiden tavoitteena on edistää yritysten työvoiman saantia ja houkutella kuntaan uusia asukkaita. Kannustimet ovat veronalaista tuloa.

1) Takuuvuokra Hartolaan muualta muuttavalle työntekijälle siten, että kunta ja työnantaja voivat halutessaan sopia keskenään työntekijän rekrytoinnin yhteydessä, että Hartolaan vakituisesti muuttavalle työntekijälle voidaan vuokrata kunnallinen vuokra-asunto ilman 2 kuukauden takuuvuokraa, mikäli työnantaja antaa ehdollisen maksusitoumuksen vuokralaisen takuuvuokrasta. Edellä mainittujen ehtojen täytyessä takuuvuokrakäytäntö koskee myös hartolalaisia vuokralaisia.

- Kannustinta ei juuri käytetä. Kannustimella ei ole ollut merkitystä.

2) Verottajan hyväksymä ensiasunnon ostaja saa Hartolasta ostamalleen tai rakentamalleen asunnolle 2000 euron verollisen tuen, kun asunto on ostettu/rakennettu 1.10.2018 -31.12.2025 ja tuen saaja käyttää asuntoa vakituisena asuntonaan. Tuki maksetaan jälkikäteen hakemuksesta 12 kuukauden kuluttua muuttopäivästä.

- Vuonna 2022 tehtiin kaksi päätöstä ensiasunnon ostajan kannustimesta.

3) Vauvaraha - jokaisesta 1.1.2018-31.12.2025 syntyneestä/syntyvästä lapsesta 1000 euroa.

- Vauvaraha on koettu kunnan puolelta myönteiseksi eleeksi lapsiperheille. Se ei ole varsinaisesti vaikuttanut perheiden muuttopäätökseen tai hidastanut lapsiperheiden poismuuttoa. Vaikutusta syntyvyyteen on vaikea arvioida, vauvarahapäätöksiä tehtiin 8 kpl vuonna 2022.

4) Vapaa-ajan asunnon muuttaminen vakituiseksi asunnoksi palkitaan 2000 euron muuttokannustimella, kun asuminen Hartolassa on toteutunut kahden muuttoja seuraavan vuodenvaihteen ylitse. Päätöksiä, jotka oikeuttavat muuttokannustimeen on tehty vuonna 2022 4 kpl.

Työllisyydenhoito

Työttömyyden perusteella Kelan maksamien tukien osalta kunnan maksuvastuulla ovat kaikki yli 300 pv työmarkkinatukea saaneet työttömät työnhakijat, joiden osalta kunnan maksuvastuu on 50 % asiakkaalle maksettavasta työmarkkinatuesta. Yli 1000 päivää työmarkkinatukea saavien osalta kunnan maksuosuus on 70 %. Tavoitteena on, että maksuosuus jää alle 150.000 euroa vuodessa. Vuonna 2022 kunnan työmarkkinatukien maksuosuus oli 157.868 euroa (v 2021 oli 192.926 euroa).

Kunta maksaa harkinnan mukaan yrityksille kuntalisää pitkäaikaistyöttömien työllistämisen edistämiseksi 250 €/kk ja vuoden 2022 aikana näitä ei ollut.

Päijänne Leader ry

Hartola on Päijänne Leader ry:n jäsen ja osallistuu vuosittain toimintaryhmän toiminnan kustannuksiin noin 14 300 euron kuntamaksuosuudella.

Paikallisista leader-hankkeista hakivat kunnan väliaikaisrahoitusta MLL:n Hartolan yhdistys ry ja Rusi Riders ry. MLL:n rahoituksesta tehtiin valitus hallinto-oikeuteen, joten sitä ei koskaan laitettu maksuun. Visanrannan sataman kehittämishanke sai jatkoaikaa vuodelle 2023. Hartolan markkinoiden kehittämishanke päättyi 31.12.2022.

Strategiset tavoitteet vuosille 2022–2024			
Valtuustoon nähtävät tavoitteet	Hallitukseen nähtävät tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteutuneet toimenpiteet
Yritykset saavat tarvitsemaansa apua ja kunnan ja yrittäjien välinen yhteistyö koetaan toimivaksi.	Yritykset ovat tyytyväisiä kunnan toimintaan elinkeinopolitiikassa ja saavat tarvitsemaansa apua toiminnan aloittamiseen, kehittämiseen ja omistajanvaihdoksiin.	Suomen yrittäjät ry:n elinkeinopoliittinen mittaristo	Yhteistyö Ladec Oy:n ja Lahti Region Oy:n kanssa on tiivistä, Ladecin kanssa kuukausittaiset tapaamiset. Yrittäjätapaamisia on järjestetty säännöllisesti.
Yhteistyö vapaa-ajanasukkaiden kanssa kehittyy ja se koetaan toimivaksi.	Kunnan edustaja vapaa-ajanasukkaat ry:n hallituksessa.	Vuosittain myydään 1–2 vapaa-ajan kiinteistöä.	Kunnan edustaja toimii vapaa-ajanasukkaat ry:n hallituksessa.
Yhteistyön vahvistaminen vapaa-ajanasukkaiden kanssa.		Yhteiset tapahtumat, selvitykset, yms.	Kirjeet uusille asukkaille ja vapaa-ajanasukkaille lähetetään vuosittain. Palveluopas vuosittain.
Kuntamarkkinoinnin ja matkailun edistäminen.	Hartolan markkinoiden vetovoiman edistäminen	Markkinoiden visuaalisen ilmeen päivittäminen	Markkinat järjestettiin perinteiseen tapaan vuonna 2022. Markkinahanke toi lisäarvoa mm. viestintään, opasteisiin ja markkinoiden palveluihin.
Lahti Region Oy:n ja Päijänne Leader ry:n toiminta näkyy kunnassa.	Matkailun kokonaiskoordinaatio osana elinvoimaa.	Kävijämäärä >20 000 Myyntipaikkoja >500 Hankkeiden toteuttaminen: -pyöräilyreitit -muut reitit -Glopass -muut hankkeet	Hankkeita toteutettu yhteistyöllä. Vellamo-retkipyöräreitin markkinointia tehty yhdessä yhdistysten ja Sysmän kunnan kanssa.

Maaseutuelinkeinot

Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa (210/2010) tuli voimaan 1.4.2010. Uusi laki edellytti kuntia muodostamaan 1.1.2013 lukien maaseutuhallinnon tehtävien hoitamiseksi toiminnallisen kokonaisuuden, jonka alueella toimii vähintään 800 maatalousyrittäjää.

Asikkalan, Hartolan, Hollolan, Hämeenkosken, Kärkölan, Nastolan, Padasjoen ja Sysmän kunnat sekä Lahden ja Heinolan kaupungit ovat liittyneet maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueeseen. Yhteistoiminta-alueen kunnat ovat sopineet, että isäntäkuntana, joka vastaa maaseutuhallinnon järjestämisestä alueella, toimii Asikkalan kunta. Asikkala tuottaa maaseutuhallinnon palvelut pääsääntöisesti ilman paikallista viranhaltijaa.

<i>Elinkeinotoimi</i>	Toteuma 2022	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	126 010	108 500	108 500	62 077	46 423
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-448 528	-473 662	-473 662	-347 813	-125 849
* Sisäiset menot	-1 162	-1 260	-1 260	-3 151	1 891
Toimintakate	-323 680	-366 422	-366 422	-288 887	-77 535
* Poistot					0
* Vyörytykset	-19 010	-9 005	-9 005	-10 952	1 947
* Laskennalliset erät	-16 689			-12 149	12 149
Kokonaiskustannukset	-359 379	-375 427	-375 427	-311 988	-63 439

<i>Yleishallinto</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022+ muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	225 004	168 205	168 205	118 186	50 019
* Sisäiset tulot	10 500	5 480	5 480	14 191	-8 711
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-1 273 500	-1 293 265	-1 293 265	-1 223 031	-70 234
* Sisäiset menot	-5 592	-4 620	-4 620	-8 520	3 900
Toimintakate	-1 043 588	-1 124 200	-1 124 200	-1 099 173	-25 027
* Poistot	-6 879	-5 578	-5 578	-18 469	12 891
* Vyörytykset	174 965	192 020	192 020	279 682	-87 662
* Laskennalliset erät	-58 474			-51 971	51 971
Kokonaiskustannukset	-933 976	-937 758	-937 758	-889 932	-47 826

2.3.8 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä on tehty moniammatillisesti ja poikkihallinnollisesti vuoden 2022 ajan. Valtuustokauden vaihtumisen myötä vuonna 2021 päivitettiin useita kunnan omia ja seudullisia suunnitelmia, ja keväällä 2022 otettiin käyttöön suunnitelmille yksikkökohtainen seurantataulukko. Palaute palaverista yksiköiden kanssa huhti-toukokuussa ja marras-joulukuussa sekä taulukosta on ollut positiivista, joten toimintatapaa jatketaan suunnitelmien toteutuksessa ja seurannassa tästä eteenpäinkin.

Hyte-kerroin 2022

Hyte-kerroin vuonna 2022 oli Hartolassa 65 pistettä. Vuonna 2021 tulos oli 77, mikä oli koko maan paras tulos yhdessä Espoon ja Muonion kanssa. Hyte-kertoimen 65 pistettä tarkoitti Hartolan väkiluvulla 48 516 euroa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosaa, joka maksettiin ensimmäisen kerran vuonna 2023.

Tulosindikaattoreissa on tapahtunut vain pieni muutos (keskiarvo 53 -> 51). Skaalatuissa hyte-indikaattoreissa parantumista on tapahtunut kaatumisiin ja putoamisiin liittyvissä hoitajaksoissa 65 vuotta täyttäneillä (30 -> 44) ja työkyvyttömyyseläkettä saavissa 25 - 64-vuotiaissa (52 -> 58), ja samana on pysynyt ylipaino 8.-9. luokkalaisilla (56 -> 56) sekä kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi (38 -> 38). Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25 - 64-vuotiaiden osalta skaalattu hyte-indikaattori on muuttunut huonompaan suuntaan (62 -> 41). Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17 - 24-vuotiaiden osalta tieto uupuu vielä vuodelta 2022, vuonna 2021 tulos oli 81. *Kyseiset luvut ovat siis skaalattuja hyte-indikaattorien arvoja, eivät lukumääriä.*

Prosessi-indikaattorien keskiarvo oli tippunut 100 -> 80. Kuntajohdon ja perusopetuksen kaikissa prosessi-indikaattoreista oli 100 pistettä, kaksi muutosta oli liikuntapuolen prosessi-indikaattoreissa, ja kulttuurin prosessi-indikaattori oli ensimmäistä kertaa mukana.

TEAvisari liikunta

THL:n terveydenedistämistä aktiivisuuden mittari eli TEAvisari toteutetaan kyselymuotoisena teemoittain joka toinen vuosi. Vuonna 2022 kysely toteutettiin liikunnan ja perusterveydenhuollon osalta. Osallisuudesta on tullut hyvät pisteet, ja kehittämiskohteita on erityisesti sitoutumisessa, johtamisessa sekä seurannassa ja tarveanalyysissä. Seurannan ja tarveanalyysin tietoihin tehtiin pieniä tarkistuksia vielä alkuvuonna 2023, ja Johtaminen -osiossa oli yksi puuttuva tieto, joka myös toimitettiin samassa yhteydessä. Alla oleviin pisteisiin voi siis tulla vielä hieman päivityksiä.

	Hartola	Koko maa
Liikunta, kokonaispisteet	56	72
- sitoutuminen	40	69
- johtaminen	33	72
- seuranta ja tarveanalyysi	33	65
- voimavarat	62	55
- osallisuus	100	95
- muut ydintoiminnot	68	75

Strategiset tavoitteet vuosille 2022-2024			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Arviointimittarit	Toteutuneet toimenpiteet
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä terveyserojen kaventaminen huomioidaan osana kaikkea kunnan toimintaa	<p>Päätösten vaikutusten ennakoarviointi (EVA) tehdään vaikutuksiltaan merkittävistä asioista</p> <p>Viestitään ja tiedotetaan suunnitelmallisesti ja monipuolisesti</p> <p>hyvinvointiin ja terveyteen sekä niiden edistämiseen liittyvistä asioista</p> <p>Viestinnän tehostamisen ja monipuolistamisen tueksi perustetaan viestintätiimi</p>	<p>TEAvisari</p> <p>Tehdyt EVAt</p> <p>Palaute viestinnästä ja tiedottamisesta</p> <p>Toimiva viestintätiimi (Kyllä / Ei)</p>	<p>Kuntajohdon TEAvisarin pisteet 80, koko maa 77.</p> <p>Hyte-kerroin pisteet pudonneet 77 -> 65.</p> <p>Kuraattoripalvelujen muutoksesta ja varhaisen tuen asiantuntijan palkkaamisesta kuntaan tehtiin EVA, kuntaan palkattiin varhaisen tuen asiantuntija 1.1.2023 alkaen.</p> <p>Hyte-asioista viestitty monipuolisesti kunnan kotisivuilla ja facebookissa</p> <p>Viestintätiimiä ei perustettu v. 2022, vasta 1/2023</p>
Kuntalaisten osallisuuden lisääminen, kuntalaisten näkemykset ja tarpeet tunnetaan kunnassa	<p>Osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien kehittäminen</p> <p>Viranhaltijoiden jalkautuminen</p> <p>Osallistuvan budjetoinnin kokeilu jokaisella osastolla</p> <p>Lapsiparlamentti, nuorisovaltuusto ja vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontuvat säännöllisesti ja osallistuvat toimenpiteiden suunnitteluun</p>	<p>Palautteet ja kyselyt, vastaajien määrät kyselyissä</p> <p>Järjestetyt tapahtumat ja tilaisuudet, osallistujamäärät (kuntalaiset, viranhaltijat, luottamushenkilöt)</p> <p>Toteutuneet osallistuvan budjetoinnin kokeilut</p>	<p>Kyselyitä 2022: turvallisuuskysely, kuraattoripalvelujen muutokseen liittyvä kysely oppilaskunnalle, nuorisovaltuustolle ja Hartolan Vanhempainyhdistykselle, kysely mielenterveys- ja päihdepalveluihin liittyen, kuntastrategiakysely, päihdetilannekysely ja liikuntakyselyt. Vastaajia kyselyissä 11–204.</p> <p>Johtoryhmä jalkautui torille kesäkuussa, paikalla kävi noin 30 asukasta.</p> <p>Vanhus- ja vammaisneuvosto jalkautui Riihiniemelle ja Vuorenkylään, osallistujia noin 15–20 molemmissa paikoissa.</p> <p>Keskustelutilaisuudet Harjun Terveys Oy:n aloittamiseen ja</p>

			<p>hyvinvointialueuudistukseen liittyen, jälkimmäisessä mm. osallisuuspöytä.</p> <p>Osallistuvaa budjetointia leikkipuiston laitehankinnassa, uudistukset toteutettiin keväällä 2022. Skeittiparkki uudistettiin kesällä 2022 edellisvuonna toteutetun osallistuvan budjetoinnin valintana.</p> <p>Lapsiparlamentti, nuorisovaltuusto ja vanhus- ja vammaisneuvosto toimivat aktiivisesti.</p> <p>Osallisuudesta tarkemmin:</p> <p>https://hartola.fi/osallistumis-ja-vaikuttamismahdollisuuksia-vuonna-2022/</p>
Mielen hyvinvointi lisääntyy	<p>Vahvistetaan ammattilaisten osaamista ja lisätään puheeksi ottoa (koulutukset, tilaisuudet, verkostot ym.)</p> <p>Madalletaan kynnystä avun hakemiseen mm. viestinnällisin keinoin</p>	<p>Sotkanet indikaattorit</p> <p>Järjestetyt koulutukset, tapahtumat ja tilaisuudet sekä kampanjat</p>	<p>Ammattilaiset osallistuneet mielen hyvinvointiin liittyviin koulutuksiin, erit. nuorisotyö, mutta myös koulu ja kuraattori.</p> <p>Viestintää tehty kohtaamistyössä ja mm. sosiaalisessa mediassa, esim. Mieli ry:n julkaisuja. Erilaisia tukipalveluita löytyy mm. kunnan kotisivuilta.</p>
Edistetään asukkaiden turvallisuutta, koettu turvallisuuden tunne paranee	<p>Toteutetaan turvallisuussuunnitelmassa linjatut toimenpiteet ja kampanjat liittyen mm. liikenneturvallisuuden edistämiseen ja huumeiden käytön ennaltaehkäisyyn</p> <p>Lisätään tunne- ja turvataitojen opettelua lasten ja nuorten kanssa</p>	<p>Sotkanet, poliisin tilastot (rikosten määrä jne.)</p> <p>Palautteet, kyselyt</p>	<p>Turvallisuuskyselyn 2022 mukaan asukkaat kokevat turvallisuuden tunteensa parempana ja kokevat selvästi vähemmän turvallisuuden tunnetta heikentäviä tekijöitä kuin vuonna 2019. Poliisin tietoon tulleiden henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten määrä on vähentynyt ja kaikkien huumausainerikosten määrä selvästi vähempi kuin Päijät-Hämeessä keskimäärin.</p> <p>Liikenneturvallisuuden edistämiseen liittyvää viestintää on toteutettu, ja tapahtumia oli varhaiskasvatuksessa ja ikäihmisille, mukana oli Liikenneturvan edustajia. Huumeiden käytön ennaltaehkäisyä tehtiin</p>

			<p>monella tasolla tunne- ja kaveritaitojen opettelusta harrastusmahdollisuuksien järjestämiseen, perinteiseen päihdevalistukseen ym. Yhteistyötä tehdään monialaisesti.</p> <p>Tunne- ja turvataitojen opettelua on lisätty varhaiskasvatuksessa ja koulussa.</p> <p>Lisäksi käytössä mm. PIKI-toimintamalli ja KiVa-kouluohjelma sekä vertaissovittelevä, internetin turvallisuustaitoja opetellaan ym.</p>
<p>Perustasoisten sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen turvaaminen kunnassa</p>	<p>Palvelusopimusneuvottelut, avoin keskusteluyhteys ja vuorovaikutus Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän kanssa</p>	<p>Palvelujen saatavuuden ja toteutumisen arviointi</p>	<p>V. 2022 keskustelussa oli erityisesti hyvinvointialueuudistuksen vaikutus oppilashuollon palveluihin sekä syyspuolella terveysaseman palvelujen siirtyminen Harjun Terveys Oy:n järjestettäväksi 1.1.2023 alkaen.</p> <p>Keskustelutilaisuuksia järjestettiin kuntalaisille ja palavereja ammattilaisille ja viranhaltijoille, lisäksi esim. LAPE-yhteistyöryhmässä keskusteltu muutoksista.</p> <p>Huolta v. 2023 alussa on mielenterveys- ja päihdepalvelujen resursseista, ja oppilashuollon muutokset aiheuttavat myös hämmennystä koululaisissa (pienet resurssit, vaihtuvat työntekijät ja ajankohdat).</p>
<p>Kaikenikäisten kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden edistäminen, alle kouluikäisten lasten ja perheiden liikunnallisen toiminnan kehittäminen</p>	<p>Maksuton liikuntaneuvonta ja matalan kynnyksen liikuntaryhmät tukevat liikunnallisten ja terveellisten elämäntapojen omaksumisessa</p> <p>Liikunnanohjauksen ja liikuntaneuvonnan palvelujen järjestämiseen suunnitteilla Hartolan ja Sysmän kunnan yhteinen kehittämishanke</p>	<p>Asiakasmäärät</p> <p>Liikuntaneuvonnan vaikuttavuuden seuranta käytinkerroilla</p> <p>Lasten motoristen taitojen arviointi varhaiskasvatuksessa</p>	<p>Hartola ja Sysmä liikkeelle -hanke käynnistyi keväällä 2022. Hankkeessa on järjestetty liikuntaneuvontaa ja matalan kynnyksen liikuntaryhmiä.</p> <p>Motorisia taitoja arvioidaan systemaattisesti koko varhaiskasvatuksessa syksystä 2022 alkaen, kirjattu myös varhaiskasvatussuunnitelmaan.</p>

	<p>Perheliikuntaryhmän järjestäminen alle kouluikäisille lapsille huoltajineen</p>	<p>Perheliikunnan toteutuminen (Kyllä/Ei)</p>	<p>Perheliikuntaryhmä toteutui kevätkauden 2022.</p> <p>Kuntotestaustapahtumaan syyskuussa osallistui 101 osallistujaa.</p>
<p>Nuorten tupakointi, alkoholin ja huumeiden käyttö vähentyvät valtakunnalliselle tasolle</p>	<p>Kehitetään ehkäisevää työtä moniammatillisesti</p> <p>Päivitetään Hartolan kunnan ehkäisevän työn toimintasuunnitelma, johon laaditaan konkreettisia tavoitteita ja toimenpiteitä mielenterveyden edistämiseksi ja päihdehaittojen ehkäisemiseksi</p>	<p>TEAvisari, Kouluterveyskysely sotkanet.fi</p> <p>Mahdolliset muut kyselyt, kuten päihdetilannekysely</p>	<p>Kouluterveyskyselyn 2021 tulosten mukaan nuuskaavien, laittomia huumeita kokeilleiden, päivittäin pelaavien ja rahapelejä viikoittain pelaavien määrä on niin pieni, ettei tietoa voi julkaista. Tilanne on siten parempi kuin valtakunnallisesti. Myös raittiiden nuorten osuus on aavistuksen lisääntynyt.</p> <p>Ehkäisevän työn vastuu ja rakenteet määriteltiin alkuvuonna 2022 uudestaan. Ehkäisevästä työstä vastaavaksi toimielimeksi nimettiin sivistys- ja hyvinvointilautakunta, ja lautakunta nimesi ehkäisevän työn työryhmän. Työryhmä kokoontui 4 krt v. 2022 ja ehkäisevän työn toimintasuunnitelma päivitettiin vuosille 2022–2026 pohjautuen ammattilaisten tunnistamiin ajankohtaisiin ilmiöihin.</p>
<p>Nuorten harrastus- ja liikunta-aktiivisuus lisääntyvät valtakunnalliselle tasolle</p>	<p>Harrastusmahdollisuuksien kehittäminen ja harrastustoimintaan osallistumisen edistäminen laajalla yhteistyöllä, harrastamisen Hartolan malli</p>	<p>Kouluterveyskysely, mahdolliset muut kyselyt</p>	<p>Harrastamisen Suomen mallin mukaista toimintaa jatkettiin Hartolassa hankkeen turvin, mm. Multisport -kerho kevätkaudella.</p> <p>Liikuntakysely toteutettiin koululaisille marraskuussa 2022, ja vaikka suurin osa vastaajista piti sekä koulussa että vapaa-ajalla tapahtuvasta liikunnasta, 7-17-vuotiaiden liikkumissuosituksot eivät silti täytyneet kuin alle kolmasosalla. Kouluterveyskyselyn 2021 vastauksissa liikunta-aktiivisuus ei yllä ihan valtakunnalliselle tasolle.</p>

<p>Hyvää ravitsemusta tuetaan kaikissa ikäryhmissä</p>	<p>Varhaiskasvatus ja koulu tarjoavat ravitsemussuositusten mukaista terveellistä ruokaa ja toteuttavat ruokakasvatusta osana toimintaansa. Ruokakasvatuksen valmiita toimintamalleja hyödynnetään (KOKOAVA-hanke)</p> <p>Nuorten työpajalla laadukasta ja terveellistä ravitsemusta, ruuanlaittoa ja hävikkiruuan hyödyntämistä. Energijuomat kielletty</p> <p>Yksilöllistä ravitsemusneuvontaa tarjotaan terveydenhuollon ammattilaisten ja liikuntaneuvojan vastaanotolla</p> <p>Lapsiperheille ja ikäihmisille järjestetään maksuttomia ruokailuja (ylijäämäruokailu Yhtenäiskoululla), mikäli koronavirustilanne sen sallii</p>	<p>Palautteet ja kyselyt</p> <p>Toteutunut (Kyllä/Ei)</p>	<p>Varhaiskasvatus ja koulu tarjoavat ravitsemussuositusten mukaista terveellistä ruokaa ja toteuttavat ruokakasvatusta osana toimintaansa. Ruokakasvatuksen valmiita toimintamalleja hyödynnetään. KOKOAVA-hanke päättyi keväällä.</p> <p>Nuorten työpajalla laitetaan yhdessä ruokaa ja hyödynnetään hävikkiruokaa.</p> <p>Iltapäiväkerhossa ja Nurkalla tarjolla terveellistä välipalaa.</p> <p>Yksilöllistä ravitsemusneuvontaa tarjotaan terveydenhuollon ammattilaisten ja liikuntaneuvojan vastaanotolla</p> <p>Ylijäämäruokailuja ei ole järjestetty. Koululta jäävä ylijäämäruoka toimitetaan seurakunnalle.</p>
<p>Järjestöyhteistyön edistäminen</p>	<p>Yhdistysillat ja yhteiset tapahtumat, yhteistyö toiminnan kehittämisessä</p>	<p>Järjestetyt tilaisuudet</p> <p>Palautteet</p>	<p>Yhdistysillat järjestettiin 31.3.2022 ja 1.11.2022. Maaliskuun yhdistysillassa oli yhdessä työstettävänä yhdistysten näkökulmasta Hartolan kuntastrategia, Päijänne-Leaderin strategia sekä Hartolan markkinat 2022. Marraskuun yhdistysillassa sovittiin mm. uudesta tapahtumatiedottamisen ja -viestinnän käytännöstä, tapahtumat@hartola.fi - sähköpostiosoitteen perustamisesta ja tapahtumalistauksesta kotisivuille.</p>
<p>Ikääntyvien hyvinvointia ja asiointia tukevien</p>	<p>Asiointiavustajatoiminta ja Juttutupa</p>	<p>Asiakasmäärät</p> <p>Palautteet ja kyselyt</p>	<p>Asiointiavustajatoimintaa ja Juttutupaa järjestettiin v. 2022 ajan. Palvelu on koettu tärkeäksi niin ikäihmisten kuin kotihoidonkin</p>

palvelujen järjestäminen	Asiointi- ja palveluliikennekokeilu		<p>puolelta. Asiakasmäärät ovat olleet keskimäärin 60-80 avustamista kuukaudessa ja Juttutuvassa 50-60 osallistumiskertaa kuussa.</p> <p>Asiointi- ja palveluliikennettä on järjestetty koulupäivien aikana 3 pv/vk, sekä koulun lomapäivien aikana.</p> <p>Uimahallikuljetuksia järjestetty Sysmän uimahallille kevästä 2022 alkaen.</p>
Sähköisten palvelujen kehittäminen	Yhteispalvelupisteen toimintoja kehitetään ja monipuolistetaan yhteistyössä eri toimijoiden, kuten KELAn ja PHHYKYN kanssa	Yhteispalvelupisteen käyttäjämäärät ja palautteet	Yhteispalvelupiste on toiminnassa. Toimintoja, käyttäjämääriä ja palautteita ei ole kerätty.

<i>Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	0	0	0	54	-54
* Sisäiset tulot	0			0	0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-85 892	-53 398	-53 398	-54 205	807
* Sisäiset menot	-66			-1	1
Toimintakate	-85 958	-53 398	-53 398	-54 152	754
* Poistot					0
* Vyörytykset	50 761	53 398	53 398	54 403	-1 005
* Laskennalliset erät	-545			-251	251
Kokonaiskustannukset	-35 742	0	0	0	0

2.3.9 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Tavoitteena on tuottaa ja toteuttaa kuntalaisille ajanmukaiset varhaiskasvatus-, perusopetus- ja hyvinvointipalvelut lähellä asukkaita.

Tavoitteena on kunnan strategian mukaisesti kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Sivistystoimen palvelut tuotetaan tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.

Kunnan elinvoimaisuuden sekä asukkaiden aktiivisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen on keskeistä kaikkien sivistystoimen palvelujen järjestämisessä. Hyvinvoinnin edistämisessä on tärkeällä sijalla myös moniammatillinen tiimityö.

Toimialan suunnitelman yleisperusteet ja kehitysnäkymät 2022–2024

Tällä hetkellä Hartolassa on väestörekisterin mukaan 0 - 6 -vuotiaita lapsia 88, joista varhaiskasvatuksen piirissä on 54 lasta. Esiopetuksen lapsimäärät vaihtelevat vuosittain. Toimintakaudella 2021-2022 esioppilaita oli 22 ja nykyisellä toimintakaudella 2022-2023 esioppilaita on 13. Perusopetuksen 1.–9. luokkien oppilasmäärä 20.9.2021 oli 138 oppilasta ja 20.9.2022 145 oppilasta. Suunnitelmakauden 2022-2024 aikana oppilasmäärä laskee n. 4%.

1.8.2020 voimaan tulleen varhaiskasvatuslain muutoksen jälkeen kaikilla lapsilla on mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen. Huoltajat päättävät lapsen osallistumisesta.

Vaikka lasten määrä vähenee, työn määrä ja laadulliset vaatimukset ovat lisääntyneet varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota henkilöstön työhyvinvointiin ja jaksamiseen. Ikääntyviä työntekijöitä kuormittaa myös uudistuksista ja vaatimuksista aiheutuva koulutustarve.

Lähivuosina henkilöstöä siirtyy eläkkeelle ja uusien työntekijöiden rekrytoinnissa on saatavuushaasteiden lisäksi otettava huomioon varhaiskasvatuslaissa määritelty henkilöstön kelpoisuus ja koulutus rakennettaessa kasvattajatiimejä. Varhaiskasvatuslaki on tuonut muutoksia päiväkodin henkilöstön kelpoisuuksiin, tehtävänimikkeisiin ja rakenteeseen. Vuoden 2030 alusta päiväkodissa kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus.

Päiväkodin johtajalta edellytetään varhaiskasvatuksen opettajan tai varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuutta ja kasvatustieteen maisterin tutkintoa. Pätevyys päiväkodin johtajan tehtäviin täyttyy myös n. siirtymäsäännön mukaan: Lain voimaan tullessa eli 1.9.2018 toimivien johtajien kelpoisuus on turvattu siirtymäsäännöksellä. Ennen lain voimaantuloa kelpoisuusehdot täyttävät päiväkodin johtajina toimivat henkilöt tai viisi vuotta ennen lain voimaantuloa virka- ja/tai työsuhteessa päiväkodin johtajana tai varhaiskasvatuksen hallinnollisena johtajana toimineet henkilöt säilyttävät kelpoisuutensa ja ovat kelpoisia toimimaan päiväkodin johtajina myös vuoden 2030 jälkeen. Henkilö, jolla on varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus (kasvatustieteiden kandidaatti tai sosionomitustainen), on kelpoinen toimimaan päiväkodin johtajana 2030 asti. Tämän jälkeen häneltä edellytetään lisäksi kasvatustieteiden maisterin tutkintoa.

Korona on vaikuttanut varhaiskasvatukseen siten, että lapsia on hoidettu tavallista enemmän kotona. Tämä näkyy kotihoidontuen lisääntyneenä käyttönä.

Varhaiskasvatusmaksuja on alennettu viime vuosina ja tuloarajojen nousua on yhä vähemmän perheitä, jotka maksavat varhaiskasvatuspalveluista. Hallitus on ilmoittanut, että varhaiskasvatusmaksujen tuloarajoja alennetaan jälleen vuonna 2023. Asiakasmaksutuotot pienenevät siis edelleen. Yhteiskunnassamme ollaan vahvasti menossa kohti maksutonta varhaiskasvatusta. Tuolloin riskinä on lapsen varhaiskasvatuksessa viettämisen ajan nousu ja lapsen loma-aikojen väheneminen lapsen etua heikentäen. Asiakasmaksu on myös erittäin tärkeä osoitus yleisestä arvostuksesta varhaiskasvatusta kohtaan.

1.8.2022 voimaan tullut perhevapaa-uudistus voi tulevaisuudessa vaikuttaa varhaiskasvatuksen järjestämiseen. Vanhempainvapaapäivien määrä kasvaa ja vapaiden käytön joustavuus lisääntyy. Uudistus pyrkii lisäämään työelämän ja vanhempien tasa-arvoa ja huomioi nykyistä paremmin erilaiset perhemuodot. Uudet vanhempainvapaat koskevat pääsääntöisesti lapsia, joiden laskettu syntymäaika on 4.9.2022 tai sen jälkeen. Hallitus esittää perhevapaa-uudistuksen lakien vahvistamista. Eduskunta on hyväksynyt uudistuksen 8.12.2021. Uudistus antaa ensimmäistä kertaa yhtä suuren vanhempainvapaakiintiön molemmille vanhemmille. Vapaita voi käyttää monessa jaksossa lapsen kaksivuotispäivään asti ja niistä voi luovuttaa osan toiselle vanhemmalle, muulle huoltajalle, omalle tai toisen vanhemman puolisolle.

Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet v. 2017 on uudistettu vastaamaan 1.8.2022 voimaan tullutta varhaiskasvatustalainia. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on päivitetty ja otettu käyttöön 1.8.2022. Uudistuneen varhaiskasvatustalain mukaan lapsella tulee olla mahdollisuus tarpeen ilmetessä saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Tukitoimet voivat olla pedagogisia, rakenteellisia tai hoidollisia. Tuen järjestämisen lähtökohdaksi ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet. Velvoittava laki, yhteinen kieli ja samankaltaiset toimintatavat lisäävät ymmärrystä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja koulun välillä, ja vahvistavat lapsen saaman tuen toteutumisen tasalaatuisuutta, oikea-aikaisuutta ja jatkuvuutta.

Valtion erityisavustus varhaiskasvatuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin ja laadun kehittämiseen vuosille 2022-2023 on mahdollistanut varhaiskasvatuksen erityisopettajan määräaikaisen palkkaamisen varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan avulla varmistetaan, että lapsille pystytään tarjoamaan riittävä ja laadukas tuki. VEO johtaa kolmiportaisen tuen jalkauttamisen käytäntöön ja tukee työntekijöitä kehittämällä toimintakulttuuria, pienryhmätoimintamallia, lasten vasujen kirjaamista ja huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä. Valtion erityisavustuksen turvin olemme saaneet myös määräaikaisen ylimääräisen lastenhoitajaresurssin vuodelle 2022, jonka avulla on pienennetty ryhmäkokoja, ja näin pystytty takaamaan kaikille Saturuusryhmän lapsille tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset mahdollisuudet kehittyä ja oppia vastaamalla heidän tuen tarpeisiinsa jo ennen suurempien ongelmien syntymistä.

Esiopetuksen opetussuunnitelman v. 2016 perusteita on uudistettu ja paikallista esiopetuksen opetussuunnitelmaa on päivitetty niiltä osin kuin perusteita on muutettu. Päivitetty suunnitelma on otettu käyttöön 1.8.2022.

Varhaiskasvatuksessa 1.12.2021 käyttöön otetun monipuolisen Daisy-toiminnanohjausjärjestelmän avulla suunnitellaan, ohjataan ja seurataan varhaiskasvatuksen toimintaa. Järjestelmää käyttävät niin huoltajat, työntekijät kuin hallinto. Sähköisessä asiointipalvelussa huoltajat tekevät hakemukset, irtisanomis- ja muutos- ja tulotietoilmoitukset, sekä varaavat lapselleen hoitoajat. Hoitoaikavarausten pohjalta suunnitellaan henkilöstön työvuorot ja lomat. Järjestelmä mahdollistaa myös lasten sähköisten varhaiskasvatussuunnitelmien tekemisen, pedagogisen dokumentoinnin ja viestinnän huoltajille. Järjestelmän kautta voidaan muodostaa varhaiskasvatuksen asiakasmaksuaineisto, seurata lasten läsnäoloa ja päiväkirjamerkintöjä, sekä tehdä erilaisia raportteja ja listauksia. Kaikkia Daisy-ominaisuuksia ei vielä ole otettu käyttöön.

Perusopetuksen opetussuunnitelma 2016 on ollut käytössä 1.8.2019 alkaen kaikilla luokka-asteilla. Opetussuunnitelmassa korostuvat oppilaiden osallisuus, digitalisaation tuomat mahdollisuudet ja laaja-alainen osaaminen. Oppimisen arviointia on uudistettu 1.8.2020 alkaen ja saatu koko maahan yhtenäisemmät arvioinnin

periaatteet koulujen ja opettajien arviointityön tueksi. Opetushallitus on laatinut kriteerit perusopetuksen päättöarviointiin kaikissa oppiaineissa ja nämä on otettu käyttöön 1.8.2021. OPH on jatkanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden arviointiosuuksien uudistamista valmistelemalla 6. vuosiluokan lukuvuosi- ja opetuksen kriteerit. Uudistetut kriteerit otetaan käyttöön 1.8.2023. Tavoitteena on lisätä arvioinnin yhdenvertaisuutta sekä arvosanojen vertailukelpoisuutta.

Pätevän opetushenkilöstön rekrytointi, koulutus ja työnohjaus on osoittautunut tärkeäksi. Opetussuunnitelmista lähtöisin oleva varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen digistrategian toteuttaminen vaatii uusien laitteiden hankintaa vuosittain sekä nykyisen laitekannan ja ohjelmistojen ylläpitämistä ja päivittämistä. Henkilökunnan pitää olla myös koulutettua toteuttamaan opetussuunnitelmassa vaadittuja tvt- ja digitaitoja. Oppiaineiden valinnaisuus on vaatinut opetukseen tuntiresurssia, jotta pienille 10-22 oppilaan ikäluokille voidaan taata monipuolinen valinnaisainetarjonta. Oppivelvollisuuden laajentaminen 18 ikävuoteen (1.8.2021 alkaen) ja sen tuoma kunnan valvontavastuu sekä tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus ja oppilashuollon palveluiden vahvistaminen ovat osaltaan vaatineet henkilöstö- ja tuntiresursseja.

Hartolan Yhtenäiskoulussa erityistä tukea tarvitsevat oppilaat ovat opiskelleet pääsääntöisesti inklusion periaatteella oman ikäluokkansa yleisopetuksen ryhmässä laaja-alaisten erityisopettajien ja koulunkäynninohjaajien tuella. Lukuvuonna 2021-2022 erityistä tukea saavia perusopetuksen oppilaita oli koulussa 7,2 % ja tehostettua tukea saavia oppilaita 18,8 %. (yht. 26 %). Lukuvuonna 2022-2023 erityistä tukea saa 8,3% ja tehostettua tukea 17,9 % kaikista oppilaista (yht. 26,2 %). Erityisopetus, ohjaus ja oppilashuolto ovat vaatineet myös taloudellista panostusta.

Oppilaiden kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin sekä henkilöstön jaksamiseen ja työhyvinvointiin on kiinnitetty paljon huomiota ja tätä työtä jatketaan myös tulevana vuosina. Kasvamisen ja oppimisen varhainen tuki, koulunuorisotyö, hyvinvointitunnit, tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu sekä työhyvinvoinnin tiimityö ovat tässä tärkeässä roolissa. Lisäksi vuonna 2022 hyvinvointialueiden tuloa on valmisteltu ahkerasti. Hyvinvointialueen uudistuksen myötä oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut siirtyvät hyvinvointialueen hoidettavaksi 1.1.2023 alkaen.

Korona-ajan vaikutus perusopetukseen on ollut merkittävä. Vielä keväällä 2022 koronatartuntoja esiintyi runsaasti ja se ilmeni lisääntyneinä sairaspöissaoloina niin oppilaiden kuin henkilöstönkin osalta. Syksyllä 2022 tartunnat onneksi hellittivät. Pitkittynyt korona-aika on näkynyt oppimisen, osaamisen ja hyvinvoinnin vajeena, jonka paikkaaminen tulee olemaan pitkäkestoinen työ. Nyt on panostettu koronan ”jälkihoitoon” mm. tulevaisuuden uskon luomiseen, koulupoissaolojen vähentämiseen sekä koulumotivaation ja hyvinvoinnin lisäämiseen. Toisaalta levottomuudet ja sota Ukrainassa ovat lisänneet uudenlaista huolta huomista. Keväällä 2022 yhtenäiskoulussa on opiskellut kaksi ukrainalaista oppilasta parin kuukauden ajan. Myös yleinen kustannustason nousu, sähkökatkoihin varautumiset sekä kyberturvallisuuden ja ilmastoasioiden uhkakuvat ovat leimanneet vuotta 2022.

SIVISTYSTOIMEN HALLINTO

Sivistystoimen hallinnon tehtävänä on mahdollistaa sivistystoimen palvelujen tuottaminen lähellä asukkaita kustannustehokkaasti. Sivistystoimen hallinto vastaa toiminnan suunnittelusta ja koordinoinnista sekä osallistuu kunnan kokonaisvaltaiseen kehittämiseen yhteistyössä seudullisesti ja muiden toimijoiden kanssa. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta on kokoontunut vuoden 2022 aikana yhteensä seitsemän kertaa. Sivistystoimenjohtajan tehtävät on jaettu toimialueittain rehtorille ja hallintojohtajalle. Rehtori vastaa perusopetuksesta ja varhaiskasvatuksesta. Hallintojohtajan vastuulla on kirjasto, vapaa-aika, liikunta, kulttuuri, vapaa sivistystyö ja nuorisotyö. He molemmat toimivat esittelijöinä sivistys- ja hyvinvointilautakunnassa oman toimialueensa asioista vastaten. Rehtori on osallistunut Päijät-Hämeen seudulliseen sivistystoimen ohjausryhmään varapuheenjohtajana.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet

Toimivien ja ajanmukaisten varhaiskasvatus-, perusopetus- ja hyvinvointipalvelujen tuottaminen lähipalveluna kustannustehokkaasti.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Toimivat ja ajanmukaiset palvelut	Vaikuttavuustavoitteet Toimintasuunnitelmien mukaisten palvelujen tuottaminen	Arviointikyselyt eri toimialoilla	Esi- ja perusopetuksen seudullinen arviointi kevät 2022 Henkilöstön koulutukset ja esihenkilötyön tukeminen
Tuottavuustavoitteet Taloudelliset rakenteet ja toimintamallit	Tuottavuustavoitteet Taloussuunnitelmien mukaiset palvelut	Osavuositarkastukset/ vertailu talousarvioon	Toteuma vastaa talousarviota

<i>Sivistystoimen hallinto</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	385	900	900	108	792
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-71 632	-83 054	-83 054	-84 058	1 004
* Sisäiset menot	-897	-300	-300	-562	262
Toimintakate	-72 144	-82 454	-82 454	-84 512	2 058
* Poistot					0
* Vyörytykset	-66 624	-66 373	-66 373	-80 845	14 472
* Laskennalliset erät	-226			-768	768
Kokonaiskustannukset	-138 993	-148 827	-148 827	-166 125	17 298

VARHAISKASVATUSPALVELUT

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia yhdessä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatusta toteutetaan valtakunnallisten säädösten, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja Hartolan linjausten mukaisesti.

Varhaiskasvatusta on järjestettävä lapselle asumisen ja oleskelun perusteella. Varhaiskasvatuslain mukaan kunnan velvollisuus on järjestää varhaiskasvatuspalvelua siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Varhaiskasvatuspalvelujen tulee olla lähellä käyttäjiä ja lapsen etu on ensisijainen näkökulma varhaiskasvatuspalveluita järjestettäessä.

Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkotit Vantussa ja perhepäiväkotit Onnimannissa. Vuorohoito järjestetään Onnimannissa. Vuorohoitoa on mahdollista saada ainoastaan molempien huoltajien työstä tai opiskelusta johtuen.

Esiopetuksella tarkoitetaan kuusivuotiaalle tarjottavaa maksutonta perusopetuslain määrittelemää ja esiopetuksen opetussuunnitelman mukaista opetusta. Esiopetusta järjestetään päiväkotit Vantussa.

Laadukasta varhaiskasvatusta ei ole ilman riittävää, koulutettua ja hyvinvoivaa henkilöstöä. Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta (753/2018) määrittelee henkilöstön mitoituksen. Varhaiskasvatuslakiin (540/2018) 1.8.2021 tehdyn muutoksen mukaan henkilömitoituksesta poikkeaminen ei ole mahdollista henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä. Mitoituksessa on otettava huomioon myös lasten tuen tarve henkilöstömäärään nähden.

Hartolan kunta on saanut Opetus- ja kulttuuriministeriöltä 25 566,00 euron erityisavustuksen varhaiskasvatuksen lastenhoitajan palkkaamiseksi toimintakaudelle 2021–2022. Tämä on mahdollistanut pienryhmätoiminnan 3-5 – vuotiaiden Saturuusujen ryhmässä, millä on yhteys varhaiskasvatuksen laatuun ja vaikuttavuuteen.

Jokainen lapsi on oikeutettu saamaan oikea-aikaista tukea kehitykseensä ja oppimiseensa inklusiivisesti. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tulee toteutua. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tukena toimii monialainen Lasten Kuntoutustyöryhmä LaKu / esiopetuksessa Oppilashuoltoryhmä OHR.

Varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluiden ostaminen Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukselta on lopetettu 6/2022, koska Opetus ja kulttuuriministeriön korona-avustuksella on saatu palkattua varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Hän on toiminut kevään toimintakaudella osa-aikaisena ja 1.8.2022 lähtien kokoaikaisesti. Hän tulee hoitamaan varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtävää myös v. 2023, koska Opetus- ja kulttuuriministeriö on 12.4.2022 myöntänyt 33 760 euroa varhaiskasvatuksen erityisopettajan palkkaamiseen.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Varhaiskasvatustarjoamisen mukaisten palvelujen tarjoaminen.</p> <p>Lasten tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen turvaaminen sekä lapsiperheiden hyvinvoinnin tukeminen.</p>	<p>Monipuolisten palvelujen tuottaminen kysyntää vastaavasti.</p> <p>Lapsen edun mukaiset, laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut.</p> <p>Varhaiskasvatuksen kehittäminen.</p>	<p>Nopea reagointi perheiden varhaiskasvatuksen tarpeisiin. Esiopetuksen seudullinen arviointi 2022.</p> <p>Varhaiskasvatuksen seudullinen arviointi 2023</p>	<p>Järjestetään perheiden ja lasten tarpeiden mukaisia varhaiskasvatuspalveluita.</p> <p>Varhaiskasvatustarjoamisen ja asetusten, sekä paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetussuunnitelman perusteella.</p> <p>Yhteistyö huoltajien kanssa, vasu-/oppimissuunnitelmakeskustelut. Laku- / OHR- palaverit 1Xkk, tarvittaessa useammin. Laku- OHR-ryhmä arvioi tavoitteiden toteutumista.</p> <p>Kyselyiden tulokset hyödynnetään palvelujen ja toimintojen suunnittelussa ja kehittämisessä. Lasten sekä huoltajien osallisuutta lisätään toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Perustettu vanhempainneuvosto, joka on osallistunut paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman päivittämiseen.</p>
<p>Motivoitunut ja hyvinvoiva henkilöstö.</p>	<p>Henkilöstön täydennyskoulutus ja työyhteisön kehittäminen.</p> <p>Riittävä henkilöstö ja tarvittaessa ulkopuolisten sijaisten käyttö.</p>	<p>Henkilöstökyselyt, kehityskeskustelut, riskien kartoitukset, työpaikkaselvitykset ja varhainen välittäminen</p>	<p>Kyselyiden, keskustelujen, kartoitusten ja selvitysten pohjalta tehdään kehittämissuunnitelmat ja konkreettiset tavoitteet yhdessä työyhteisön kanssa.</p> <p>Täydennyskoulutusten tulee vastata työntekijöiden tarpeisiin.</p> <p>Viisikkokuntien (Joutsa, Pertunmaa, Sysmä, Toivakka, Hartola) yhteinen koulutuspäivä järjestetty</p>

			<p>etätoteutuksena 20.11.2021. Kuluvan vuoden koulutuspäivä 1.10.2022.</p> <p>Hyödynnetty Päijät-Hämeen seudullisten varhaiskasvatuspalveluiden ja Aluehallintoviraston koulutustarjontaa, sekä seudullisiin hankkeisiin liittyviä koulutuksia.</p> <p>Koulutussuunnitelma toteutettu. Työhyvinvointikysely vuosittain. Tyhy-toimintaa on järjestetty ja tiimityötä kehitetty.</p>
<p>Tuottavuustavoitteet</p> <p>Kustannustehokas ja vaikuttava palvelutoiminta.</p>	<p>Joustavat, tarkoituksenmukaiset sekä kehittyvät palvelut ja organisaatio.</p> <p>Sähköisten ohjelmistojen käytön kehittäminen.</p>	<p>Lasten lukumäärä eri toimintamuodoissa</p>	<p>Suhdelukujen mukainen lapsimäärä. Henkilökunnan tarkoituksenmukainen käyttö, sijaistaminen. Tiimivastaavat eri varhaiskasvatusyksiköissä sekä tiimityö.</p> <p>Henkilöstön jatkuva kouluttautuminen.</p>

<i>Varhaiskasvatus</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	54 720	36 600	36 600	41 957	-5 357
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-704 553	-723 984	-760 984	-683 334	-77 650
* Sisäiset menot	-82 524	-78 203	-78 203	-108 230	30 027
Toimintakate	-732 357	-765 587	-802 587	-749 608	-52 980
* Poistot	-1 062			-12 742	12 742
* Vyörytykset	-53 721	-55 268	-55 268	-76 075	20 807
* Laskennalliset erät	-12 997			-13 979	13 979
Kokonaiskustannukset	-800 137	-820 855	-857 855	-852 404	-5 451

Esiopetus

Esiopetuksella tarkoitetaan kuusivuotiaalle tarjottavaa maksutonta perusopetuslain määrittelemää ja esiopetuksen opetussuunnitelman mukaista opetusta. Esiopetuksen tavoitteena on edistää yhteistyössä vanhempien ja huoltajien kanssa lapsen kehitys- ja oppimisvalmiuksia, sekä vahvistaa lapsen sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla. Esiopetusta järjestetään päiväkotit Vantussa. Esiopetuksen lisäksi lapsi voi osallistua esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen.

<i>Esiopetus</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	4 728	7 432	7 432	7 452	-20
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-122 489	-161 384	-163 384	-146 700	-16 684
* Sisäiset menot	-42 084	-35 283	-35 283	-40 376	5 093
Toimintakate	-159 845	-189 235	-191 235	-179 624	-11 611
* Poistot					0
* Vyörytykset	-5 020	-4 930	-4 930	-1 616	-3 314
* Laskennalliset erät	-4 512			-4 049	4 049
Kokonaiskustannukset	-169 377	-194 165	-196 165	-185 289	-10 876

Varhaiserityiskasvatus

Jokainen lapsi on oikeutettu saamaan tukea kehitykseensä ja oppimiseensa. Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluita tulee olla saatavilla silloin, kun lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa tarvitaan lapsen tuen ja tukitoimenpiteiden arviointia. Erityistä kasvatusta ja tukea tarvitsevat lapset pyritään sijoittamaan päiväkotit Vanttuun, jossa henkilökunta on saanut koulutusta erityiskasvatukseen liittyen ja tottunut työskentelemään tehostettua tai erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tukena toimii monialainen asiantuntijaryhmä Laku (esiopetuksessa OHR).

Kotihoidon tuki

Kotihoidon tukea myönnetään vanhemmalle tai muulle huoltajalle, jonka alle 3-vuotias lapsi ei ole kunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa (päivähoidossa). Lasta voi hoitaa jompikumpi vanhemmista tai muu hoitaja (esim. sukulainen). 1.8.2017 Hartolan kunta on myöntänyt hakemuksesta kuntalaisää.

Lasten kotihoidontuen saajien määrä vuosina 2011–2022.

Lasten kotihoidon tuet		
Vuosiluku	Keskimäärin lapsia	Kotihoidon tuen määrä
2011	37	97 000 €
2012	30	99 270 €
2013	36	101 560 €
2014	36	112 262 €
2015	37	118 750 €
2016	46	144 060 €
2017	30	sis. kuntalisä 104 160 €
2017	9	2 943 €
2018	33	sis. kuntalisä 119 340 €
2018	9	18 840 €
2019	28	sis. kuntalisä 104 042 €
2019	9	12 210 €
2020	28	sis. kuntalisä 88 022 €
2020	10	11 220 €
2021	25	sis. kuntalisä 150 332 €
2021	(lapsia/kuntalisä) 24	27 266 €
2022	24	116 106 €
2022	(lapsia/kuntalisä) 11	23 117 €

Kotihoidontukea v 2022 on saanut keskimäärin 24 lasta/kk.

Kotihoidon kuntalisää v. 2022 on saanut keskimäärin kuukaudessa 11 lasta.

PERUSOPETUS

Opetustoimen tärkeimpänä strategisena painopisteenä on turvata laadukas esi- ja perusopetus 0–9 luokille ja säilyttää yhtenäiskoulu Hartolan kunnassa. Tämä on merkinnyt vakinaisten, pätevien opettajien määrän säilyttämistä suhteessa pieniin oppilasryhmäkokoisiin. Samalla on huolehdittu riittävästä oppiaineiden valinnaisuudesta oppilaille huolimatta ikäluokkien pienemisestä. Valinnaisainetarjontaa (erityisesti kieli- ja katsomusaineet) on pyritty kartoittamaan ja lisäämään kuntien välistä yhteistyötä. Hartola on mukana lv 22-24 Kuntaliiton Verkostoperuskoulu-hankkeessa osana Päijät-Hämeen pilottia.

Suunnitelmakaudella opetustoimen keskeiset tavoitteet ovat kohdentuneet koko kouluyhteisön hyvinvoinnin lisäämiseen. Uuden koulurakennuksen myötä on voitu turvata kaikille sisäilmaltaan puhtaat ja turvalliset opiskelu- ja työtilat. Erityisesti on huomioitu oppilaiden hyvinvointi sekä erityisopetuksen ja ohjauksen tarve. Lukuvuonna 2021–2022 erityistä tukea saavia perusopetuksen oppilaita oli koulussa 7,2 % ja tehostettua tukea saavia oppilaita 18,8 %. (yht. 26 %). Lukuvuonna 2022-2023 erityistä tukea saa 8,3 % ja tehostettua tukea 17,9% (yht. 26,2%) kaikista oppilaista. Koulun erityisen tai tehostetun tuen oppilaat ovat opiskelleet pääsääntöisesti inklusioperiaatteen mukaisesti ja ikätasoisesti omassa yleisopetuksen ryhmässä. Pienet ryhmäkoot ja riittävät erityisopetuksen resurssit ovat inklusiion toteuttamisessa ensiarvoisen tärkeitä. Luokille 0-5 on palkattu vakainainen laaja-alainen erityisopettaja, mutta yläkoulun laaja-alaisen erityisopettajan virkaa ei ole saatu vakinaisesti täytettyä.

Oppilaan saaminen erityisopetuksen avulla jatko-opintoihin on yksi kustannustehokkaimpia keinoja ehkäistä syrjäytymistä. Koulunkäynninohjaajat ovat merkittävässä roolissa inklusion toteuttamisessa ja oppilaiden hyvinvoinnin tukemisessa. Heidän oppilaillensa antaman ohjauksen, avun ja tuen muotojen kehittäminen sekä koulutukseen panostaminen on tärkeää. Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän tasa-arvohankkeen 28 000 euron erityisavustuksella on palkattu päätoiminen tuntiopettaja luokanopetukseen lukuvuodeksi 2021-2022. Tämä on mahdollistanut 5. luokan jakamisen kahdeksi rinnakkaisluokaksi ja yläkouluun on lisätty jakotunteja tukea tarvitseville oppilaille. OKM:n myöntämän tasa-arvohankkeen 33 100 euron erityisavustuksella lukuvuonna 2022-2023 on palkattu päätoiminen tuntiopettaja ja 1. luokka on jaettu kahdeksi rinnakkaisluokaksi ja 6. luokalle on lisätty jakotunteja. Syyslukukaudesta 2022 lähtien opetus- ja ohjaushenkilöstöä on ollut mukana vuoden kestävässä erityispedagogiikan perusopintojen koulutuksessa.

Koulun tv- ja medialaitteiden ajanmukaisuus ja laitteiden tekninen hallinta sekä tv-aidot oppilailla ja henkilöstöllä on jatkuvasti kehittyvä asia. Kasvatuksen ja koulutuksen digistrategia on laadittu palvelemaan tätä tavoitetta. Kunnassa on varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen digityöryhmä, joka seuraa, päivittää ja kehittää varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen digistrategiaa ja tv-opetussuunnitelmaa sekä tekee yhteistyötä seudullisen tv-kehittämisryhmän kanssa. Lukuvuonna 22-23 esi- ja perusopetus on mukana seudullisessa Innovatiivisten oppimisympäristöjen edistämisen jatkohankkeessa ja omana hankkeena toteuttaa OKM:n myöntämän 24 560 euron erityisavustuksella Digitaaliset taidot- kehittämissuunnitelmaa osana laajempaa Uudet Lukutaidot -kehittämissuunnitelmaa.

Strategisena painopisteenä on ollut myös henkilöstön hyvinvointi. Taloudellisia resursseja on kohdennettu työyhteisöön ja työhyvinvoinnin kehittämiseen täydennyskoulutuksen (mm. SEL-työhyvinvointikoulutus), tyhytoiminnan ja työohjauksen keinoin. Perusopetuksessa työhyvinvointitiimi on laatinut osallistavan budjetoinnin suunnitelman vuodelle 2023 työhyvinvoinnin lisäämiseksi.

Pitkittynyt korona-aika on heikentänyt oppilaiden oppimistavoitteiden saavuttamista, tuottanut oppimisvajetta ja lisännyt oppilashuollollisia toimenpiteitä. Erityisopetuksen, tukiopetuksen ja ohjauksen tarve on lisääntynyt. Koulunkäynninohjaajien työtunteja on kohdennettu yhä enemmän tukea tarvitsevien oppilaiden ohjaamiseen. Tätä ohjaajaresurssin kohdentamista on helpottanut aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisen muutokset syksystä 2021 alkaen, jolloin kunta on järjestänyt vain iltapäivätoimintaa klo 13 -16 välisenä aikana uuden koulunosan tiloissa. Tammikuussa 2023 tehdyn seurantakyselyn mukaan iltapäivätoimintaan ollaan tyytyväisiä, muutos on ollut toimiva ja taloudellisesti järkevä ratkaisu. Opetusministeriön 28 000 euron koronahankkeavustuksella on voitu palkata osa-aikainen koulunkäynninohjaaja lv. 22-24 tukea tarvitsevien oppilaiden oppimisen turvaamiseksi. Hyvinvointialueen uudistuksen myötä oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut ovat siirtyneet hyvinvointialueen hoidettavaksi 1.1.2023 alkaen. Samalla sivistystoimen alaisuudessa työskennellyt koulu- ja perhekuraattori on siirtynyt varhaisen tuen asiantuntijaksi sivistystoimen hallintoon. Hänen tehtäviinsä kuuluu lasten, nuorten ja lapsiperheiden varhaisen tuen ja avun palvelut koululla ja varhaiskasvatuksessa.

Koronatilanteen jälkihoidossa ja yhteiskunnan monihäiriötilanteen (levottomuudet, sota, hybridi- ja kyberturvallisuushkat, informaatiovaikuttaminen, ilmastoasiat) paineessa rakennetaan nyt yhdessä uudenlaista, sujuvaa, hyvinvoivaa ja turvallista arkea. Koulussa on suunniteltu, miten korona-ajan jälkeistä oppimis- ja hyvinvointivajetta voidaan paikata, tukea oppilaiden oppimista ja hyvinvointia, huolehtia turvallisuudesta osana normaalia varautumista sekä luoda tulevaisuususkoa. Kasvatuksen ja opetuksen turvallinen arki vuorovaikutussuhteineen on lasten ja nuorten hyvinvoinnissa keskeistä. On tärkeää turvata elämänmyönteiset, yhteisöstä voimaa ammentavat rutiinit ja henkilökunnan ja oppilaiden jaksaminen sekä oppilaiden mahdollisuus oppia ja saada riittävästi ohjausta ja tukea.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet

Lasten ja nuorten oppimisen, kasvun, hyvinvoinnin ja kehityksen sekä perheiden kasvatustehtävän tukeminen. Kustannustehokkaat ja vaikuttavat toimintaprosessit.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittarit	Toimenpiteet
Lasten ja nuorten tasapainoisen oppimisen, kasvun ja kehityksen edistäminen ja tukeminen	<p>Oppimisen rohkaiseva tukeminen</p> <p>Syrjäytymisen ja kiusaamisen ehkäisy</p> <p>Monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden edistäminen</p> <p>Lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen</p>	<p>Esi- ja perusopetuksen seudullinen arviointi</p> <p>KiVa-koulu kysely</p> <p>Kouluterveyskysely</p> <p>Laajan terveystarkastuksen avainindikaattorit</p> <p>Oppilashuollon mitä kuuluu? -kyselyt oppilaille ja huoltajakyselyt</p> <p>Oppilaskunnan ja ruokahuollon kyselyt</p> <p>Harrastamiskysely</p> <p>Liikuntakysely</p> <p>Opetustunnit/oppilas</p>	<p>Seudullinen arviointi toteutettu kevät 2022</p> <p>KiVa Koulu -ohjelma käytössä, kysely kevät 2022</p> <p>Kouluterveyskysely tulossa keväällä -23 luokille 4.-5. ja 8.-9.</p> <p>Huoltajien tapaamiset</p> <p>Yhteisöllinen ja yksilöllinen oppilashuolto</p> <p>Iltapäivätoiminta</p> <p>Oppilaskuntatoiminta, Lapsiparlamentti, Nuorisovaltuusto</p> <p>Liikkuva Koulu, väkkäritoiminta</p> <p>Koulun kerhotoiminta; Harrastamisen Suomen mallin kerhotoiminta koulupäivän yhteydessä</p> <p>Opetussuunnitelman ja toimintasuunnitelmien toteuttaminen</p> <p>Monipuolinen opetus- ja valinnaisainetarjonta</p>

<p>Oppilaiden jatko-opintojen ja ammatinvalinnan kannalta tarpeellisten tietojen ja taitojen saavuttaminen</p> <p>Motivoitunut, hyvinvoiva ja työhönsä sitoutunut henkilöstö</p>	<p>Monipuolinen ja laadukas opetus</p> <p>TVT-taitojen parantaminen</p> <p>Jatko-opintovalmiuksien turvaaminen, tehostettu ohjaus</p> <p>Työhyvinvoinnin ja osallisuuden parantaminen</p>	<p>Iv 2021-22 2,30h/opp Iv 2022-23 2,33h/opp</p> <p>Oppika, opeka ja ropeka- tv- kyselyt</p> <p>Koulupudokkaiden määrä</p> <p>päättötodistuksen sai 95 % oppilaista kevät/syyskuu 2022</p> <p>Esi- ja perusopetuksen seudullinen arviointi</p> <p>Henkilöstökyselyt/ Työhyvinvointikyselyt Kehityskeskustelut</p>	<p>Digistrategian toteuttaminen</p> <p>Tehostettu oppilaanohjaus 8.-9. luokilla</p> <p>Etsivä nuorisotyöntekijä koululla viikoittain ja koulunuorisotyöntekijä 2 krt/vko</p> <p>Koho-jaksot Nuorten työpajalla</p> <p>Seudullinen arviointi toteutettu kevät 2022</p> <p>Fyysisten ja psyykkisten työolosuhteiden parantaminen: uusi koulurakennus, terveelliset, turvalliset ja viihtyisät tilat</p> <p>Työhyvinvointikysely toteutettu syksyllä 2022</p> <p>Kehityskeskustelut keväällä 2022</p> <p>Täydennyskoulutukseen osallistuminen koulutus-suunnitelman mukaisesti.</p> <p>Työnohjausta henkilöstölle (yksilöohjaus)</p>
--	---	---	---

		Koulutukset	Työhyvinvointiin panostaminen (koulun Tyhy-tiimin kokoukset, koulutukset ja yhteisöllinen työ)
Tuottavuustavoitteet			
Kustannustehokas ja vaikuttava palvelutoiminta	Tehtävien hoitaminen tehokkaasti ja taloudellisesti Opetusryhmien järkevä muodostaminen Kiinteistön järkevä ja monipuolinen käyttö	Kustannukset euroa/oppilas Keskimääräinen ryhmäkoko Tilojen käyttöaste koulupäivän aikana ja muu käyttö	Henkilöstösuunnitelman ja toimintasuunnitelman yhteensovittaminen: henkilöstön määrää vähennetty oppilasmäärän vähetessä Aktiivinen hankehaku Tiloja käytetty joustavasti ja monipuolisesti Luokkatilojen käyttö toteutunut koulupäivän aikana klo 8/9-15. Iltapäivätoiminta laajennusosan luokkatiloissa/ monitoimiallassa. Iltakäyttöä/harrasteryhmiä eri luokkatiloissa.

Tunnuslukuja

	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TS 2024
Oppilasmäärä 20.9.	150,5	143	141	141	136
€/oppilas ilman vammaisopetusta	20 074	21 586	12 788 *		
€/oppilas sisältää vammaisoppilaat	19 980	22.714	12 344 *		
Ryhmäkoko (ka)	13,3	13,3	12,8	12,8	12,8

<i>Perusopetus</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	71 906	45 664	45 664	77 335	-31 671
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-1 666 366	-1 727 898	-1 756 898	-1 778 850	21 952
* Sisäiset menot	-818 296	-591 248	-591 248	-814 706	223 458
Toimintakate	-2 412 756	-2 273 482	-2 302 482	-2 516 221	213 739
* Poistot	-224	-157	-157	-157	0
* Vyörytykset	-171 846	-172 387	-172 387	-224 496	52 109
* Laskennalliset erät	-52 375			-48 124	48 124
Kokonaiskustannukset	-2 637 200	-2 446 026	-2 475 026	-2 788 998	313 972

* sisäiset menot päivittyvät myöhemmin

<i>Sivistystoimen hankkeet</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	154 240	40 000	40 000	119 706	-79 706
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-206 432	-40 999	-40 999	-154 231	113 232
* Sisäiset menot					0
Toimintakate	-52 191	-999	-999	-34 524	33 525
* Poistot					0
* Vyörytykset					0
* Laskennalliset erät	-5 974			-1 801	1 801
Kokonaiskustannukset	-58 165	-999	-999	-36 326	35 327

VAPAA SIVISTYSTYÖ

Perustehtävänä on tuottaa laadukkaita kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluita, jotka edistävät asukkaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia ja lisäävät yhteisöllisyyttä.

Kulttuuripalvelut

Monipuoliset kulttuuripalvelut vahvistavat yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä paikallista identiteettiä. Rikas paikallinen kulttuuri luo edellytyksiä hyvinvoinnin kokemuksellisuudelle lisäten yhteisöllisyyttä ja kunnan veto-, pito- ja lumovoimaa. Toimintavuosi alkoi edelleen hyvin poikkeuksellisissa merkeissä koronapandemiasta johtuen, mutta vuoden toisella puoliskolla kulttuuripalvelut pääsi toteuttamaan useita tapahtumia sekä omana tuotantonaan, että yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa: mm. Museokorttikohde Taidesalonki Talvio, HartolaJazz, Martti Suosalon vierailuesitys, Taiteiden yön etkot Taidesalonki Talviolla, RNO Saapuvat konsertit - konserttipäivä vanhusten viikolla, Hartolan kunnan itsenäisyyspäiväjuhlat ja Hartolan joulukauden avaus. Kesän aikana oli pelattavissa edelleen myös Elina Backmanin Kun kuningas kuolee dekkariin perustuva Mitä tapahtui

Laura Malmille? - ulkoilmapakopeli. Hartolan kulttuuripalvelut onkin toiminut mahdollistajana useissa vuoden aikana järjestetyissä tilaisuuksissa.

Kulttuuripalvelut tekee laajamittaista yhteistyötä Hartolan perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kanssa esimerkiksi vierailuesityksiä koordinoiden. Hartolan kunnan kulttuurikasvatussuunnitelma valmistui loppukeväästä vapaa-aikapäällikön YAMK-opintojen opinnäytetyön osana. Työ on kokonaisuudessaan tutustuttavissa osoitteessa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022051910559>. Kulttuurikasvatussuunnitelma otettiin käyttöön lukuvuoden 2022-2023 alussa. Osallistuimme myös Päijät-Hämeen kuntien yhteisen Lastenkulttuurikeskus Efektin toimintaan.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Monipuolisen kulttuuritoiminnan tarjoaminen kaikenikäisille.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Monipuolista kulttuuritoimintaa kaikenikäisille	Hyvinvointia lisäävät edellytykset taiteen ja kulttuurin tekemiselle ja kokemiselle Monipuolinen kulttuuri-tarjonta	Kunnan kulttuuritilojen ja ympäristön hyödyntäminen Asiakaspalautteet Yleisömäärät	Järjestettiin monipuolista, kysyntään vastaavaa kulttuuritarjontaa omana tuotantoja ja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Yhteistyö paikallistoimijoiden sekä seudullisten ja valtakunnallisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Toimijoille tarjottiin tukea ja tiloja. Yhdistyksille myönnettiin avustuksia.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluiden tavoitteena on tarjota monipuolisia, erilaiset liikkujat huomioivia, helposti saavutettavissa olevia liikuntamahdollisuuksia ja lisätä liikkujien tietoisuutta omatoimisen liikunnan mahdollisuuksista Hartolassa. Liikunnallista aktiivisuutta tuettiin tarjoten mm. helposti saavutettavia, edullisia liikuntatiloja ja suorituspaikkoja eri toimijoiden ja yksityishenkilöiden käyttöön. liikunta ja liikkuminen kytkeytyvät luontevasti kuntalaisten hyvinvoinnin pitkäjänteiseen kehittämiseen. Aktiivinen yhteistyö järjestöjen ja seurojen kanssa mahdollistaa monipuoliset liikkumisen ja ulkoilun olosuhteet sekä niiden äärelle johtavat palvelut.

Taidesalonki Talvion puutarhassa jatkuivat heinäkuiset puistojoogat. Lapsille ja nuorille järjestettiin heinäkuussa skeittileiri ja suositut uimakoulut. Hartola kunta jatkoi liikuntaneuvonta- ja asiantuntijapalveluiden hankkimista ostopalveluna kahtena päivänä viikossa Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry:ltä alkuvuodesta. Epidemiatilanteesta ja henkilövaihdoksesta johtuen liikunnan ohjaus- ja neuvontapalveluissa oli haasteita alkuvuoden aikana, mutta

tilanne korjaantui loppuvuodesta, jolloin Hartolan hallinnoiman Hartola ja Sysmä liikkeelle -hankkeen välityksellä liikunnanohjaus- ja neuvontapalveluja oli maksuttomasti tarjolla AVI:n tukiessa toimintaa. Liikkuva Päijät-Häme kuntotestitapahtuma tavoitti syksyllä omasta terveydestään kiinnostuneita kansalaisia yhteensä 101, joka oli Päijät-Hämeen paras tulos.

Koska Hartolassa liikunta ja liikkuminen kytkeytyvät luontevasti hyvinvointityön pitkäjänteiseen ja strategiseen kehittämiseen olimme kolmen finalistin joukossa myös Suomen Kuntaliiton järjestämässä Suomen liikkuvien kunta -kilpailussa, jossa teemana olivat monimuotoiset liikunnan ja liikkumisen olosuhteet. Raadin mukaan meillä yhteinen tekemisen meininki on käsinkosketeltavaa. Lisäksi liikunnallisen elämäntavan tukeminen vammaisten asumispalveluissa, nuorten työpajalla ja sosiaalisen kuntoutuksen asiakkaiden arjessa ilahduttaa ulkopuolisia arvioitsijoita. Valtakunnallisesti merkittävä tapahtuma oli myös Hartolan Ladun organisoima Kävelykilometrikilpailun kuntasarjan voitto.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Edistetään eri-ikäisten kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä liikunnan avulla tasapuolisesti Kustannustehokkaat ja vaikuttavat toimintaprosessit.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Edistetään hyvinvointia ja terveyttä liikunnan avulla	Tietoisuus omatoimisista liikuntamahdollisuuksista	Tilastot	Vallitseva epidemiatilanne haastoi ja esti alkuvuodesta toiminnan järjestämistä.
Toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen liikunnan avulla	Liikuntaan ohjaaminen ja tukeminen liikuntapaikkojen saavutettavuudella ja asiantuntevalla ohjauksella	Osallistujien aktiivisuus Testien tulokset	Paikallinen ja seudullinen yhteistyö. Liikunnan ohjaus- ja neuvontapalvelut hankittiin alkuvuodesta PHLU:ta.
	Terveysliikunnan palveluiden kattavuus yksilölliset tarpeet huomioiden	Osallistujakyselyt	Loppukeväästä alkaen Hartolan hallinnoima Hartola ja Sysmä liikkeelle -hanke. Molemmat toteutukset AVI:n tuella.
	Riittävät resurssit ja ammattitaitoiset ohjaajat	Liikuntalähteet ja niiden vaikuttavuus	Liikuntalähteiden kehittäminen vaatii aktiivista seudullista kehittämistä Päijät-Hämeen alueella.
	Liikuntamahdollisuuksien saavutettavuus ja monipuolisuus		

Nuorisopalvelut

Nuorisopalvelut tarjoavat laadukkaita nuorten yksilölliset tarpeet huomioivia ennaltaehkäisevää nuorisotyön toimintamuotoja. Nuokun, Nuorten Työpaja Signaalin ja Etsivän Nuorisotyön yhteinen tila mahdollistaa monipuolisten ja tarpeen mukaan myös yksilöllisten palvelujen tarjoamisen 7–29-vuotiaille lapsille ja nuorille. Nuorten palvelut ovat saatavilla Hartolassa näppärästi saman katon alta Nuortentalo Nurkka29:lta.

Pandemiatilanne vaikutti alkuvuodesta Nurkan kävijämääriin, vaikkakin nuorisotiloja pystyttiin onneksi pitämään auki terveysturvallisesti toimien. Nuortentalo Nurkan toiminnassa yhteistyötä tehtiin Etsivän nuorisotyön, Hartolan 4H-yhdistyksen ja Tainionvirran seurakunnan kanssa. Vuoden aikana järjestettiin myös esimerkiksi erilaisia retkiä ja tapahtumia rajoitusten sallimissa puitteissa.

Nuorisopalvelut toteutti 14–17-vuotiaiden nuorten kesätyöllistämistä. Hartolan kunnan ja Lions Club Hartolan rahoittamia kesätyöpasseja hyödynnettiin yrittäjien toimesta 32 hartolalaisen nuoren työllistämiseen. Toiminnan tavoitteena on lisätä nuorille valmiuksia toimia työmarkkinoilla ja oppia työelämän pelisääntöjä.

Harrastamisen Suomen malli -hanketta toteutettiin lasten ja nuorten koulupäivien yhteydessä Hartolan yhtenäiskoululla. Nuorisopalveluiden osallistavanbudjetoinnin hankkeena rakennettiin nuorten toiveiden mukaisesti Yhtenäiskoulun lähiliikuntapaikalle skeittiparkki. Hankkeen toteutumisessa avainasemassa oli Päijänne-Leaderin avustus. Skeittiparkin avajaisia vietettiin heinäkuussa 2022.

Hartolan nuorisopalvelut hallinnoi Aluehallintoviraston erityisavustusta kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen. Kaksivuotisessa hankkeessa nimensä mukaisesti tuodaan koulunuorisotyötä Hartolaan ja Sysmään. Yleisesti voidaan todeta yhteistyön nuorisotyössä olevan laajaa niin paikallisesti, seudullisesti kuin valtakunnallisestikin.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävä toiminta: päihteettömyyttä, suvaitsevaisuutta ja itsenäistymistä vahvistaen. Kustannustehokkaat ja vaikuttavat toimintaprosessit.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävä toiminta ja monipuoliset päihteettömät vapaa-ajanviettomahdollisuudet	Monipuolinen toiminta Nuorisotilalla	Hyvinvointi-indikaattorit	Nuorisovaltuusto toimii osallistumaan päätöksentekoon kunnassa mm. eri lautakuntien ja työryhmien kautta.
Nuorten arjen hallinnan ja kasvun tukeminen	Nuorisovaltuusto aktiivisena vaikuttajana	Tilastot	Ohjattua toimintaa järjestettiin 7–29-vuotiaille nuorille mukaan lukien nuorten pajan asiakkaat.
		Kyselyt	Harrastamisen kynnys matalalle maksuttomalla toiminnalla mm. Harrastamisen Suomen malli ja KunkkuAreenan vapaavuoro nuorille.

<p>Nuorten osallisuus ja kuuleminen</p>	<p>Nuorten aktiivisuuden tukeminen harrastustakuulla</p> <p>Monialainen työryhmä ja seudullinen yhteistyö</p>	<p>Tapahtumien lukumäärä ja kävijämäärät</p> <p>Osallistujien antama palaute</p>	<p>Nuorten toiveiden kuuleminen toimintaa järjestettäessä.</p> <p>Osallistavanbudjetoinnin kokeiluna Skeittirampin olosuhteiden parantaminen.</p> <p>Moniammatillinen työryhmä Monipuolinen seudullinen yhteistyö</p> <p>Aktiivinen hanketoiminta</p>
<p>Erityisnuorisotyö</p>	<p>Etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta tavoittavat alle 29- vuotiaat ilman koulutusta tai työtä olevat ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret</p>	<p>Asiakkaiden määrä</p> <p>Nuorisotyöttömien määrä</p> <p>Nuorten jatkosijoittuminen pajajakson jälkeen</p>	<p>Monipuoliset Nuorten työpajan ja Etsivän nuorisotyön palvelut.</p> <p>Etsivän nuorisotyöntekijän keskustelut 9-luokkalaisten kanssa yhdessä koulukuraattorin kanssa. Välituntitoimintaa Itä-Hämeen opistolla ja Hartolan yhtenäiskoululla.</p> <p>Yhteistyö koulunuorisotyöntekijän kanssa</p> <p>Suunnitelmallinen jatkosijoittuminen nuorten työpajan asiakkaille.</p>
<p>Nuorten toiminnallinen ja suunnitelmallinen aktivointi</p>	<p>Autetaan nuoria sijoittumaan koulutukseen ja työelämään erilaisin tukitoimin itsenäistymistä ja elämänhallintaa tukien</p> <p>Startti -toiminnan valmiuksien ylläpitäminen yhteistyössä Hartolan toimintakeskuksen kanssa.</p>	<p>Nuorten työpaja: Sopimukselliset nuoret, ohjauskäyntimäärät ja toteutuneet valmennuspäivät.</p> <p>Ohjauskäyntimäärät</p> <p>Valmennuspäivät</p> <p>Työvoimaviranomaisen tapaamiset.</p> <p>Sijoittuminen pajajakson jälkeen.</p>	<p>Yksilöllinen ja tavoitteellinen työpajatoiminta työttömille nuorille.</p> <p>Opinnollistamisen kautta mahdollisuus osaamistodistuksien sekä keskeytyneiden peruskouluopintojen suorittamiseen osana pajajaksoa. Myös muiden opintokokonaisuuksien suorittaminen pajajaksolla.</p> <p>Starttitoiminnan mahdollisuudet eivät toteutuneet joten työpajalla aloitettiin oma avoin ryhmätoiminta, avoin pajatoiminta.</p>

		Sopimusten keskeytykset.	Oppilaitosyhteistyö Moniammatillinen seutuyhteistyö
		Etsivä: Kontaktit ja asiakasmäärä.	Tehokkaat tukitoimet yhteistyötahojen kanssa mm. päihdetyö, psykiatrinen sairaanhoitaja, sosiaalityö
		Asiakaskyselyt, PAR-tilastot ja SOVARI-kyselyt.	Toimintaan haetaan hankerahoitusta AVI:lta Hankeyhteistyö sekä alueellinen yhteistyö alueen nuorten työpajojen kanssa (Sysmä, Joutsa, Heinola).

Nuorten työpaja – hanke

Nuorten työpaja -hankkeen ensisijainen palvelu on valmennuspalveluiden tuottaminen nuorille, alle 29-vuotiaille hartolalaisille. Nuorten Työpaja Signaali tarjoaa 16–29-vuotiaille työttömille, vailla opiskelupaikkaa jääneille nuorille mahdollisuuden ohjattuun ja tuettuun pajatoimintaan eri sopimuksilla, mm. työkokeilu, TET-harjoittelut, perusopetuksen KOHO-jaksot ja vuoden 2022 loppuun saakka kuntouttavan työtoiminnan sopimukset. Vuoden 2023 alusta kuntouttavan työtoiminnan sopimuksia ei pajalle voida soteuudistuksen jälkeen tehdä enää lainkaan. Työpajalla tehdään erilaisia työtehtäviä mediapajaympäristössä sekä toteutetaan muuta nuorisolain mukaista aktivoivaa toimintaa. Osana pajatoimintaa on järjestetty mm. OKM:n rahoittamaa ja tukemaa Nuotta-valmennustoimintaa, vuonna 2022 toteutettiin kaksi eri valmennusjaksoa Suomen nuorisokeskuksissa yhteistyössä etsivän nuorisotyön kanssa.

Nuorten työpajalla tarjotaan mahdollisuus osaamistodistuksien suorittamiseen sekä peruskoulu- ja lukio-opintojen loppuun saattamiseen yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa. Nuorilla on mahdollisuus suorittaa myös muita räätälöityjä opintoja pajajakson aikana, mm. erilaisia pätevyyskorttikoulutuksia, joilla tuetaan nuorten työllistymistä. Nuorten työpaja tarjoaa tukea avoimille työmarkkinoille työllistymiseen sekä opiskelupaikan löytämiseen. Työpajalla kehitetään nuoren elämäntaitoja ja tuetaan terveellisiin elämäntapoihin. Tavoitteena on syrjäytymisen ehkäiseminen ja arjenhallintataitojen opettelu. Työpajahanke tukee ja auttaa myös muita, kuin sopimussuhteessa olevia hartolalaisia nuoria palveluohjauksena sekä lokakuusta 2022 alkaen toteutettu avointa pajatoimintaa kaikille alle 29-vuotiaille hartolalaisille nuorille.

Nuorten työpajahanke tuottaa ilmaisena palveluna kuntalaisille digineuvontaa ja on mukana Päijät-Hämeen digituki -verkostossa.

Hartolan Nuorten työpaja -hanke on saanut AVI:lta avustusta 40 000 € hankekaudelle 1.6.2021 - 31.5.2022 sekä 1.6.2022 - 31.5.2023.

Taulukossa suluissa vuoden tavoitteet toteutuneen luvun jälkeen. Tiedot on koottu AVI:n työpajajärjestelmästä (PAR-järjestelmä).

	2020	2021	2022
Tavoitetut nuoret	38 (40) nuorta	33 (35) nuorta	34 (30) nuorta
Pajalla tehdyt sopimukset	25 (30) nuorta	16 (25) nuorta	13 (20) nuorta
Muut toimenpiteet, palveluohjauskäynnit (ei asiakkuutta)	13 (14) nuorta	17 (15) nuorta	6 (10) nuorta
Avoin pajatoiminta, 10/2022 alkaen			7 nuorta

Hartolan etsivä -hanke

Etsivän nuorisotyön pääkohderyhmänä ovat hartolalaiset, alle 29 –vuotiaat nuoret, jotka ovat jääneet työelämän ja opintojen ulkopuolelle. Se on tavoitteellista ja toiminnallista tukea, joka pitää sisällään yksilö- ja pienryhmätoiminnan ohjausta, päihdekasvatusta ja arjenhallintataitojen vahvistamista. Etsivän nuorisotyön painopisteenä on ennaltaehkäisevä työ, joka näkyy tiiviinä yhteistyönä esim. Hartolan yhtenäiskoulun ja alueen toisen asteen oppilaitosten kanssa. Etsivä nuorisotyöntekijä on mukana Puolustusvoimien Aikalisä-toiminnassa sekä toimii Rikosseuraamuslaitoksen valvojana paikkakunnalla alle 29-vuotiaille nuorille. Nuorten monipuolistuneet ja lisääntyneet mielenterveyteen liittyvät ongelmat toivat lisähaasteita kuluneelle vuodelle. Kuluneen vuoden aikana panostettiin yksilölliseen työskentelyyn nuorten kanssa ja toteutettiin useita pienryhmän kanssa tehtyjä toimintoja. Koulunuorisotyöntekijän kanssa tehtiin tiivistä yhteistyötä.

Hartolan Etsivä sai AVI:lta avustusta 30 000 € hankekaudelle 1.12.2021 – 30.11.2022 sekä 1.12.2022 – 30.11.2023.

Kirjasto

Hartolan kunnankirjasto kuuluu kunnan lakisääteisiin peruspalveluihin ja sen tavoitteena on edistää väestön tasavaroisia mahdollisuuksia kirjallisuuden ja taiteen harrastukseen, sekä sivistykseen.

Kirjaston ja ulkopuolisten tahojen järjestämät näyttelyt, sekä tilojen käytön mahdollistaminen harrasteipiireille, ulkopuolisille esiintyjille, sekä opiskelijoille kuuluvat kirjaston toimintaan.

Tehtävänäimme on mahdollistaa kansalaisvalmiuksien kehittäminen ja elinikäinen oppiminen, jossa olennaisena asiana väestön opastaminen digitaalisten yhteyksien äärelle.

Asiakkaat ovat omaksuneet omatoimikirjaston käytön hyvin. Jatkuvasta hyvästä palautteesta päätellen Hartolassa ollaan tyytyväisiä kirjaston kokonaispalveluihin.

Tavoitteet

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikutustavoitteet</p> <p>Lakisääteisten kunnan peruspalveluihin kuuluvien kirjastopalvelujen tuottaminen.</p> <p>Omatoimikirjasto lisää kaikenikäisten asiakkaiden mahdollisuutta asioida kirjastossa.</p>	<p>Vaikutustavoitteet</p> <p>Digineuvonta, monipuolinen ajantasainen kokoelma. Päivitetty kirjastojärjestelmä ja verkkopalvelut</p> <p>Ammattitaitoinen henkilökunta</p>	<p>Omatoimikirjasto mahdollistaa merkittävän määrän asiakaskäyntejä aamu-, ilta- ja viikonloppuaikoina</p> <p>Asiakaspalautteen vastaanottaminen ja toiminnan jatkuva kehittäminen</p>	<p>Osallistuminen seudulliseen kirjastoyhteistyöhön</p> <p>Osallistuminen Lastu-kirjastojen järjestämiin koulutuksiin, sekä mahdollisesti muihin hyödyllisiin koulutuksiin</p>
<p>Tuottavuustavoitteet</p> <p>Kattavat kustannustehokkaat kirjastopalvelut</p> <p>Omatoimikirjasto lisää kaikenikäisten asiakkaiden mahdollisuutta asioida kirjastossa mahdollisimman laajoilla aukiolotunneilla.</p>	<p>Tuottavuustavoitteet</p> <p>Ajantasaiset kirjastopalvelut tasavertaisesti kaikille kansalaisille.</p>	<p>Lainat/asukas vuonna 2022:12,7</p> <p>Kokonaislainausluvuissa ei ole viime vuosina merkittäviä muutoksia.</p>	<p>Tavoite</p> <p>Kokoelmaa ja kirjaston sujuvampaa käytettävyyttä päivitetään jatkuvasti: järkevät hankinnat ja poistot, tietokannan päivitys.</p> <p>Omatoimikirjaston pitkät aukioloajat. Lainausautomaatti myös palveluaikoina asiakkaiden käytössä</p>

Tunnusluvut

Kirjastotoimi	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TS 2023	TS 2024
Kokonaislainaus	30369	35243	32603	35000	35000
- pääkirjasto	19615	20414	17958		
- omatoimikirjasto	11024	14829	14645		
Lainat/asukas	10,7	13,3	12,7	13,6	13,6
Kirjastokäynnit yhteensä	12295	14197	14852	15000	15000
- pääkirjasto ja omatoimikirjasto					

Aukiolotunnit	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TS 2023	TS 2024
Pääkirjaston aukiolotunnit yhteensä	4319	7065	7182	7200	7200
Omatoimikirjaston aukiolotunnit	3120	5700	5792	5800	5800
Henkilöstön koulutus yhteensä	4 pv	4 pv	-	5 pv	5 pv

Vuoden 2020 lukuihin vaikuttaa jonkin verran koronasairauden aiheuttamat muutokset kirjastotoiminnassa. Vuonna 2020 koko kirjasto oli sulussa 18.3.-10.5.2020.

Omatoimikirjaston kokonaislainaus tarkoittaa sekä palveluaikana, että omatoimiaikaan lainausautomaatilla lainattua aineistoa.

Seudullinen kirjastoyhteistyö

Hartolan kunta on mukana seudullisessa yhteistyössä (Asikkala, Hartola, Heinola, Hollolla, Kärkölä, Lahti, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä). Päijät-Hämeen kirjastojen kokoelmat tarjoavat lähes 1,2 miljoonaa kirjaa, sekä musiikkia, kuvataallenteita ym. aineistoa asiakkaiden käyttöön, jotka ovat kirjastojen yhteisen verkkokirjaston kautta kaikkien saatavilla.

Lastu-kirjastojen yhteinen tietokanta löytyy osoitteesta: <https://lastu.finna.fi/>, siellä voi varata aineistoa, uusia lainoja, maksaa kirjastomaksuja, sekä käyttää e-aineistoja. E-aineistojen asukaslukuun suhteutettu käyttö on Hartolassa muiden pienten kuntien tasolla kun vertaillaan Lastu-alueen kirjastoja.

Vapaa sivistystyö (kansalaisopisto ja musiikkikoulu)

Vapaan sivistystyön palvelut ostetaan Itä-Hämeen Opistolta. Itä-Hämeen Opiston kansalaisopisto tarjoaa nuorille ja aikuisille mahdollisuuden kehittävään opiskeluun ja harrastamiseen. Itä-Hämeen Opiston musiikkikoulu tarjoaa taiteen perusopetuksen mukaista musiikin perusopetusta. Itä-Hämeen Opiston musiikkikoulussa on mahdollista suorittaa musiikin perusopetuksen yleinen oppimäärä. Vapaan sivistystyön opetus järjestetään Itä-Hämeen opiston omien tilojen lisäksi kunnan eri kiinteistöissä.

Vuonna 2022 musiikkikoulussa (Hartolan osastossa) oppilaita oli 12, ja tunteja 565.

Kansalaisopiston puolella tunteja toteutui 2327 h, ja netto-opiskelijoita oli 375.

Asiakaspalvelujen osto	TP 2019	TA 2020	TP 2020	TA 2021	TP 2021	TA 2022
Kansalaisopisto euroa	33362	26000	32938	26000	31727	26000
Musiikkikoulu euroa	20376	22000	33628	22000	27686	22000

<i>Vapaa sivistystyö</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	110 950	120 985	120 985	222 403	-101 418
* Sisäiset tulot	223			0	0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-500 166	-584 180	-584 180	-552 523	-31 657
* Sisäiset menot	-214 964	-188 400	-188 400	-225 251	36 851
Toimintakate	-603 956	-651 595	-651 595	-555 371	-96 224
* Poistot					0
* Vyörytykset	-42 152	-40 150	-40 150	-54 937	14 787
* Laskennalliset erät	-17 883			-25 732	25 732
Kokonaiskustannukset	-663 991	-691 745	-691 745	-636 040	-55 705

<i>Sivistys- ja hyvinvointilautakunta</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	396 930	251 581	251 581	468 962	-217 381
* Sisäiset tulot	223			0	0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-3 271 637	-3 321 499	-3 389 499	-3 399 696	10 197
* Sisäiset menot	-1 158 765	-893 434	-893 434	-1 189 126	295 692
Toimintakate	-4 033 250	-3 963 352	-4 031 352	-4 119 861	88 509
* Poistot	-1 286	-157	-157	-12 899	12 742
* Vyörytykset	-339 362	-339 108	-339 108	-437 970	98 862
* Laskennalliset erät	-93 966			-94 453	94 453
Kokonaiskustannukset	-4 467 863	-4 302 617	-4 370 617	-4 665 182	294 565

2.3.10 Tekninen lautakunta

Toiminta

Koko tekninen toimi on kunnanvaltuustoon nähden sitova tulosalue, jolle vahvistetaan määrärahat ja tuloarviot. Tekninen toimi sisältää teknisen toimen hallinnon, vesi- ja viemärlaitoksen, jätehuollon ja satamalaitoksen, kaavoituksen, maa- ja metsätilat, liikennealueet, puistot ja tilapalvelun, rakennusvalvonnan sekä ympäristönsuojelun. Tekniseen toimeen kuuluu hallintosäännön mukaan sekä tekninen lautakunta että ympäristölautakunta.

Hallinto

Teknisen osaston hallinnon tavoitteena on järjestää kunnan muiden toimialojen tarvitsemat tukipalvelut sekä suoraan kuntalaisille tuotetut palvelut laadukkaasti ja kustannustehokkaasti.

<i>Tekninen toimi/hallinto</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	539	800	800	488	312
* Sisäiset tulot	0			0	0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-199 207	-170 106	-170 106	-169 628	-478
* Sisäiset menot	-5 985	-4 433	-4 433	-7 917	3 484
Toimintakate	-204 653	-173 739	-173 739	-177 057	3 318
* Poistot	-2 105	-2 105	-2 105	-2 105	0
* Vyörytykset	-124 864	-132 040	-132 040	-153 631	21 591
* Laskennalliset erät	-2 525			-1 375	1 375
Kokonaiskustannukset	-334 147	-307 884	-307 884	-334 168	26 284

LIKELAITOKSET

Vesi- ja viemärlaitos

Vesilaitos toimii tällä hetkellä yhden vedenottamon varassa. Kissamäen vedenottamo sai vesitalousluvan vuonna 2022. Verkoston toimivuutta ja sen häiriöiden rajattavuutta on kehitetty ja kehitystyö jatkuu. Jätevedenpuhdistamo toimii prosessiteknikaltaan ja automaatioltaan uusittuna. Vesihuollon osalta on pyritty panostamaan vesihuollon häiriötilannevarmuuden kehittämiseen, mikä työ on jatkunut, ja jatkuu vielä vuonna 2023. Vedenottamon toimintavarmuutta parannettiin mm.uv-desinfiointilaitteen asennuksella.

Vesihuollon taajama-alueen perusselvitystä jatkettiin. Lampitie-Rajatie vesihuollon saneeraus toteutettiin vuoden 2022 lopulla. Saneerauksen myötä saatiin pientä varmuutta myös paljon käytössä olevasta himaniittiputkiston laadusta. Hyvässä soramaassa putkisto on säilynyt hyväkuntoisena. Sen sijaan saneeraus osoitti myös sen, että käytössä olevat sulkuventtiilit ovat vaihtokäisiä ja siten tarvitsevat saneerausta tulevien vuosien kuluessa.

Jätehuolto ja satama

Jäteaseman toimi normaalisti vuoden ympäri. Aseman aukioloa laajennettiin syksyllä siten, että asema palvelee arkikeskiviikkoisin klo 18 saakka. Asema on avoinna keskiviikkoisin klo 12-18 ja kuukauden 1. ja 3. lauantai klo 12-14.

Kustaan kalastusreitistö -hankkeessa tehtiin vuonna 2022 saarten tauko- ja rantautumispaikat, laiturialueet, markkinointisuunnitelma. Visanrannan huoltorakennuksen laajennustyöt aloitettiin. Hankkeelle haettiin jatkoaikaa siten, että hanke tulee saattaa valmiiksi syksyllä 2023.

Maa- ja metsätilat

Metsätiloilla on ajantasainen hoitosuunnitelma ja sen toteutus on ulkoistettu yksityiselle yritykselle.

Kunnan metsäsuunnitelma vuosille 2014-2023 on hakkuumäärältään keskimäärin 2373 m³/v. Vuonna 2022 Siiraanniemen ja Visan rannan leimikot hakattiin ja niistä kertyi 1553,6 m³ (n 66.000 €). Sen lisäksi syksyllä tehtiin uusi noin 700 m³ kauppa Tyrynkorvesta, joka on vielä hakkaamatta. Metsänviljelyä ei ollut tilikaudella 2022, mutta taimikonhoitoja tehtiin 9,7 ha ja sen lisäksi ennakkoraivauksia noin 3 ha.

Kunnalla on vapaa-ajan asuntojen sekä asuinrakennusten ja yritysten käyttöön kaavoitettuja tontteja. Vapaa-ajan asuntojen rantatontteja markkinoidaan tapahtumien yhteydessä ja kiinteistökauppaa tekeillä verkkosivuilla. Kunnan alueella olevia rakentamattomia rakennuspaikkoja ja tontteja on tällä hetkellä runsaasti, mutta kysyntä on ollut vähäistä.

<i>Laitokset ja taseyksiköt</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	537 157	613 953	613 953	629 877	-15 924
* Sisäiset tulot	20 514	30 116	30 116	23 442	6 674
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-432 348	-370 767	-370 767	-422 350	51 583
* Sisäiset menot	-74 837	-58 847	-58 847	-75 788	16 941
Toimintakate	50 485	214 455	214 455	155 181	59 274
* Poistot	-195 489	-163 075	-163 075	-169 010	5 935
* Vyörytykset	-8 012	-7 868	-7 868	-9 723	1 855
* Laskennalliset erät	-6 753			-27 748	27 748
Kokonaiskustannukset	-159 769	43 512	43 512	-51 300	94 812

LIIKENNEALUEET, PUISTOT JA LIIKUNTA-ALUEET

Kunta ylläpitää keskustaajaman katuja. Kaduista Keskustietä ja Yhdystietä ylläpitää ELY. Talvikunnossapidon hoiti sopimusurakoitsijat. Puistoalueiden kunnossapitotehtävät tehtiin kunnan toimesta sekä ostopalveluna puutarhurilta. Vuonna 2022 ei toteutettu muutoksia kunnan puistoalueisiin, muutoin kuin Pumptrack -alueen osalta.

Yksityistieavustuksina jaettiin niille budjetoitu määräraha 50 000 €.

Kunta hoiti pääosin omana työnään liikunta-alueiden kunnossapitotehtävät. Jääalueiden ja latujen hoitoon on osittain käytetty ostopalvelua. Samoin puistoalueiden hoitoon on ostettu puutarhuripalveluja kesäaikana.

<i>Alueiden hoito</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	517	6 746	6 746	122	6 624
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-248 098	-274 876	-274 876	-283 512	8 636
* Sisäiset menot	-80 340	-72 999	-72 999	-85 965	12 966
Toimintakate	-327 921	-341 129	-341 129	-369 356	28 227
* Poistot	-117 048	-97 962	-97 962	-103 392	5 430
* Vyörytykset					0
* Laskennalliset erät	-28 245			-44 031	44 031
Kokonaiskustannukset	-473 214	-439 091	-439 091	-516 778	77 687

PELASTUSTOIMI

Pelastustoimen palveluista vastasi vuoden 2022 loppuun asti Päijät-Hämeen pelastuslaitos, Hartolan Palokunnan tuottaessa palvelut. Kunta maksoi osuuden pelastustoimen kustannuksista Päijät-Hämeen pelastuslaitokselle ja pelastustoimen budjetti toteutui talousarvion mukaisesti. Toiminnassa ei tapahtunut vuoden aikana merkittäviä muutoksia. 2022 lopussa kunta myi paloasemakiinteistön Päijät-Hämeen hyvinvointialueelle, ja 1.1.2023 lähtien paloaseman toiminnasta kokonaisuudessaan vastaa Päijät-Hämeen Hyvinvointialue.

<i>Pelastustoimi</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot					0
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-268 678	-274 347	-274 347	-274 560	213
* Sisäiset menot	-42			-2	2
Toimintakate	-268 720	-274 347	-274 347	-274 562	215
* Poistot					0
* Vyörytykset	0	-1 611	-1 611	0	-1 611
* Laskennalliset erät	0			0	0
Kokonaiskustannukset	-268 720	-275 958	-275 958	-274 562	-1 396

ICT-PALVELUT

Hallintosäännön mukaan kunnanhallitus vastaa tietohallintopalveluiden järjestämisestä ja kehittämisestä. Kunnan vastuulle kuuluvat kunnan valokuituverkko aktiivilaitteineen, palvelin- ja konesaliratkaisut sekä yhteydet ja tietoturvasuhteet. Palvelut on pääasiallisesti ulkoistettu. ICT-lähtöki hoidettiin konsulttiyrityksen toimesta. Palvelimille ja taustajärjestelmiin tehtiin useita järjestelmäpäivityksistä johtuvia muutoksia.

Vuoden aikana on asennettu mm. valokuituyhteys Päiväkoti Vanttuun.

Varhaiskasvatuksessa otettiin käyttöön Tiera-Vesseli ohjelma, jolla voidaan seurata mm. lasten hoitoaikoja, henkilöstön työaikoja ja tehdä päivähoitolaskutuksen. Pro Consona-päivähoito-ohjelmisto poistui käytöstä.

Hallinnollisten asioiden käsittelyssä vuoden 2022 alusta otettiin käyttöön Dynasty 10, joka täyttää lain asettamat määräykset sähköisen asioinnin ja arkistoinnin osalta. Edellytyksenä D10:n käyttöön oli mm. tiedonohjaussuunnitelman teko Dynastyn osalta. Kyseinen suunnitelma toimii D10:ssä taustalla määritellen mm. asiakirjojen säilytysaikoja. Sähköiseen arkistointiin saatiin käyttöön X-archive-ohjelmisto. Dynastyn kehittämistyö jatkuu, ja vuoden 2022 lopulla valmistauduttiin vaihtamaan Dynasty 10.3 -päivitettyyn versioon.

<i>ICT-palvelut</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	16			0	0
* Sisäiset tulot	6 925	0	0	7 124	-7 124
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-185 675	-190 704	-190 704	-197 008	6 304
* Sisäiset menot					0
Toimintakate	-178 734	-190 704	-190 704	-189 884	-820
* Poistot	-3 568	-3 546	-3 546	-3 546	0
* Vyörytykset	228 146	194 250	194 250	238 596	-44 346
* Laskennalliset erät	-45 844			-45 166	45 166
Kokonaiskustannukset	0	0	0	0	0

TILAPALVELUT (KIINTEISTÖJEN HOITO, SIISTIMINEN)

Tekninen osasto tuottaa kiinteistönhoidon, siistimisen ja ruokahuollon palveluita kunnan muille toimiajoille sekä kunnan omistamissa kiinteistöissä toimiville muille organisaatioille.

Kunnassa on viime vuosina toteutettu useita suuria rakennushankkeita. Näiden hankkeiden vuoksi korjausvelkaa on lyhennetty merkittävästi. Vuoden 2022 aikana on asennettu Yhtenäiskoulun pihaan muutamia uusia leikkivälineitä sekä valmisteltu Yhtenäiskoulun vanhan osan ja koulun yhteydessä olevien rivitalojen purkua. Myös em. alueen ennallistamista piha- /puisto- ja lähiliikunta-alueeksi on valmisteltu.

Kunnantalon ja paloaseman ilmanvaihdon uudistustyöt toteutettiin vuoden 2022 loppupuolella. Saadut energiankulutustiedot ovat jo loppuvuodesta 2022 osoittaneet em. korjaushankkeiden olevan kustannustehokkaat, tiputtaen mm. kunnantalon energiankulutuksen noin puolella.

Yhtenäiskoululle ja jätevedenpuhdistamolle asennettiin myös vuoden 2022 loppupuolella aurinkosähköpaneelit. Aurinkosähköjärjestelmien varsinainen hyötysuhde päästään arvioimaan vuoden 2023 kuluessa.

Terveysaseman rakennuksen sisäilmakorjaustyöt saatiin valmiiksi alkukesästä 2022. Henkilökunnalta saadun palautteen osalta on arvioitu, että tehdyt sisäilmatoimenpiteet ovat osoittautuneet toimiviksi, ja rakenteista johtuva työolosuhde on parantunut.

Jokirannan suunniteltua remonttia ei toteutettu, vaan keväällä 2022 teetettiin rakennuksesta tarkempi kuntotutkimus. Tutkimus osoitti laajemman korjaustarpeen kuin alun perin oli suunniteltu. Jokirannan käyttötarkoitus ja käyttöaste on alhainen verrattuna korjaustarpeeseen, joten rakennuksen tulevaisuuden osalta tulee pohtia omistussuhteet sekä käyttö- ja remontointitarpeet. Vuoden 2022 lopussa Jokirannan harrastekäytöstä luovuttiin ja rakennus laitettiin ns. ylläpitolämmölle.

Kunnan omistamien kiinteistöjen osalta on jatkettu rakennusten vuosittaisia korjauksia ja energiatehokkuustoimenpiteitä. Tavoitteena on ollut erityisesti turvata tilojen terveellisyys, turvallisuus sekä energiatehokkuus. Hartolan kunta liittyi vuoden 2019 aikana kuntien energiatehokkuussopimukseen (Kets) ja hiilineutraalikuntien joukkoon (Hinku), joihin liittyviä toimenpiteitä on toteutettu vuosittain.

Paloasema myytiin vuoden 2022-2023 vaihteessa Päijät-Hämeen hyvinvointialueelle. Paloaseman kunnossapito ja puhtaanapitopalvelut myydään hyvinvointialueelle siirtymäsopimuksen mukaisesti vuoden 2023 ajan.

Tilapalvelun tavoitteena on ollut rakennusten teknisen kunnan lisäksi tilojen siisteydestä ja terveellisyydestä huolehtiminen. Henkilöstömitoitusta on tarkistettu ja tarkennettu sekä työtehtäviä on yhdistetty.

Yhtenäiskoulun uudisosassa sekä koko kiinteistössä on siivouksellisesti pyritty edistämään pedagogisia tavoitteita. Puhdas sisäilma, siisti ja viihtyisä oppimisympäristö on ollut siivouspalveluja tuottavien moniosajien toteutuneena tavoitteena. Tilojen moninainen käyttö on huomioitu siivoojien työjärjestelyissä.

Teknisen toimen strategiset tavoitteet 2022			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Toimiva ja turvallinen liikennenympäristö	Liikenneturvallisuuden parantaminen	Onnettomuustilastot	Käynnistettiin kävelyn ja pyöräilyn edistämishanke yhdessä Sysmän kanssa. Katujen päällystyskorjauksia jatkettiin pienimuotoisesti. Tehdään eri sidosryhmien välistä yhteistyötä kunnan liikenneturvallisuuden parantamiseksi (mm. P-H Liitto, liikennetyöryhmä).

<p>Vesi- ja viemärlaitoksen toiminta on luotettavaa ja taloudellista</p>	<p>Vesihuollon tulot kattavat menot</p>	<p>Tilinpäätös</p>	<p>Vesihuollon tulot eivät kata menoja. Vesihuollon perusmaksujen nostoa on harkittava.</p> <p>Talousveden ja jäteveden laatuvaatimukset täytettiin. Veden laatu oli erinomainen.</p> <p>Vesihuollon yhteistyön kehitettiin alueen muiden vesilaitosten kanssa. Vesilaitoksen ja jätevedenpuhdistamon automaatioiden kehittämistyötä jatkettiin.</p> <p>Kissamäen vedenottamon luvat on kunnossa, ja hankkeen jatko on toistaiseksi "harkintatilassa"</p> <p>Vesihuollon varautumista selvitettiin (lähinnä sähkökatkojen osalta). Jätevedenpuhdistamolle asennettiin varavoima.</p>
<p>Kestävä metsätalous</p>	<p>Metsiä hoidetaan suunnitelman mukaisesti</p>	<p>Metsän myyntitulot ovat suunnitelman mukaisia.</p>	<p>Myyntitulot eivät täysin toteutuneet, mutta metsänhoito on muutoin toteutunut suunnitelmallisesti.</p>
<p>Terveelliset ja turvalliset tilapalvelut</p>			<p>Korjauksia suunniteltiin ja toteutettiin tarpeiden mukaan.</p> <p>Terveysaseman sisäilmaa parantava remontti saatiin valmiiksi.</p> <p>Sisäilmatyöryhmä kokoontui.</p> <p>Yleisten alueiden viihtyvyyttä on parannettu. Kuntalaispalautteisiin on reagoitu ja esim. kävelyn ja pyöräilyn edistämiseksi on toiveita toteutettu, mm. lisätty penkkejä katujen varsille.</p>
<p>Keskustan turvallisuutta ja viihtyvyyttä parannetaan</p>	<p>Kehittämisessä huomioidaan kuntalaispalaute</p>		<p>Viheralueiden ylläpito toteutetaan kunnossapitosuunnitelman mukaan.</p>

<i>Tilapalvelut</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	30 364	26 820	26 820	35 893	-9 073
* Sisäiset tulot	502 207	463 810	463 810	502 741	-38 931
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-462 369	-445 665	-445 665	-471 483	25 818
* Sisäiset menot	-4 616	-100	-100	-269	169
Toimintakate	65 586	44 865	44 865	66 881	-22 016
* Poistot	-2 859	-372	-372	-372	0
* Vyörytykset	-54 286	-44 493	-44 493	-58 913	14 420
* Laskennalliset erät	-8 441			-7 597	7 597
Kokonaiskustannukset	0	0	0	0	0

<i>Rakennukset</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	465 122	494 105	494 105	499 391	-5 286
* Sisäiset tulot	1 129 744	894 508	894 508	1 204 796	-310 288
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-571 422	-618 183	-618 183	-704 673	86 490
* Sisäiset menot	-338 096	-359 131	-359 131	-383 354	24 223
Toimintakate	685 348	411 299	411 299	616 161	-204 862
* Poistot	-632 861	-495 226	-495 226	-920 028	424 802
* Arvonalentumiset	0			0	
* Vyörytykset	125 087	114 966	114 966	134 636	-19 670
* Laskennalliset erät	-86 392			-97 279	97 279
Kokonaiskustannukset	91 181	31 039	31 039	-266 511	297 550

<i>Tekninen lautakunta</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	1 033 715	1 142 424	1 142 424	1 165 769	-23 345
* Sisäiset tulot	1 659 390	1 388 434	1 388 434	1 738 103	-349 669
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-2 367 796	-2 344 648	-2 344 648	-2 523 213	178 565
* Sisäiset menot	-503 917	-495 510	-495 510	-553 295	57 785
Toimintakate	-178 608	-309 300	-309 300	-172 635	-136 665
* Poistot	-953 931	-762 286	-762 286	-1 198 453	436 167
* Arvonalentumiset	0			0	0
* Vyörytykset	166 071	123 204	123 204	150 966	-27 762
* Laskennalliset erät	-178 201			-223 197	223 197
Kokonaiskustannukset	-1 144 669	-948 382	-948 382	-1 443 319	494 937

2.3.11 Ympäristölautakunta

YMPÄRISTÖTOIMI

Ympäristötoimeen kuului vuonna 2022 henkilöstöresurseja seuraavasti:

- rakennustarkastaja 1.1. – 31.12.2022 50 % (ostopalvelu Heinolasta)
- ympäristönsuojelutarkastaja 70 % (ostopalvelu Heinolasta)
- toimistos sihteeri 60 % (ympäristötoimen hallinto, kiinteistökartoitus, kaavoitus)
- kaavoittaja 30 % 4.12.2022 asti
- rekisterisihteeri 100 % 1.6.2022 alkaen (määräaikainen, kiinteistökartoitus)
- rekisterisihteeri 100 % 13.7.2022 alkaen (määräaikainen, kiinteistökartoitus)
- kartoittaja 100 % 1.8.2022 alkaen (määräaikainen, kiinteistökartoitus)

Ympäristötoimessa on henkilöstön toimin hoidettu yleinen ohjaus ja neuvonta, lupakäsittely, katselmukset, tarkastukset sekä kiinteistökartoitus.

Hartolan vakituinen ympäristönsuojelutarkastaja siirtyi muihin tehtäviin 4.12.2022. Hänelle kuuluivat lisäksi kaavoitukseen liittyvät tehtävät. Uusi viranhaltija aloitti ympäristötoimessa 1.2.2023.

RAKENNUSVALVONTA

Toiminnan ja palvelun kehittäminen MRL:n ja MRA:n edellyttämään suuntaan eli viranomaisvalvonnan painopisteen siirtäminen yksityiskohtaisesta tarkastamisesta ja tarkastamisvelvollisuudesta hankkeessa toimivien pätevyysien arviointiin ja heidän toimintansa seuraamiseen sekä huolehtimiseen kunnassa tarvittavasta rakentamisen yleisestä ohjauksesta ja neuvonnasta.

Jatkuvan valvonnan painopiste oli vuoden 2022 oli erityisesti rauenneet rakennusluvut sekä kiinteistökartoituksessa löytyneet luvattomat rakennukset.

Vuonna 2022 Heinolan rakennusvalvonta hoiti Hartolan rakennusvalvonnan tehtävät. Hartolan kunnan rakennusvalvonnan tehtävään osoitettu työaika on 50 % kokonaistyöajasta. Muun osan työajastaan rakennustarkastaja tekee Heinolan kaupungin rakennusvalvonnan töitä. Heinolan kaupunki järjestää Hartolan kunnalle rakennusvalvonnan viranhaltijatyöhön liittyvän avustavan toimistotyön, johon varataan aikaa 0,5 htv verran.

Painopistealueet

1. Lupakäsittely ja valvonta ovat tasapuolista, oikeudenmukaista ja lainsäädännön mukaista sekä asiakaspalvelu ja asioiden käsittely sujuvaa
2. Sähköisten asiointijärjestelmien ja niihin liittyvien toimintatapojen vakiinnuttaminen. Käsittelyaikojen ja toiminnan laajuutta koskevien mittareiden valinta ja julkaisu.
3. Kartoitustoimintaa kehitetään osaksi normaalia rakennuslupaprosessia. Uusien teknisten ratkaisujen käyttöönotolla tehostetaan tuottavuutta ja tietoturvallisuutta. Painopiste rekisteritietojen perusparannuksessa. Toiminnan laadun paraneminen ja tehostuminen

Tavoitteiden toteutuminen

1. Luvat on pyritty käsittelemään tasapuolisesti, oikeudenmukaisesti lakia noudattaen. Asiakaspalvelu on siirtynyt vuoden aikana enemmän sähköiseksi ja puhelimitse tapahtuvaksi.
2. Käsittelyajat saatiin normalisoitua kuluneen vuoden aikana. Rakennuslupien käsittelyaika keskimäärin vuoden aikana oli neljä viikkoa.
3. Osana uudisrakennusten lupaprosessia kerättyä aineistoa ylläpidetään loppukatselmusten yhteydessä tehtävänä rakennusten tarkistusmittauksena ja valokuvaamisena.
4. Tavoitteet toteutuivat vuonna 2022. Sähköisen arkiston päivitys tehtiin, jolla parannettiin ohjelman käytettävyyttä sekä tietoturvallisuutta. Hartolan ja Heinolan rakennusvalvontojen yhdistämisen haasteet saatiin hoidettua pääosin kuntoon, jonka myötä myös rakennusvalvonnan työn tekeminen helpottunut.

Suoritteet	Tp 2020	Tp 2021	Tp 2022
Myönnetyt rakennusluvut, maisematyöluvut, toimenpideluvat ja -ilmoitukset	140	168	129
Muut päätökset	111	28	21
Rakennuslupiin liittyvät katselmuks	120	171	181

KIINTEISTÖKARTOITUS

Kiinteistökartoitusta jatkettiin vuoden 2022 aikana.

Etelä-Hartolan alueelle lähetettiin ranta-alueiden ulkopuolella oleville kiinteistöille kyselykirjeet rakennuspaikalla sijaitsevista rakennuksista. Suurin osa lähetetyistä kyselyistä on palautunut. Toinen rekisterisihteeri on keskittynyt pelkästään näiden kyselyiden selvittämiseen ja toinen ranta-alueille tehtyjen kartoitusmittausten tarkastamiseen. Samalla rekistereihin lisätty puuttuvia rakennuksia ja tietoja. Epäselvyyksiä on aiheuttaneet kyselyjen vastauksissa olevat puutteelliset tiedot.

Mittauksia tehtiin 1.8.2022 alkaen yhden kartoittajan voimin ranta-alueilla sekä niillä kiinteistöillä, joiden omistajat pysyivät erikseen mittausta. Rekisterikorjaukset on tehty pääasiassa kunnan käytössä olevalla KuntaNet-ohjelmalla, jolla pystytään rakennusluvut ja rakennusluvat yhdistämään.

Kiinteistökartoituksen eteneminen:

Suoritteet	Tp 2020	Tp 2021	Tp 2022
Mittaukset	232	274	253
Lisätyt rakennukset	904	263	525
Verottajalle lähetetyt tiedot	591	1096*	583

*verottajan aineistossa 692 kpl FCG ja 404 kpl kunta

Kaikkiaan verottajalle on lähetetty 2528 kpl tietoja joko lisätyistä rakennuksista tai korjatuista rakennustiedoista.

YMPÄRISTÖNSUOJELU

Ympäristösuojelun palvelut tuotettiin yhteistyössä niin, että Hartolan kunta osti ympäristösuojelun palvelut Heinolan kaupungilta. Ympäristönsuojelu hoitaa ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviä sekä mm. jäte-, maa-aines-, maastoliikenne-, vesi- ja luonnonsuojelulain mukaisia lupa-, valvonta-, neuvonta- ja edistämistehtäviä.

Tavoitteiden toteutuminen

Toteutetaan kaikki valvontaohjelman mukaiset tarkastukset.

- Valvontaohjelman mukaisista tarkastuksista saatiin tehtyä 18/19 ja yksi tarkastus on siirretty vuodelle 2023
- Lisäksi Hartolan ympäristötoimesta tehtiin yksi valvontasuunnitelman mukainen tarkastus litin kunnan alueelle.

Ympäristötoimessa järjestettiin vuoden 2022 aikana Ympäristöviikko-projekti. Ympäristöviikon tavoitteena on lisätä ihmisten ympäristötietoutta ja saada eri tahot järjestämään ympäristöaiheisia tapahtumia ja tempauksia.

TUNNUSLUVUT, YMPÄRISTÖNSUOJELU			
Suoritteet	Tp 2020	Tp 2021	Tp 202
Valvonta- ja tarkastuskäynnit (ei maa-aineslupatarkastukset)	100	100	
Näytteet	10	10	
Ympäristöluvut	2	1	0
Kampanjat ja projektit	2	2	1
Maa-ainesluvut	2	2	1
Maa-aineslupien valvontakäynnit	15	15	11

KAAVOITUS

Vuoden 2022 aikana käsiteltyjä kaavahankkeita:

- Purnuvuoren ranta-asetakaavan muutos tuli voimaan 13.9.2022
- Pohjois-Hartolan rantaosayleiskaavan muutos hyväksyttiin valtuustossa 14.11.2022 ja se tuli voimaan 24.1.2023
- Putkijärven ranta-asetakaavan kumoaminen hyväksyttiin ympäristölautakunnassa 7.2.2023. Kunnanhallitus on käsitellyt kaava-asian kokouksessaan 27.2.2023
- Rantaosayleiskaavojen pienet muutokset; kaavan valmistelua jatketaan heti, kun tarvittavat selvitykset on saatu
- Kurpan alueen asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut nähtävillä

Taajama-alueen asemakaavan päivytystä ei aloitettu vuonna 2022 resurssivajeen takia.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Lupakäsittely ja valvonta ovat tasapuolista, oikeudenmukaista ja lainsäädännön mukaista sekä asiakaspalvelu ja asioiden käsittely sujuvaa.	Rakennusvalvonta Sähköisten asiointijärjestelmien ja niihin liittyvien toimintatapojen kehittäminen.	Käsittelyaikojen ja toiminnan laajuutta koskevien mittareiden valinta ja julkaisu	Kuntanet7 mahdollistaminen kyselyjen vakiinnuttaminen osana toimintaa Ei ole toteutunut toiminnan ja ohjelmamuutosten vuoksi

Kaavoitettujen tonttien määrä ja laatu vastaavat rakentamisen tarpeita	Kaavoitus Ajantasainen ja rakentamistarpeisiin vastaava maankäytön suunnittelu	Kaavoitusohjelman ylläpito ja toteuttaminen	Ranta-alueita koskevat kaavat. Taajaman asemakaavan uudistaminen
	Ympäristönsuojelu Toteutetaan kaikki valvontaohjelman mukaiset määräaikaistarkastukset.	Ympäristönsuojelun valvontaohjelman toteuma.	
	Kiinteistökartoitus Kartoitustoiminnan kehittämistä osaksi normaalia rakennuslupaprosessia jatketaan. Uusien teknisten ratkaisujen käyttöönotolla tehostetaan tuottavuutta. Painopiste rekisteritietojen perusparannuksessa.	Rekisteröinnin tehostaminen	Kartoitukseen lisätään resursseja

<i>Ympäristölautakunta</i>	Toteuma 2021	Alkuperäinen TA 2022	TA 2022 + muutos	Toteuma 2022	Poikkeama
Toimintatuotot					
* Ulkoiset tulot	17 890	20 000	20 000	347	19 653
* Sisäiset tulot					0
Toimintakulut					
* Ulkoiset menot	-343 718	-331 945	-346 945	-188 508	-158 437
* Sisäiset menot	-1 308	-300	-300	-1 314	1 014
Toimintakate	-327 135	-312 245	-327 245	-189 474	-137 771
* Poistot	-31 898	-29 011	-29 011	-29 011	0
* Vyörytykset	-52 434	-29 514	-29 514	-47 081	17 567
* Laskennalliset erät	-45 286			-8 574	8 574
Kokonaiskustannukset	-456 753	-370 770	-385 770	-274 141	-111 629

2.4 TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN

Alkuperäisessä talousarviossa vuosikate oli arvioitu 865.480 euroa positiiviseksi, ja lisätalousarviolla odotettu vuosikate pieneni 850.480 euroon. Tilinpäätöksen vuosikate oli 1.036.769 euroa ja se oli noin 186.000 euroa lisätalousarviota parempi.

Tuloslaskelmanosan toteutuminen 2022

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot					
Myyntituotot	708 089		708 089	664 260	43 829
Maksutuotot	96 935		96 935	97 343	-408
Tuet ja avustukset	239 171		239 171	333 121	-93 950
Muut toimintatuotot	538 015		538 015	664 862	-126 847
Toimintatuotot yhteensä	1 582 210	0	1 582 210	1 759 587	-177 377
Valmistus omaan käyttöön	0		0	0	0
Toimintakulut					
Henkilöstösivukulut	-946 644		-946 644	-983 114	36 470
Palkat ja palkkiot	-2 824 218		-2 824 218	-2 883 978	59 760
Henkilöstökulut	-3 770 862		-3 770 862	-3 867 093	96 231
Palvelujen ostot	-15 906 395	-40 000	-15 946 395	-16 756 330	809 935
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-659 061	-6 000	-665 061	-664 564	-497
Avustukset	-430 600	-37 000	-467 600	-422 419	-45 181
Muut toimintakulut	-204 481		-204 481	-177 726	-26 755
Toimintakulut yhteensä	-20 971 399	-83 000	-21 054 399	-21 888 132	833 733
Toimintakate	-19 389 189	-83 000	-19 472 189	-20 128 545	656 356
Verotulot	10 363 000	68 000	10 431 000	11 203 452	-772 452
Valtionosuudet	9 910 917		9 910 917	9 868 167	42 750
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	4 887		4 887	6 889	-2 002
Muut rahoitustuotot	51 015		51 015	160 879	-109 864
Korkokulut	-75 000		-75 000	-73 951	-1 049
Muut rahoituskulut	-150		-150	-122	-28
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-19 248		-19 248	93 695	-112 943
Vuosikate	865 480	-15 000	850 480	1 036 769	-186 289
Poistot käyttöomaisuudesta ja pitkävaikutteisista menoista	-797 032		-797 032	-1 258 833	461 801
Arvonalentumiset	0		0	0	0
Satunnaiset tuotot	0		0	0	0
Satunnaiset kulut	0		0	-96 751	96 751
Tilikauden alijäämä (-) / ylijäämä (+)	68 448	-15 000	53 448	-318 815	372 263

Verotulot toteutuivat ennakoitua parempina, valtionosuudet pitkälti odotetun mukaisina. Korkomenot toteutuivat arvioidun mukaisina. Korkotuottoja saatiin hieman yli arvion, muut rahoitustuotot toteutuivat merkittävästi odotettua parempina. Poistojen määrä oli ennakoitua suurempi, mutta pitää sisällään myös ylimääräisen poiston purettavaan koulun osaan ja koulun asuntoihin liittyen, minkä kokonaisvaikutus oli noin -450.000 euroa. Tilikauden tulos painui näin alijäämäiseksi 318.815 euroa.

Verotulojen erittely

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Verotulot	10 363 000	68 000	10 431 000	11 203 452,16	840 452,16
Kunnan tulovero	7 210 000	68 000	7 278 000	7 825 567,73	615 567,73
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 465 000	0	1 465 000	1 965 576,48	500 576,48
Kiinteistövero	1 688 000	0	1 688 000	1 412 307,95	-275 692,05
Muut verotulot	0	0	0	0,00	0,00

Valtionosuuksien erittely

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Valtionosuudet	9 910 917	0	9 910 917	9 868 167	-42 750
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus ml.tasaukset	8 472 134	0	8 472 134	8 435 865,00	-36 269,00
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	-627 629	0	-627 629	-671 936,00	-44 307,00
Verotulomenetysten kompensatio	2 077 231		2 077 231	2 115 062,00	37 831,00
Verotulojen maksun lykk. kompensatio	-10 819	0	-10 819	-10 824,00	-5,00
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	0	0	0	0,00	0,00

2.5 INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN

Koskipään ja Jokirannan kuntotutkimukset valmistuivat. Tutkimuksessa Jokirannan osalta ilmenneiden vaurioiden vuoksi suunniteltu kattoremontti -investointi jätettiin toteuttamatta. Jokiranta tarvitsee laajempaa saneerausta ja se on tehtävä laajemman korjaussuunnitelman myötä tai vaihtoehtoisesti kiinteistöstä luopumista on harkittava.

Yhtenäiskoulun uudisosan rakennushanke valmistui vuonna 2021, vuoden 2022 aikana on tehty vanhan koulun ja koulun rivitalojen purku- ja pihasuunnittelua.

Terveysaseman sisäilmaremontti saatettiin valmiiksi.

Kunnantalon ja paloaseman iv-laitteistoja uusittiin, ja niiden myötä on jo saavutettu energiansäästöjä.

Jäteveden puhdistamolle ja Yhtenäiskoululle asennettiin aurinkosähköjärjestelmät.

Katujen päällystystä tehtiin vähäisten määrärahojen puitteissa.

Katujen valaistuksen uusimista toteutettiin syksyn 2022 kuluessa. Lisäksi taajama-alueen viihtyvyyttä edistettiin asentamalla kausivalot Yhdystien ja Keskustien risteysalueelle.

Valokuitukaapelin asennus päiväkotia Vanthuun toteutettiin syksyllä 2022.

VT4:n perusparannuksen valmisteluun ja tiealueen läheisyydessä olevien vesihuoltolinjojen siirtoon osallistuttiin.

Kustaan kalastusmatkailu -hankkeen toimenpiteitä toteutettiin (saarten tauko- ja rantautumispaikat, laituri-alueet, markkinointisuunnitelma). Hankkeelle haettiin jatkoaika 9/2023 saakka.

Kunnan vesihuoltoverkoston saneerauksia osuudella Lampitie-Rajatie toteutettiin.

Liukoisen fosforin ja kiintoaineen jatkuvatoimiset mittauslaitteet hankittiin ja asennettiin jätevedenpuhdistamolle. Laitteiden avulla parannetaan puhdistusprosessin tulosta ja mahdollistetaan automaation edistyminen.

Vesilaitokselle hankittiin UV-laite vedenlaadun varmistamiseksi.

Tehtiin varautumissuunnittelua ja simulaatioita mahdollisten energiakatkosten varalta. Lisäksi hankittiin varavoimalaitteita ja harjoitettiin niiden käyttöä.

Kustp.	Tilin nimi		TA 2022 + lisämääräraha	TOT 2022	Poikkeama
91011	Tietokoneohjelmistot	Menot	-10 000	0	10 000
		Netto	-10 000	0	10 000
Kustp.	Maa- ja vesialueet				
91021	Maa- ja vesialueet	Menot	0	0	0
		Tulot	0	16 798	16 798
		Netto	0	16 798	16 798
Kustp.	Rakennukset				
91031	Rakennukset	Menot	-115 000	-112 228	2 772
		Tulot	0	0	0
		Netto	-115 000	-112 228	2 772
Kustp.	Kuntayhtymäosuudet				
91042	Kuntayhtymäosuudet	Menot	0	0	0
		Tulot	0	0	0
		Netto	0	0	0
Kustp.	Muut osakkeet ja osuudet				
91043	Muut osakkeet ja osuudet	Menot	0	0	0
		Tulot	0	0	0
		Netto	0	0	0
Kustp.	Taide-esineet				
91050	Taide-esineet	Menot	0	-1 091	-1 091
		Tulot	0	0	0
		Netto	0	-1 091	-1 091
Kustp.	Talonrakennus/tilapalvelu				
92013	Liikuntahalli/Kunkkuareena	Menot	-50 000	-38 700	11 300
		Tulot	10 000	8 025	-1 975
		Netto	-40 000	-30 675	9 325
92018	Päiväkoti Vanttu	Menot	-43 500	-51 139	-7 639
		Tulot	0	0	0
		Netto	-43 500	-51 139	-7 639
92020	Palotalo	Menot	-54 000	-63 371	-9 371
		Tulot	10 800	10 920	120
		Netto	-43 200	-52 451	-9 251
92021	Terveysasema	Menot	-60 000	-46 966	13 034
		Netto	-60 000	-46 966	13 034
92028	Kunnanvirasto	Menot	-84 000	-93 043	-9 043
		Tulot	16 800	17 080	280
		Netto	-67 200	-75 963	-8 763
92030	Jokiranta	Menot	-50 000	0	50 000
		Netto	-50 000	0	50 000

92034	Yhtenäiskoulu/ purku ja ulkoalueet	Menot	-30 000	6 908	36 908
		Netto	-30 000	6 908	36 908
92035	Yhtenäiskoulu/ulkoalueet	Menot	0	-6 605	-6 605
		Netto	0	-6 605	-6 605
Kustp.	Liikenneväylät				
93011	Katujen rakentaminen ja päällystys	Menot	-15 000	-15 000	0
		Netto	-15 000	-15 000	0
93012	Katujen valaistus	Menot	0	-20 000	-20 000
		Netto	0	-20 000	-20 000
93018	Keskusta-alue	Menot	-10 000	-9 206	794
		Netto	-10 000	-9 206	794
93021	Kustaan kalastusmatkailu- reitistö, Leader	Menot	-87 875	-33 838	54 037
		Tulot	87 875	62 594	-25 281
		Netto	0	28 756	28 756
Kustp.	Vesi- ja viemärlaitos				
94011	Vesilinjojen rakentaminen ja liittymät	Menot	-70 000	-73 224	-3 224
		Tulot	0	0	0
		Netto	-70 000	-73 224	-3 224
94012	Vedenottamot	Menot	-15 000	-11 300	3 700
		Netto	-15 000	-11 300	3 700
95012	Jätevedenpuhdistamo	Menot	-20 000	-43 498	-23 498
		Tulot	4 000	3 585	-415
		Netto	-16 000	-39 913	-23 913
	Investoinnit yhteensä	Menot	-714 375	-612 302	102 073
		Tulot	129 475	119 002	-10 473
		Netto	-584 900	-493 300	91 600

3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1 TULOSLASKELMA

KUNNAN TULOSLASKELMA				
	2022		2021	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	664 260,46		650 916,38	
Maksutuotot	97 342,82		98 035,15	
Tuet ja avustukset	333 121,47		431 102,18	
Muut toimintatuotot	664 862,16	1 759 586,91	496 774,82	1 676 828,53
Valmistus omaan käyttöön		0,00		0,00
Toimintakulut				
Henkilöstökulut	-3 867 092,68		-3 834 929,58	
Palvelujen ostot	-16 756 329,79		-15 330 618,43	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-664 564,01		-689 125,25	
Avustukset	-422 419,39		-446 095,08	
Muut toimintakulut	-177 726,08	-21 888 131,95	-164 031,53	-20 464 799,87
Toimintakate		-20 128 545,04		-18 787 971,34
Verotulot		11 203 452,16		10 852 593,72
Valtionosuudet		9 868 167,00		9 467 227,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	6 888,94		6 539,50	
Muut rahoitustuotot	160 878,63		84 848,72	
Korkokulut	-73 950,82		-64 240,45	
Muut rahoituskulut	-121,78	93 694,97	-7 028,69	20 119,08
Vuosikate		1 036 769,09		1 551 968,46
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 258 832,57		-993 993,61	
Arvonalentumiset	0,00	-1 258 832,57	0,00	-993 993,61
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot	0,00		0,00	
Satunnaiset kulut	-96 751,47	-96 751,47	-102 804,21	-102 804,21
Tilikauden tulos		-318 814,95		455 170,64
Tilinpäätössiirrot				
Tilikauden yli- / alijäämä		-318 814,95		455 170,64

3.2 RAHOITUSLASKELMA

HARTOLAN KUNNAN RAHOITUSLASKELMA				
	2022		2021	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	1 036 769,09		1 551 968,46	
Satunnaiset erät	-96 751,47		-102 804,21	
Tulorahoituksen korjauserät	<u>-163 902,25</u>	776 115,37	<u>13 531,97</u>	1 462 696,22
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-612 302,11		-3 422 910,34	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	102 204,20		0,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	<u>52 400,00</u>	-457 697,91	<u>48 494,92</u>	-3 374 415,42
Tominnan ja investointien rahavirta		318 417,46		-1 911 719,20
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainauksen lisäykset	0,00		0,00	
Antolainauksen vähennykset	<u>52 783,74</u>	52 783,74	<u>10 748,88</u>	10 748,88
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 000 000,00		2 030 860,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 302 727,00		-1 142 861,51	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	<u>-3 500 000,00</u>	-2 802 727,00	<u>1 500 000,00</u>	2 387 998,49
Oman pääoman muutokset	440 739,83			
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-15 078,69		-13 380,98	
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00		243,99	
Saamisten muutos	5 031,96		80 232,10	
Korottomien velkojen muutos	<u>812 596,93</u>	802 550,20	<u>-135 876,72</u>	-68 781,61
Rahoituksen rahavirta		-1 506 653,23		2 329 965,76
Rahavarojen muutos		-1 188 235,77		418 246,56
Rahavarat 31.12	1 586 280,71		2 774 516,48	
Rahavarat 1.1	2 774 516,48	-1 188 235,77	2 356 269,92	418 246,56

3.3 TASE

VASTAAVAA		2022	2021	
A	PYSYVÄT VASTAAVAT		17 931 697,25	18 750 013,80
I	Aineettomat hyödykkeet	0,00	35 833,66	0,00
	Aineettomat oikeudet	35 833,66		99 273,87
II	Aineelliset hyödykkeet		13 869 792,75	14 571 885,35
	Maa- ja vesialueet	4 210 696,31		4 227 494,46
	Rakennukset	7 836 134,33		8 423 563,60
	Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 625 475,75		1 748 119,59
	Koneet ja kalusto	28 443,87		34 808,24
	Muut aineelliset hyödykkeet	64 128,15		63 037,24
	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	104 914,34		74 862,22
III	Sijoitukset		4 026 070,84	4 078 854,58
	Osakkeet ja osuudet	3 727 241,63		3 727 241,63
	Muut lainasaamiset	19 335,95		19 335,95
	Muut saamiset	279 493,26		332 277,00
B	TOIMEKSIANTOJEN VARAT		18 713,41	22 415,32
	Valtion toimeksiannot			
	Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	18 713,41		22 415,32
C	VAIHTUVAT VASTAAVAT		3 101 195,94	4 294 463,67
I	Vaihto-omaisuus		0,00	0,00
	Aineet ja tarvikkeet	0,00		0,00
II	Saamiset			
	Pitkäaikaiset saamiset		610 158,73	615 331,88
	Myyntisaamiset	35 158,73		8 331,88
	Lainasaamiset	414 000,00		446 000,00
	Muut saamiset	161 000,00		161 000,00
III	Lyhytaikaiset saamiset		904 756,50	904 615,31
	Myyntisaamiset	329 019,48		344 215,88
	Lainasaamiset	270 000,00		262 000,00
	Muut saamiset	54 779,90		195 514,08
	Siirtosaamiset	250 957,12		102 885,35
IV	Rahat ja pankkisaamiset	1 586 280,71	1 586 280,71	2 774 516,48
	VASTAAVAT YHTEENSÄ		21 051 606,60	23 066 892,79

VASTATTAVAA		2022	2021
A	OMA PÄÄOMA	7 369 306,86	7 247 381,98
I	Peruspääoma	5 530 210,15	5 530 210,15
II	Muut omat rahastot	0,00	0,00
III	Edellisten tilikausien alijäämä	2 157 911,66	1 262 001,19
IV	Tilikauden yli- / alijäämä	-318 814,95	455 170,64
B	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET	0,00	0,00
	VARAUKSET	0,00	0,00
	Poistoero	0,00	0,00
	Vapaaehtoiset varaukset		
C	PAKOLLISET VARAUKSET	0,00	128 300,40
	Muut pakolliset varaukset	0,00	128 300,40
D	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	52 076,27	70 856,87
	Valtion toimeksiannot	0,00	0,00
	Lahjoitusrahastojen toimeksiannot	52 076,27	70 856,87
E	VIERAS PÄÄOMA	13 630 223,47	15 620 353,54
I	Pitkäaikainen	10 249 059,38	9 646 775,77
	Lainat rahoituslaitoksilta	9 296 839,00	8 553 821,00
	Lainat julkisyhteisöltä	150 000,00	300 000,00
	Liittymismaksut ja muut velat	773 401,43	773 401,43
	Siirtovelat	28 818,95	19 553,34
II	Lyhytaikainen	3 381 164,09	5 973 577,77
	Lainat rahoituslaitoksilta	1 256 982,00	4 652 727,00
	Lainat julkisyhteisöltä	150 000,00	150 000,00
	Saadut ennakot	266 506,81	190 065,76
	Ostovelat	696 987,67	447 646,34
	Muut velat	78 175,92	74 143,89
	Siirtovelat	932 511,69	458 994,78
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		21 051 606,60	23 066 892,79

3.4 KONSERNILASKELMAT

HARTOLAN KUNTAKONSERNI	TULOSLASKELMA	
	2022	2021
Toimintatuotot	21 180 338,23	20 676 628,35
Toimintakulut	-40 763 966,62	-38 558 959,69
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	-9 551,10	6 621,93
Toimintakate	-19 593 179,49	-17 875 709,41
Verotulot	11 203 452,16	10 852 593,72
Valtionosuudet	9 868 167,00	9 467 227,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	19 295,76	209 293,78
Muut rahoitustuotot	242 669,45	167 717,55
Korkokulut	-209 919,57	-176 218,72
Muut rahoituskulut	-61 615,83	-14 050,45
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-9 570,19	186 742,16
Vuosikate	1 468 869,48	2 630 853,47
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 666 034,55	-2 513 843,35
Tilikauden yli-/alipariarvot	0,00	0,00
Arvonalentumiset	0,00	0,00
Satunnaiset erät	111 537,68	-40 476,46
Tilikauden tulos	-1 085 627,39	76 533,66
Tilinpäätössiirrot	3 023,07	405 103,24
Vähemmistöosuudet	-37 579,36	-38 228,62
Tuloksen oikaisuerät		
Tilikauden ylijäämä	-1 120 183,68	443 408,28
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	51,96	53,62
Vuosikate/Poistot, %	55,10	104,65
Vuosikate, €/asukas	570,43	1 003,76
Asukasmäärä 31.12	2575	2621

HARTOLAN KUNTAKONSERNI	RAHOITUSLASKELMA	
	2022	2021
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 468 869,48	2 630 853,47
Satunnaiset erät	111 537,68	-40 476,46
Tulorahoituksen korjauserät	269 836,44	1 040 555,09
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-1 725 365,96	-4 337 256,32
Rah.osuudet iv. menoihin	105 815,98	2 313,13
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 880 178,93	199 236,99
Toiminnan ja investointien rahavirta	2 110 872,55	-504 774,10
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	98 988,28
Antolainasaamisten vähennykset	59 001,10	12 827,38
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	3 808 786,01	3 312 212,32
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 572 347,80	-6 635 519,32
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-6 631 711,50	4 734 192,77
Oman pääoman muutokset	450 946,70	269 318,23
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	-9 077,49	-15 436,01
Vaihto-omaisuuden muutos	28 783,38	9 510,13
Saamisten muutos	-659 503,95	-402 057,55
Korottomien velkojen muutos	905 613,37	16 170,72
Rahoituksen rahavirta	-3 619 510,18	1 400 206,95
Rahavarojen muutos	-1 508 637,63	895 432,85
Rahavarat 31.12.	3 931 113,32	5 449 012,66
Rahavarat 1.1.	5 439 750,95	4 553 579,81
	-1 508 637,63	895 432,85
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Investointien tulorahoitus, %	90,70	63,61
Lainanhoitokate	0,94	0,41
Kassan riittävyys, pv	32,37	39,92

HARTOLAN KUNTAKONSERNI	TASE	
VASTAAVAA	2022	2021
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	58 288,74	107 159,85
Muut pitkävaikutteiset menot	5 161,05	4 243,75
Ennakkomaksut	11 166,27	572,89
	74 616,06	111 976,49
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	5 082 425,20	5 183 516,52
Rakennukset	20 674 593,27	22 287 938,89
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 654 617,70	1 772 994,22
Koneet ja kalusto	688 099,16	381 020,62
Muut aineelliset hyödykkeet	221 111,85	214 047,74
Ennakkomaksut ja keskeneräiset	238 704,43	1 567 622,46
	28 559 551,61	31 407 140,45
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	503 461,16	504 826,57
Muut osakkeet ja osuudet	870 394,26	871 133,46
Muut lainasaamiset	-638 335,37	-434 090,23
Muut saamiset	286 958,91	339 714,87
	1 022 478,96	1 281 584,67
Pysyvät vastaavat yhteensä	29 656 646,63	32 800 701,61
TOIMEKSIANOJEN VARAT	65 116,79	56 069,82
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	168 497,16	197 280,54
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	736 732,90	907 763,84
Lyhytaikaiset saamiset	2 883 848,85	2 053 313,94
	3 620 581,75	2 961 077,78
Rahoitusarvopaperit	719 207,80	2 118 528,39
Rahat ja pankkisaamiset	3 211 905,52	3 330 484,27
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHT	7 720 192,23	8 607 370,98
VASTAAVAA YHTEENSÄ	37 441 955,65	41 464 142,41

HARTOLAN KUNTAKONSERNI		TASE	
VASTATTAVAA	2022	2021	
OMA PÄÄOMA			
Peruspääoma	5 530 210,15	5 530 210,15	
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat	411 987,54	411 987,54	
Arvonkorotusrahasto	0,00	0,00	
Muut rahastot	575 596,11	487 088,79	
Ed.tilikausien yli/-alijäämä	2 296 146,90	1 457 053,98	
Tilikauden yli/-alijäämä	-1 120 183,82	443 408,28	
Oma pääoma yhteensä	7 693 756,88	8 329 748,74	
VÄHEMMISTÖSUUDET	50 382,83	50 959,22	
VARAUKSET			
Kertynyt poistoero	74 688,16	77 300,06	
Vapaaehtoiset varaukset	0,00	0,00	
Pakolliset varaukset	652 874,69	347 644,99	
	727 562,85	424 945,05	
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	154 618,84	154 649,36	
VIERAS PÄÄOMA			
Pitkäaikainen			
Pitkäaikainen korollinen vieras p-oma	20 322 032,78	18 213 891,22	
Pitkäaikainen koroton vieras p-oma	805 245,84	794 476,83	
Lyhytaikainen			
Lyhytaikainen korollinen vieras p-oma	2 609 357,23	9 312 813,79	
Lyhytaikainen koroton vieras p-oma	5 078 998,40	4 182 658,20	
Vieras pääoma yhteensä	28 815 634,25	32 503 840,04	
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	37 441 955,65	41 464 142,41	
		0,00	
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma:			
Jorma Virtasen Säätiö 411.987,54 euroa			
Konsernitaseen tunnusluvut			
Omavaraisuusaste, %	22,63	21,24	
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	67,64	78,71	
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	1176	1900	
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas	456,68	725,09	
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	22 931	27 527	
Konsernin lainat,€/asukas	8 905	10 502	
Lainat ja vuokravastuut, 31.12.	26 540 691	30 231 137	
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	10 307	11 534	
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	-638	-434	
Kunnan asukasmäärä	2575	2621	

4. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

4.1 TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA JA ESITTÄMISTAPAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

4.1.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

ARVOSTUS- JA JAKSOTUSPERIAATTEET JA -MENETELMÄT

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla.

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa *Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista*.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenoa vähennykseksi.

4.1.2 Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

Edellisten tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilikauden tuloksen vertailussa edelliseen tilikauteen tulee ottaa seuraavat erät huomioon:

- Suunnitelman mukaisiin poistoihin sisältyy alakoulun purettavaan osaan sekä koulun asuntoihin liittyvä ylimääräinen romutuspoisto.

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut

Vuoden 2022 aikana maksettiin PHHYKY:n ensihoidon kustannusten oikaisuista palautuksia Hartolan kunnalle vuoden 2018 osalta 138.246,83 euroa ja vuosien 2017 ja 2019 osalta 302.493,00 euroa. Yhteensä palautukset olivat 440.739,83 euroa. Palautukset on kirjattu taseen vastattavaa-puolelle, edellisten tilikausien ylijäämän lisäykseksi. Aikaisempien vuosien tilinpäätöksiin ei ole tehty muutoksia.

4.1.3 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

4.2 TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 6)

Toimintatuotot tehtävälueittain	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Yleishallinto	164 965,98	267 531,70	124 454,97	228 293,74
Sosiaali- ja terveystoimet	17 876 153,32	16 766 136,61	0,00	0,00
Opetus- ja kulttuuripalvelut	1 109 026,55	1 029 332,21	469 015,58	396 929,52
Yhdyskuntapalvelut	975 091,50	894 978,18	630 832,72	556 103,22
Muut palvelut	1 055 100,88	1 718 649,65	535 283,64	495 502,05
<i>Toimintatuotot yhteensä</i>	21 180 338,23	20 676 628,35	1 759 586,91	1 676 828,53

Liitetieto 7)

Verotulojen erittely	2022	2021
Kunnan tulovero	7 825 567,73	7 384 563,58
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 965 576,48	2 118 371,43
Kiinteistövero	1 412 307,95	1 349 658,71
<i>Verotulot yhteensä</i>	11 203 452,16	10 852 593,72

Liitetieto 8)

	2022	2021
Valtionosuuksien erittely		
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	6 471 033,00	5 977 104,00
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	1 964 832,00	2 227 524,00
Valtionosuuden järjestelmämuutoksen tasaus	0,00	0,00
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	-671 936,00	-627 629,00
Harkinnanvarainen rahoitusavustus	0,00	0,00
Verotulomenetysten kompensatio	2 115 062,00	1 925 868,00
Verotulojen maksun lykk.kompensaatio	-10 824,00	-35 640,00
<i>Valtionosuuden yhteensä</i>	<i>9 868 167,00</i>	<i>9 467 227,00</i>

Liitetieto 9)

	2022	2021
Palvelujen ostojen erittely		
Asiakaspalvelujen ostot	15 314 380,56	13 941 407,52
Muiden palvelujen ostot	1 441 949,23	1 389 210,91
<i>Kunnan palvelujen ostot yhteensä</i>	<i>16 756 329,79</i>	<i>15 330 618,43</i>

Liitetieto 10) Ei raportoitavaa

Liitetieto 11)

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Pysyvien vastaavien poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät		
Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot	2 vuotta	Tasapoisto
Aineettomat oikeudet	5 vuotta	Tasapoisto
Liikearvo	2 vuotta	Tasapoisto
Atk -ohjelmistot	2 vuotta	Tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	ei poistoa	
Hallinto- ja toimistorakennukset, kiviset	25 vuotta	tai menojäännöspoisto 5%
Hallinto- ja toimistorakennukset, puiset	20 vuotta	tai menojäännöspoisto 5%
Koulurakennukset, kiviset	25 vuotta	tai menojäännöspoisto 5%
Koulurakennukset, puiset	20 vuotta	tai menojäännöspoisto 5%
Päiväkodit, kiviset	25 vuotta	tai menojäännöspoisto 5%
Päiväkodit, puiset	20 vuotta	tai menojäännöspoisto 5%
Sairaalarakennukset, kiviset	25 vuotta	tai menojäännöspoisto 5%
Sairaalarakennukset, puiset	20 vuotta	tai menojäännöspoisto 5%
Uimahallit	20 vuotta	tai menojäännöspoisto 5%
Liikuntahallit	25 vuotta	tai menojäännöspoisto 5%
Tehdas- ja tuotantorakennukset		
Keskuskeittiö	25 vuotta	tai menojäännöspoisto 10%
Pesula	20 vuotta	tai menojäännöspoisto 10%
Talousrakennukset		
Varastot, kiviset	25 vuotta	tai menojäännöspoisto 15%
Varastot, puiset	20 vuotta	tai menojäännöspoisto 15%
Vapaa-ajan rakennukset		
Urheilukenttien huoltorakennukset	25 vuotta	tai menojäännöspoisto 10%
Virkistysalueen mökit/saunamökit	30 vuotta	tai menojäännöspoisto 10%
Asuinrakennukset		
Kerrostalot, kiviset	30 vuotta	tai menojäännöspoisto 5%
Rivi- ja pientalot, kiviset	30 vuotta	tai menojäännöspoisto 5%
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit, puistot ja kentät	15 vuotta	tai menojäännöspoisto 15%
Sillat, laiturit, uimalat	10 vuotta	tai menojäännöspoisto 10%
Muut maa- ja vesirakenteet	15 vuotta	tai menojäännöspoisto 10%
Vedenjakeluverkosto, viemäriverkko	30 vuotta	tai menojäännöspoisto 7%
Kaukolämpöverkko	20 vuotta	tai menojäännöspoisto 10%
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	15 vuotta	tai menojäännöspoisto 15%
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	10 vuotta	tai menojäännöspoisto 20%
Maakaasuverkko	20 vuotta	tai menojäännöspoisto 12%
Muut putki- ja kaapeliverkot	15 vuotta	tai menojäännöspoisto 15%
Sähkö-, vesi- yms. laitoskoneet ja -laitteet	10 vuotta	tai menojäännöspoisto 15%
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15 vuotta	tai menojäännöspoisto 15%
Liikenteen ohjauslaitteet	10 vuotta	tai menojäännöspoisto 20%
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 vuotta	tai menojäännöspoisto 20%

Koneet ja kalusto		
Muut kuljetusvälineet	4 vuotta	tai menojäännöspoisto 25%
Muut liikkuvat työkoneet	5 vuotta	tai menojäännöspoisto 25%
Muut raskaat koneet	10 vuotta	tai menojäännöspoisto 20%
Muut kevyet koneet	5 vuotta	tai menojäännöspoisto 25%
Sairaala- terveydenhuolto- yms. laitteet	5 vuotta	tai menojäännöspoisto 20%
Atk -laitteet	3 vuotta	tai menojäännöspoisto 30%
Muut laitteet ja kalusteet	3 vuotta	tai menojäännöspoisto 30%
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat	käytön mukainen poisto	
Arvo- ja taide-esineet	ei poistoa	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	ei poistoa	
Pysyvien vastaavien sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	ei poistoa	

Liitetieto 12)

Pakollisten varausten muutokset	2022	2021
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.	128 300,40	111 248,40
Lisäykset tilikaudella	0,00	17 052,00
Vähennykset tilikaudella	128 300,40	0,00
<i>Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.</i>	0,00	128 300,40

Liitetieto 13)

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot		
	2022	2021
Muut toimintatuotot		
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	35 601,85	4 052,14
<i>Luovutusvoitot yhteensä</i>	35 601,85	4 052,14
Muut toimintakulut		
Pysyvien vastaavien myyntitappiot	0,00	532,11
<i>Luovutustappiot yhteensä</i>	0,00	532,11

Liitetieto 14) Ei raportoitavaa**Liitetieto 15)**

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely	2022	2021
Suur-Savon Sähkö Oy	51 100,00	51 100,00
Kuntarahoitus Oyj	3 399,00	1 716,00
Sarastia Oy	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	54 499,00	52 816,00

Liitetieto 16) Ei raportoitavaa

4.3 TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Liitetieto 17–18) Ei raportoitavaa

Liitetieto 19)

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet						
	Hank.meno	Hankinnat	Lisäykset	Vähennykset	Poistot	Hank.meno
Tili	1.1.2022	2022	2022	2022	2022	31.12.2022
Tietokone-ohjelmistot	99 273,87				63 440,21	35 833,66
Maa- ja vesialueet	4 227 494,46			16 798,15		4 210 696,31
Asuinrakennukset	1 023 920,29				34 611,36	989 308,93
Hallinto- ja toimistorakennukset	5 441 721,10	112 228,40	230 504,26	479 101,68	294 691,31	5 010 660,77
Muut rakennukset	1 957 922,21		9 203,00		130 960,58	1 836 164,63
Maa- ja vesirakenteet	692 484,71		50 374,51		109 372,03	633 487,19
Johtoverkostot ja laitteet	599 345,31				50 283,96	549 061,35
Kiinteät rakenteet ja laitteet	456 289,57		76 644,71		90 007,07	442 927,21
Koneet ja kalusto	34 808,24				6 364,37	28 443,87
Taide-esineet	63 037,24	1 090,91				64 128,15
Keskeneräiset työt	74 862,22		775 952,71	745 900,59		104 914,34
Yhteensä	14 671 159,22	113 319,31	1 142 679,19	1 241 800,42	779 730,89	13 905 626,41

Maa- ja vesialueet: erillispalsta Provinssi -nimisestä tilasta, Rn:o 1:3315 pois lukien tieosuus
Hallinto- ja toimistorakennukset, hankinnat: Ryhmäperhepäiväkotitoiminnan osto Koy Vasallilta,
lisäykset: Palotalon ja kunnantalon energiahanke, koulun aurinkoenergia -hanke
vähennykset: koulun ja rivitalojen purettavan osien alaskirjaus
Muut rakennukset: liikuntahallin aurinkoenergia
Maa- ja vesirakenteet, lisäykset: katujen päällystystä, jouluvalot keskustaan, katuvalaistuksen huoltoa
Kiinteät rakenteet ja laitteet, lisäykset: leikkipuiston torni+köysirata, puhdistamon koneet/laitteet, aurinkoenergia
Taide-esineet, hankinta: Tatu Vuorio Design / Iron Maiden -teos

Pysyvien vastaavien sijoitukset						
	Hank.meno	Hankinnat	Lisäykset	Vähennykset	Poistot	Hank.meno
Tili	1.1.2022	2022	2022	2022	2022	31.12.2022
Tytäryhteisöosakkeet	1 286 146,84					1 286 146,84
Kuntayhtymäosuudet	1 334 558,73					1 334 558,73
Osakkuusyhteisöosakkeet	435 023,37					435 023,37
Muut osakkeet ja osuudet	671 512,69					671 512,69
Yhteensä	3 727 241,63	0,00	0,00	0,00	0,00	3 727 241,63

Liitetieto 20 - 22)

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt						
Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistusosuus	Konsernin omistusosuus	Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta	Tilikauden voitosta/tappiosta
Tytäryhteisöt						
AS Oy Vuorilaakso	Hartola	72,50 %	72,50 %	100 362	595	-231
KOY Vasalli	Hartola	100 %	100,00 %	-253 568	9 279 835	-121 048
KOY Kuninkaanpitäjä	Hartola	100 %	100,00 %	42 485	1 104 734	-640 438
Jorma Virtasen säätiö	Hartola	100 %	100,00 %	505 467	1 474	-28 732
			Yhteensä	394 746	10 386 639	-790 448
Kuntayhtymät						
Päijät-Hämeen liitto	Lahti	1,31 %	1,31 %	35 732	56 714	-5 082
Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä	Lahti	1,93 %	1,93 %	1 225 057	4 932 060	-9 817
Vaalijalan kuntayhtymä	Pieksämäki	1,23 %	1,23 %	315 895	380 356	14 314
Koulutuskeskus Salpaus	Lahti	0,97 %	0,97 %	922 591	106 274	27 820
			Yhteensä	2 499 275	5 475 405	27 235
Osakkuusyhteisöt, yhdistelemättömät						
AS Oy Yrittäjäkerho	Hartola	34 %	34,00 %	72 862	27 302	5
AS Oy Sahakankaanmäki	Hartola	41 %	41,00 %	52 491	221	-30
As Oy Yölintu	Hartola	24,50 %	24,50 %	108 562	20 120	47
			Yhteensä	233 915	47 644	22
Asunto-osakkeet						
		Omistusosuus	Osakkeet kunta kpl	Osakepääoma kunnan osuus	Huoneistoja	
As Oy Hartolan Kauppakulma		12,44 %	555	48 666	1	
As Oy Hartolan Koulupelto		11,52 %	76	53 820	2	
As Oy Kuntalantupa		8,38 %	838	45 314	1	
As Oy Yhdystie		12,29 %	12 289	88 719	2	
As Oy Pellonperä		10,87 %	1 098	90 821	3	
As Oy Laidunvisa		8,28 %	839	64 752	1	
As Oy Vierukkapolku 4		21,56 %	2 156	149 842	4	
As Oy Käpyrinne		9,06 %	906	48 859	1	
Muut osakkeet						
			Osakkeet kunta kpl	Osakepääoma kunnan osuus		
Järvi-Hämeen Osuuspankki			1	84		
Osuuskauppa Hämeenmaa			1	17		
Suur-Savon Sähkö Oy			511	46 348		
Hartolan Golfkeskus			1	7 064		
Joutsan Seudun Ratakeskus Oy			1	841		
Lahden Seudun Kehitys (Ladec Oy)			5	841		
Kuntarahoitus Oyj			3300	10560		
Työterveyshuolto Wellamo			12	1200		
Kuntien Tiera Oy			3388	3388		
Sarastia Oy			25	2500		
Joutsan Ekokaasu Oy			50	5000		
Lahden seutu - Lahti region Oy			17	2876		

Liitetieto 23)

Saamisten erittely	2022		2021	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		10 873,86		14 161,03
Lainasaamiset	414 000,00	262 000,00	446 000,00	262 000,00
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
<i>Yhteensä</i>	414 000,00	272 873,86	446 000,00	276 161,03
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset		1 222,41		12,37
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset		93 987,00		154 990,00
<i>Yhteensä</i>	0,00	95 209,41	0,00	155 002,37
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset		2 381,70		0,00
Lainasaamiset	19 335,95		19 335,95	
Muut saamiset				
Siirtosaamiset				
<i>Yhteensä</i>	19 335,95	2 381,70	19 335,95	0,00
<i>Saamiset yhteensä</i>	433 335,95	370 464,97	465 335,95	431 163,40

Liitetieto 24)

Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Menoennakot	758,46	453,55	0,00	0,00
Muut tulojäämät				
Siirtyvät korot	0,00	0,00	0,00	0,00
Kelan korvaus työterv.huollosta	41 215,25	45 579,10	10 602,22	14 705,87
Tuet ja -avustukset	121 465,41	80 835,96	114 983,25	73 091,87
Muut tulojäämät	720 030,36	300 530,53	125 371,65	15 087,61
Tulojäämät yhteensä	882 711,02	426 945,59	250 957,12	102 885,35
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	883 469,48	427 399,14	250 957,12	102 885,35

4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot**Liitetieto 25)**

Oman pääoman erittely	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
				5 530
Peruspääoma 1.1.	5 530 210,15	5 530 210,15	5 530 210,15	210,15
Jorma Virtasen säätiö	411 987,54	411 987,54	0,00	0,00
				5 530
Peruspääoma 31.12.	5 942 197,69	5 942 197,69	5 530 210,15	210,15
Arvonkorotusrahasto 1.1.	0,00	0,00	0,00	0,00
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut omat rahastot	575 596,15	487 088,79		
Vahinkorahaston pääoma 1.1.			0,00	0,00
Siirrot rahastoon			0,00	0,00
Siirrot rahastosta			0,00	0,00
Vahinkorahaston pääoma 31.12.			0,00	0,00
Muut omat rahastot yhteensä 31.12.	575 596,15	487 088,79	0,00	0,00
				1 262
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	2 296 146,90	1 457 053,98	2 157 911,66	001,19
Siirto vahinkorahastoon				
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.				
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-1 120 183,68	443 408,28	-318 814,95	455 170,64
				7 247
<i>Oma pääoma yhteensä</i>	7 693 757,06	8 329 748,74	7 369 306,86	381,98

Liitetieto 26) Ei raportoitavaa**Liitetieto 27)**

Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua		
	2022	2021
Joukkovelkainakirjat	0,00	0,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 471 690,00	5 004 833,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	0,00
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	4 471 690,00	5 004 833,00
Vuoden 2021 tilinpäätöksessä esitetään velat ja velkojen osat, jotka erääntyvät 1.1.2027 tai sen jälkeen.		

Liitetieto 28)

Joukkovelkakirjalainat	2022	2021
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistusslainat		
Nordea Bank Ab	0,00	2 500 000,00
OP Yrityspankki Oyj	0,00	0,00
Kuntarahoitus Oyj	0,00	1 000 000,00
<i>Joukkovelkakirjalainat yhteensä</i>	0,00	3 500 000,00

Liitetie 29) Ei raportoitavaa**Liite 30)**

Vieras pääoma	2022		2021	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille				
Saadut ennakot				
Ostovelat		119 971,82		0,00
Muut velat	278 286,79		278 286,79	
Siirtovelat				
Yhteensä	278 286,79	119 971,82	278 286,79	0,00
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Saadut ennakot				
Ostovelat	0,00	296,54	128 300,40	427,09
Muut velat				
Siirtovelat				
Yhteensä	0,00	296,54	128 300,40	427,09
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisyyksille				
Saadut ennakot				
Ostovelat		0,00		0,00
Muut velat	4 722,72		4 722,72	
Siirtovelat				
Yhteensä	4 722,72	0,00	4 722,72	0,00
Vieras pääoma yhteensä	283 009,51	120 268,36	411 309,91	427,09

Liitetiedosto 31) Ei raportoitavaa**Liitetieto 32)**

Muiden velkojen erittely	Kunta	
	2022	2021
Muut velat		
Palautuskelpoiset liittymismaksut	773 401,43	773 401,43
Muut velat	773 401,43	773 401,43

Liitetieto 33)

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kunta	
	2022	2021	2022	2021
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot	310 449,28	247 409,29	266 506,81	190 065,76
Menojäämät				
Lomapalkkavelka	1 601 323,54	1 468 006,75	432 113,44	434 888,59
Korkojaksotukset	35 872,29	12 581,35	0,00	0,00
Muut menojäämät	658 464,83	434 493,53	500 398,25	24 106,19
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	2 295 660,66	1 915 081,63	932 511,69	458 994,78
<i>Siirtovelat yhteensä</i>	<i>2 606 109,94</i>	<i>2 162 490,92</i>	<i>1 199 018,50</i>	<i>649 060,54</i>

4.4 VAKUUKSIA, VASTUUSITOUMUKSIA JA TASEEN ULKOPUOLISIA JÄRJESTELYJÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 34–35 Ei raportoitavaa

Liitetieto 36 ja 37)

<u>VAKUUDET</u>	2022	2021
Hämeen Ympäristökeskus	10 317,65	10 317,65
Maa-aineslupien vakuudet	202 455,00	198 455,00
Ympäristölupien vakuudet	8 000,00	8 000,00
Työaikaiset vakuudet	0,00	0,00
KUNNAN OMAVELKAISET TAKAUKSET		
Samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta		
Kiinteistö Oy Kuninkaanpitäjä	1 039 030,43	1 079 884,15
Kiinteistö Oy Vasalli	9 138 274,82	2 589 321,58
Yhteensä	10 177 305,25	3 669 205,73
Muiden puolesta annetut omavelkaiset takaukset		
Suomen Hoiva ja Asunto Oy	3 628 701,00	3 691 335,00
Muiden puolesta annetut		
Pohjois-Hartolan vesiosuuskunta	22 228,00	66 672,00
Murakan vesiosuuskunta	9 746,06	25 163,28
Yhteensä	31 974,06	91 835,28
KUNNAN TÄYTETAKAUKSET		
Tytäryhtiöiden puolesta annetut		
Kiinteistö Oy Vasalli	0,00	8 659 462,01
Yhteensä	0,00	8 659 462,01

Johdannaissopimukset

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksen.

Kunnalla ei ole voimassaolevia koronvaihtosopimuksia.

Liitetieto 38)

Leasingvastuut/kunta	Vuokravastuu 31.12.2022	Kaudella 2023 maksettavat
Nordea Tukirahoitus	9 836,04	5 251,06
Danske Finance Oy	12 196,80	4 464,60
OP Yrityspankki Oyj (3STEP)	0,00	0,00
<i>Leasingvastuut yhteensä</i>	22 032,84	9 715,66

Vuokravastuut/konserni	Vuokravastuu 31.12.2022	Kaudella 2023 maksettavat
	827 028,35	1 009 268,78

Liitetieto 39) Ei raportoitavaa**Liitetieto 40)**

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista	2022	2021
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	19 842 590	18 771 432
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0	0
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	11 475	12 296

Liitetieto 41)

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä (PHHYKY) on tilinpäätöksessään tehnyt 20 miljoonan euron pakollisen varauksen liittyen mahdolliseen takautuvaan palkkaharmonisaatoratkaisuun. PHHYKY on ilmoittanut Hartolan kunnan laskennalliseksi osuudeksi **392.664 euroa**. Lain sosiaali- ja terveydenhuoltoja ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulusta mukaan PHHYKY:n henkilöstö on siirretty liikkeenluovutuksella hyvinvointialueelle 1.1.2023. Työsopimuslain ja lain kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta mukaan luovuttaja on luovutuksensaajalle vastuussa ennen luovutusta erääntyneestä työntekijän saatavasta, jollei muuta ole sovittu. Muuta ei ole sovittu Päijät-Hämeen hyvinvointialueen, PHHYKY:n ja kunnan välillä. Palkkaosuuksia ei ole erääntynyt ennen 1.1.2023. Henkilöstöä edustava keskusjärjestö käy neuvotteluja mahdollisesta ratkaisusta työnantajaa edustavan järjestön kanssa. Lain sosiaali- ja terveydenhuoltoja ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulusta mukaan PHHYKY:n henkilöstö on siirretty liikkeenluovutuksella hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen. Mahdollisen ratkaisuesityksen hyväksymisestä päättää hyvinvointialue 1.1.2023 tapahtuneen liikkeenluovutuksen jälkeen. Kunnan tulkinnan mukaan palkkaosuuksia tulee erääntymään vasta päätöksen ja maksusuunnitelman jälkeen. Näin ollen Hartolan kunnan tulkinnan mukaan PHHYKY ei ole vastuussa takautuvasta palkkaharmonisaatiosta edellä mainitun lainsäädännön perusteella. Tällöin ei myöskään muodostu katettavaa alijäämää, josta omistajakunnat olisivat vastuussa. Hartolan kunta ei tällä perusteella ole sisällyttänyt PHHYKY:n esittämää osuutta pakollisesta varauksesta tilinpäätöslaskelmiinsa.

Vuoden 2022 tilinpäätökseen on kirjattu Vaalijalan kuntayhtymän viimeisen yhtymäkokouksen päätöksen mukaisesti aikaisempien tilikausien aikana kertyneen ylijäämän palautusta yhteensä 102.536,28 euroa. Tilinpäätöksen valmistelun yhteydessä on selvinnyt, että kyseisestä yhtymäkokouksen päätöksestä on tehty kaksi valitusta Itä-Suomen hallinto-oikeudelle. Yhtymäkokouksen päätöksen mukaan kuntayhtymän ylijäämästä palautetaan 50 %, josta osa on yleiskatteellista ja osa korvamerkitty opetustoimelle. Etelä-Savon hyvinvointialue vaatii, että hallinto-oikeus kumoaa yhtymäkokouksen päätökset 14.12.2022 § 38 ja § 39 laittomina. Toisen valituksen on tehnyt Varkauden kaupunki, joka ei vastusta yhtymäkokouksen päätöstä ja sen toimeenpanoa siltä osin, kun se on päättänyt palauttaa puolet Vaalijalan kirjanpidollisista ylijäämistä jäsenkunnille, mutta vaatii hallinto-oikeutta kumoamaan yhtymäkokouksen päätöksen § 38 ja palauttamaan sen toimivaltaisen toimielimen uudelleen ratkaistavaksi koskien palauttamatta jääneen ylijäämän käsittelyä. Tuloksi kirjatut ylijäämän palautuksen maksatus on siis edelleen epävarmaa, koska päätös ei ole saanut lainvoimaa.

4.5 HENKILÖSTÖÄ, TILINTARKASTAJAN PALKKIOITA JA INTRESSITAHOTAPAHTUMIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 42)

Henkilöstön lukumäärä 31.12. (henkilötyövuosina)		
	2022	2021
Kunnanhallitus	8,75	9,67
Sivistyslautakunta	49,18	48,94
Ympäristölautakunta	2,5	2,58
Tekninen lautakunta	16,13	18,82
<i>Yhteensä</i>	<i>76,56</i>	<i>80,01</i>

Liitetieto 43) Henkilöstökuluja ei aktivoitu taseeseen

Liitetieto 44)

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut	
	2022
Hartolan Kokoomus ry	1 500,25
Hartolan Perussuomalaiset ry	404,25
Hämeen Vihreät ry	169,50
KD Heinolan osasto	207,00
<i>Tilitetyt luottamushlömaksut yht.</i>	<i>2 281,00</i>

Liitetieto 45)

Tilintarkastajan palkkiot	
(alv 0%)	2022
BDO Audiator Oy	
Tilintarkastuspalkkiot	5 215,63
Tilintarkastajan lausunnot	
Tarkastusltk:n sihteerin tehtävät	0,00
Muut palkkiot	233,10
<i>Palkkiot yhteensä</i>	<i>5 448,73</i>

Liitetieto 46)

Intressitahotapahtumia koskeva liitetieto
Kunnanjohtajan kanssa on solmittu kuntalain mukainen johtajasopimus, jonka kunnanhallitus on hyväksynyt 27.9.2021 ja jossa on erokorvaukseksi sovittu kuuden (6) kuukauden palkkaa vastaava summa ilman viranhoitovelvollisuutta.
Konsernin lähipiirin/intressipiirin kanssa ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

5. ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET

5.1 VESI- JA VIEMÄRILAITOKSEN TUOSLASKELMA

VESI- JA VIEMÄRILAITOKSEN TUOSLASKELMA 31.12.2022

Vesi- ja viemärlaitos	TP 2022	TP 2021
-		
Liikevaihto (vesi- ja jätevesimaksut)	433 156,82	437 812,80
Liiketoiminnan muut tuotot		
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-105 484,00	-91 998,73
Palvelujen ostot	-179 367,36	-207 249,17
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-81 158,43	-97 628,13
Henkilöstösivukulut	-16 633,27	-19 421,03
Eläkekulut	-14 258,47	-16 859,65
Muut henkilöstösivukulut	-2 374,80	-2 561,38
Poistot		
Suunnitelman mukaiset poistot	-155 960,52	-180 838,84
Liiketoiminnan muut kulut	-13 394,28	-4 211,56
Liikeylijäämä (-alijäämä)	-118 841,04	-163 534,66
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot		
Muut rahoitustuotot		
Korkokulut		
Korvaus peruspääomasta	-17 173,68	-17 173,68
Muut rahoituskulut		
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-136 014,72 €	-180 708,34 €
Satunnaiset tuotot ja -kulut		
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut		
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-136 014,72 €	-180 708,34 €
Poistoeron lisäys tai vähennys		
Vapaaehtoisten varausten lisäys tai vähennys		
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-136 014,72 €	-180 708,34 €

5.2 VESI- JA VIEMÄRILAITOKSEN TASE**VESI-JA VIEMÄRILAITOKSEN TASELASKELMA 31.12.2022**

VASTAAVAA	TP 2022	TP 2021
A PYSYVÄT VASTAAVAT		
I Aineettomat hyödykkeet		
II Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	32 326,56	32 326,56
Rakennukset	403,38	474,54
Kiinteät rakenteet ja laitteet	898 409,75	958 777,57
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	90 024,12	25 819,88
B VAIHTUVAT VASTAAVAT		
I Vaihto-omaisuus		
II Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Muut saamiset kunnalta	-255 026,26	-165 063,34
Myyntisaamiset	188 326,28	201 471,82
VASTAAVAA YHTEENSÄ	954 463,83	1 053 807,03
VASTATTAVAA	TP 2022	TP 2021
A OMA PÄÄOMA		
I Peruspääoma		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	256 866,73	437 575,07
IV Tilikauden yli-/alijäämä	-136 014,72	-180 708,34
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
C PAKOLLISET VARAUKSET		
D VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	0,00	0,00
Muut velat	773 401,43	773 401,43
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Ostovelat	60 210,39	23 538,87
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	954 463,83	1 053 807,03

6. ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT

Hartolassa 27.3.2023

Pekka Raitala
kunnanhallituksen puheenjohtaja

Tero Mäyrä
kunnanhallituksen varapuheenjohtaja

Anne Joutsijärvi
kunnanhallituksen jäsen

Wille Neoff
kunnanhallituksen jäsen

Maija Pentikäinen-Laine
kunnanhallituksen jäsen

Matti Tanskanen
kunnanhallituksen jäsen

Sanna-Kaisa Tervala
kunnanhallituksen jäsen

Jarkko Seppälä
kunnanjohtaja

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Hartolassa ____ . ____ . 2023

Ulla-Maija Tuomela
tilintarkastaja, JHT, KHT
BDO Audiator Oy

7. LUETTELOT JA SELVITYKSET

Luettelo käytetyistä kirjanpito-kirjoista

Päiväkirjat	atk-tuloste
Pääkirjat	atk-tuloste
Tase	atk-tuloste
Tase-erittelyt	atk-tuloste
Tuloslaskelma	atk-tuloste
Tuloslaskelma, tilierittelyt	atk-tuloste
Rahoituslaskelma	atk-tuloste
Kumulatiiviset toteutusvertailut	atk-tuloste
Käyttötalouden toteutuminen	atk-tuloste
Investointiosan toteutuminen	atk-tuloste
Rahoitusosan toteutuminen	atk-tuloste
Tilipuitteet	atk-tuloste
Tilinpäätöskirja	atk-tuloste

Tositteiden lajit

Avaussaldo	001	Tilinavauspöytäkirja
Muistiotositteet	002	Työpäiväkirja
Käyttöomaisuusviennit	009	”
Ostoreskontran suoritukset	101	Rahatilipäiväkirja
Myyntireskontran palautusaineisto	151	”
Tiliotetositteet	201	”
Palkat	370	Työpäiväkirja
Ostolaskut	401	Laskupäiväkirja

Ostolaskut vesi- ja viemärilaitos	403	”
Kierrätettävät laskut	470	”
Vuokrat	601	Myyntilaskupäiväkirja
Venepaikkamaksut	602	”
Maa-alueiden vuokrat	603	”
Matkailun laskut	604	”
Markkinapaikkamaksut	609	”
Iltapäivätoiminta	610	”
Keskushallinnon maksut	611	”
Elinkeinotoimen maksut	612	”
Peruskoulutuksen maksut	615	”
Sivistystoimen maksut	616	”
Kirjaston maksut	617	”
Teknisen toimiston maksut	618	”
Paikkatieto- ja ATK-palvelut	619	”
Aravalainat	620	”
Liikuntamajan kausikortti	626	”
PHSOTEY / siivouslaskutus	628	”
Rakennusvalvonta KuntaNet	629	”
Kaavoitusmaksut	630	”
Rakennusvalvonta	631	”
Liikuntahallimaksut	632	”
Itä-Hartolan vesi	643	”
Komartek (vesilaskutus)	644	”
Korkojen laskutus	649	”
Päivähoitomaksut / Pro Consona	654	”

Päivähoitolaskutus / käsilaskut	655	”
Kaavatiemaksut	690	”
Konversio	999	Työpäiväkirja

Aineiston säilytysajat ja -tavat

Hartolan kunnan kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto säilytetään kunnan pääarkistossa seuraavasti:

Tositteet	6 vuotta	numero- ja kirjausjärjestyksessä
Päiväkirjat	10 ”	sähköisesti
Pääkirjat	10 ”	sähköisesti
Tuloslaskelma	10 ”	sähköisesti
Tase	10 ”	sähköisesti
Tase-erittely	10 ”	sidottuna
Tilinpäätöskirja	pysyvästi	sidottuna